

מדינת ישראל

גנזך המדינה

מס'ד

החברה הממשלתית לניהול
וניהול המסמכים והארכיון

פרויקטים - קצרון

1/96 - 11/96

מס' תיק מקורי 16/3

שם

פרויקטים - קצרון (שיווק)

רש - 3 / 1750

מספר פריט: 1319228 מס' 61.5/16 - 188 סדרה פנימי

15/10/2013 03-315-10-09-07 סדרה לוגי

כתובת

כתובת

מחלקה מבנין

501

ירושלים: 18.11.96
מספרנו: 3091

הפארק התלמודי - קביעת התכנים

1. רקע

התוכנית היא להקים פארק תלמודי בקצרין שימחיש לתייר ולמבקר את התלמוד כיצירה רוחנית ערכית אשר עסקה בבעיות היום יום של תקופתה אך הפסיקות וההלכות תקפות גם לימינו.

2. מטרה

מטרת מסמך זה לפרט הנחות היסוד והשיטה לקביעת התכנים של הפארק.

3. שיטה

קהלי היעד מתחלקים ל-6 קבוצות עיקריות השונות בניהן בדרך הכרת התלמוד, בתפיסה הכללית וברקע הדתי והחברתי.

יהודים _____ לא יהודים

ילדים ונוער _____ מבוגרים

יהודים דתיים _____ יהודים חילוניים

יהודים לעומת לא יהודים שהתלמוד זר להם לחלוטין, ילדים ונוער השונים בתפישתם לעומת מבוגרים ויהודים דתיים שניתן להניח שמכירים ובקיאים יותר בתלמוד מאשר יהודים חילוניים.

הצגנו חלוקה של קהלי היעד השונים זה מזה ברקע, בתפיסה ובבקיאות. כאשר הפארק והתכנים חייבם להגיע למכנה המשותף הרחב ביותר.

4.

התלמוד נכתב החל מהמאה הראשונה לספירה ולבטח לא דמיינו לעצמם חז"ל את עולמנו כיום בסוף המאה ה-20. למרות זאת, יש למתוח קו מקשר בין תקופת כתיבת התלמוד לימינו או במוצגים או בתכנים.

א. הפארק אינו אמור להציג את כל התלמוד אלא להעביר במבקר חוויה אם של היכרות ראשונה (לתייר הזר למשל) או המחשת ההליך לפסיקה התלמודית לבקיאים.

ב. הפארק אינו אמור לקבוע הלכות חד משמעיות וחשוב שלא יעסוק בשאלות לגביהם קיימת מחלוקת בתלמוד או אף בימינו.

ג. הפארק אינו מוזיאון המציג מימצאים של התקופה השונה או מינהגים. הפארק הנושאי המתוכנן, ועפ"י העקרונות במקומות אחרים בעולם, מבוסס על החוויה של המבקר מהתכנים, ההפעלה והשימוש בחושים.

.../.

5. שתי דרכים להגיע לשתי המטרות העיקריות לאמור - מכנה משותף רחב וקו מקשר לאורך השנים.
 האחת - שימוש בטכנולוגיות ומתקנים הלקוחים מעולם השעשועים תחת כותרת "תלמודית". זו דרך לא נכונה ההופכת את הפארק לזונה - פארק דבר שלא נכון לעשותו בהתייחסות לתלמוד.
 השניה, היחידה לדעתי להשגת שתי המטרות שציינתי היא ע"י בחירת תכנים אוניברסליים שתקפים אצל כל קהלי היעד ושהיו ונכונים בתקופה הקדומה ונכונים בימינו אלה. לדוגמא (לאו דווקא מהתלמוד) "לא תרצח"!

6. בהנחה שהמסר העיקרי של הפארק יהיה התלמוד כיצירה יש לבחור עתה ב-4-3 תכנים אוניברסליים שימשו כתוכן מרכזי בכל אחד מהעוגנים.
 למשל: כבוד האדם, בין אדם לחברו, בין אדם למקום, הלימוד, סובלנות, דמוקרטיה.

לאחר מכן יש לבחון כל נושא עפ"י 5 פרמטרים:

- א. האם אוניברסלי לכל קהלי היעד?
- ב. האם תקף גם לימינו?
- ג. הניתן להמשה חוויתית? (בתצוגה מוזיאלית, או קול, מולטימדיה, מופע חוויתי חיי).
- ד. האם יש די חומר בתלמוד לדיון והמשה?
- ה. המיקום באתר ארכיאולוגיה, טופוגרפיה, בית הכנסת.

7. להלן התהליך העקרוני המוצע:

המסר העיקרי: התלמוד
כיצירה

	הלימוד? חז"ל?	סובלנות? דמוקרטיה?	בין אדם למקום?	
--	------------------	-----------------------	-------------------	--

תצוגה מוזיאלית?	דרך המשה
אור קול?	המרכזית בכל
מולטימדיה? פולקור?	עוגן:

החברה הממשלתית לתירות
18.11.96
דואר וכנס
24-11-1996
לטיפול
כירועת

לכבוד
מר עמירן ברקוביץ
משרד אח"ת
שלומציון המלכה 8
ירושלים 94146

א.נ.נ.

מספר העבודה במשרדנו: 03.01.101

הנדון: מסמך עבודה: פיתוח הקונספט - פארק קצרין החלמודי

המסמך המצ"ב הוכן על ידי לאחר הפגישה במכון "וון-ליר" בירושלים ביום 12.11.96, על פי בקשת הרב נפתלי רוטנברג.

המסמך מהווה "גיחה" מעבר לשלב קביעת היעדים, במטרה לבחון את ההשלכות הפיסיות של מסקנותינו מאותו יום עיון.

ניתן להשוות מה שהכנתי לשיטת חפירות ארכאולוגיות: בארכאולוגיה חופרים את השטח העיקרי באופן אינטנסיבי שכבה-שכבה ובמקביל מטרח עבודתנו במכון וון-ליר לקבוע שלב-שלב את פרוגרמה עצמה. המסמך אותו אני מצרף מקביל למעשה לפעולת הארכאולגים אשר פותחים בורות בדיקה במרחקים על מנת לצפות כיוון עתידי.

המסמך הוכן בשפה האנגלית, על מנת להעבירו לנפתלי בדחיפות לפני נסיעתו לחו"ל, שישה ימים לאחר הפגישה במכון וון-ליר.

בכבוד רב
לורנס בלקין
אדריכל

העחק: ויקטור אלברנס, חמ"ח
הרב נפתלי רוטנברג

Rabbi Naftali Rothenberg, Ph.D.
The Van Leer Jerusalem Institute

Subject: Katzrin Theme Park

November 14, 1996

The following is a more-or-less stream of consciousness recording of my thoughts at this point. I have tried to move a step into concrete suggestions without regard to formal constraints.

Basic premises:

1. The Theme Park needs multiple Nodes or Anchors. In our case the nodes are Talmudic subjects projected outward to our lives and time, or Universal subjects projects inward toward the Talmud as a way of examining it.
2. The background for all the Nodes is the same: the third century village.
3. The budget we have, as well as severe space limitations at Katzrin, will prevent us from having multiple physical nodes (ie: we can't afford to build multiple villages), and we must therefore use the same physical premises to create multiple nodes separated by (a) time or by (b) advanced technology.
4. There is little additional reconstruction which we can do in the historic archaeological village, because (a) The Antiquities Authority will not permit it, and (b) it is unethical to do so. These two statements may seem strange in light of the fact that we did historical restoration in the past, but times have changed, and Israel has recently adopted the prevailing Western attitude toward preservation and presentation of antiquities sites.
5. The greatest potential for increasing the number of visitors to Katzrin lies in identifying the weakest points in the packages offered by competing sites. I believe that that this weakness is the lack of evening and night-time activities. The Talmudic Theme Park can provide rich evening and overnight activities within its thematic boundaries: eating, working, studying, experiencing the past. By emphasizing the evening and over-night packages, the Katzrin Theme Park can tap into the "dead space" in ordinary tour packages without having to combat head-on the severe competition during the day-light hours of historic and nature sites.
6. The above leads me to the following preference for developing the site:
 - a. The existing village will by-and-large stay as it is, with its inherent integrity and sanctity.
 - b. Additional village homes, shops, workshops, and other facilities not represented in Katzrin today (such as a Mikvah) will be built adjacent to the existing village. The visitor will not sense a separation between the villages because of the landscaping and land development which will be done between them. The Talmudic themes will be spread between both the ancient and the reconstructed buildings.
 - c. The different Nodes or anchors will all be created within one new closed and air-conditioned "Visualization" building, which will contain the advanced technologies of projection, lighting, and sound, and room for 100-200 visitors at a time. The building will be be different Nodes at different times of the day (for long visits), or combinations of Nodes for short visits. I go into more detail of what I mean later in this document. This building will be adjacent to the reconstructed village and will have the outer and inner appearance of the one major ancient building type large enough to accomodate groups--the Synagogue. The synagogue is the ideal background for Talmudic themes presented in discussion form.

Handwritten signature and date: November 22, 1996

- d. The project must include the possibility of overnight stays and eating supper and breakfast, all in the genuine environment of the historical period. To this end there will be a number of additional village homes constructed for this purpose, as well as a more ordinary restaurant(s) provided outside the "village". I assume that part of this investment will be from private funds but completely integrated with the design of the park. This point is also illustrated more fully in the following passages.

Having stated some basic premises and preferences, I would now like to illustrate more graphically what I think should be the sequence of events visitors would experience during their time at Park Katzrin. I have developed several scenarios for several different types of visitors. They are only examples—I have not tried to be comprehensive. I have arranged my thoughts in column form, with the left side providing the time-line of the visit and the experiences, the center column detailing the physical construction needed to "host" the experiences, and the right column for comments on ownership, management, and miscellaneous.

EXPERIENCE	PHYSICAL REQUIREMENTS	STATUS
<hr/>		
"Adventure Tour"—Jewish or Christian: all ages, families and singles.		
18:00. Arrive Park Katzrin with group. Brief orientation and distribution of materials, including a blank journal. The Journal is organized by subject in preparation for the Talmudic experience, and contains questions to be answered by the observer. The recording of the the visitors observations during his trip to the past is an important element of "passive" participation in what is about to happen, and will be used by the group leader to generate discussions. Ancient money is distributed to the participants.	Modern lobby and Conference room.	Private, part of hotel.
18:30. Visitors retire to their rooms—cottages modeled on, and fitted out, as typical ancient Katzrin houses. Each cottage has three rooms on two floors, with hidden heating lighting and A/C, and modern bathroom wings, but otherwise looking ancient.	"Village" of 10 houses modeled on typical Katzrin house. Each house sleeps 6-8 persons in 3 rooms. Catalog in house describes the items which can be purchased later in the shop.	Private
19:00. A costumed "resident" arrives and escorts the visitors to dinner at "his" home. A traditional 3rd century meal is served. The "resident" is visited by neighbors during the meal, as well as by a peddler who sells trinkets and household goods. These ancient residents talk of village news, and swap stories with content later to be linked to the theme of Talmud. The group guide translates the	Two additional houses fitted out to "entertain" guests at broad-table with hidden kitchen and sanitary wings.	Public

goings-on. The host, it appears, is of some importance in the village, and will attend that very evening a rather significant meeting at the Synagogue.

20:30. Visitors return to their cottages for an after-meal rest, passing by a village shop or shops open for business.

Reconstructed commercial area of one or two storefront shops selling "essentials"

Public Concession

21:00. Visitors reassemble in the street, as per instructions from their group leaders, ledgers in hand. A brief discussion of observations to date takes place before setting off.

21:10. Everyone walks towards the authentic Katzrin synagogue and village to observe the town meeting. Ancient "residents" also head in that direction, holding lit lamps and other props. The synagogue is oil-lamp lit, and everyone sits on the perimeter benches. The Village elders and residents discuss important events, commerce, taxation, legal issues, health or medical problems, personal status. The text for this "meeting" is based on Talmud, and may change periodically. The visitors are observers only, but they are encouraged by their leader to take notes in the ledger. The visitors recognize among the speakers residents they met at dinner.

Takes place in the synagogue in the open air. Olive oil lamp lighting creates the effect of a closed building. In bad weather the meeting takes place in the "Visualization" building, which is outwardly a copy of the Synagogue (see below).

Public: "actors" include kitchen staff and others

10:30. Back through the village to the cottages for the night. On the way back a chance "unplanned" event occurs (quarrel, ceremony, astrology) again conveying Talmudic material.

06:30. Wake-up.

07:30. Part of the group is escorted to a home for a 3rd century breakfast with a host and morning conversations with neighbors. The group leader conducts a discussion based on the Journal entries. A second part of the group goes to a crafts or agricultural area for a "workout" and a Talmudic "situation" re-enacted. The groups then reverse. Both groups pause on their way at the village shops.

Same two houses fitted out for food service noted above.

(09:00 Optional checkout, souvenir shop and depart site)

Modern shop at entrance

Private

(09:00 Optional visit to the "Visualization" building, followed by checkout, souvenir shop and depart site)

09:00. The group unites and returns to the authentic Katzrin village by day, visiting the Talmudic house, the synagogue, and crafts stations much as is done today, but with the addition of the "living village" atmosphere of live actors. Notes are taken in the Journal. Information is stressed in this visit, rather than the emotions of the previous night. Day-trippers are also in the park.

10:00. The group is led back to the "Visualization" building. Here the visitors understanding of the Talmud is increased in a more-or-less straightforward education production which can now be understood based on the first-hand experiences of the night before.

11:00. Check out of rooms.

11:30. Souvenir shop, modern restaurant, or departure to other sites in the Golan or the north.

"Visualization" bldg: this structure is in effect the central Node of the Park, changing from hour to hour its subject, based perhaps on the Six Orders of the Talmud. "Performances" are 20-30 minutes long with the remaining time open to the use of individual interactive devices. Seating is on benches around the perimeter. Sound is 360 degrees. Projection is towards the center. The building appears ancient, a copy of the Synagogue, but is actually state-of-the-art

Individual Family arriving at 18:00.

18:00. Arrives at park. Discovers that the park is closed at this hour to all but overnight guests or those with reservations for dinner and the evening activities.

18:05. Pays for an evening entrance ticket for each family member, which includes the dinner.

18:10. Departs sight for Katzrin city, or passes the time until dinner at the souvenir shop

19:00. A costumed "resident" arrives and escorts the visitors to dinner at "his" home. A traditional 3rd century meal is served. The "resident" is visited by neighbors during the meal, as well as by a peddler who sells trinkets and household goods. These ancient residents talk of village news, and swap stories with content linked to the theme of Talmud. The host, it appears, is of some importance in

Two houses fitted out for entertaining: see above

the village, and will attend that very evening a rather significant meeting at the Synagogue.

20:30. Individual families are escorted to the "Visualization" building. Here the visitors understanding of the Talmud is increased in a more-or-less straightforward education production which can now be understood based on the first-hand experiences at the evening meal. It also serves as an introduction to the events to occur at the town meeting. The evening program here is short-form and wide-ranging, designed to fill the half-hour after the meal and before the walk to the town meeting.

"Visualization" building:
see above.

21:10. Everyone walks towards the authentic Katzrin synagogue and village to observe the town meeting. Ancient "residents" also head in that direction, holding lit lamps and other props. The synagogue is oil-lamp lit, and everyone sits on the perimeter benches. The Village elders and residents discuss important events, commerce, taxation, legal issues, health or medical problems, personal status. The text for this "meeting" is based on Talmud, and may change periodically. The visitors are observers only. The visitors recognize among the speakers residents they met at dinner.

in the ancient Synagogue:
see above.

22:30. Back through the village to the park exit. On the way back a chance "unplanned" event occurs (quarrel, ceremony, astrology) again conveying Talmudic material.

23:00. Family departs for lodgings in modern Katzrin.

Individual Family arriving at 12:00

12:00. Purchases entrance tickets much as today.

12:05. Proceeds through the historical village, much as today, meeting "residents" at random, and stumbling on "chance" events in the synagogue, on the streets, or in the existing Talmudic house, all according to a published schedule obtainable beforehand or at the park entrance. Everything is based on Talmudic literature.

12:50. Continues to the expanded village consisting of the cottages for overnight visits (doors closed), shops (open for business), two additional houses set up like today's Talmudic house, and an agricultural area with animals. Visitor encounters "Residents" in traditional dress and activities which relate Talmudic sources. This is basically an expansion on what is at Katzrin today, with more activity and opportunities to purchase products. Modern money is accepted.

Recreation of agricultural industry: mostly static displays, but including periodic live activities, such as is done today. All according to a published schedule. Seasonal variations. The agricultural area is somewhat distant from the village.

Public

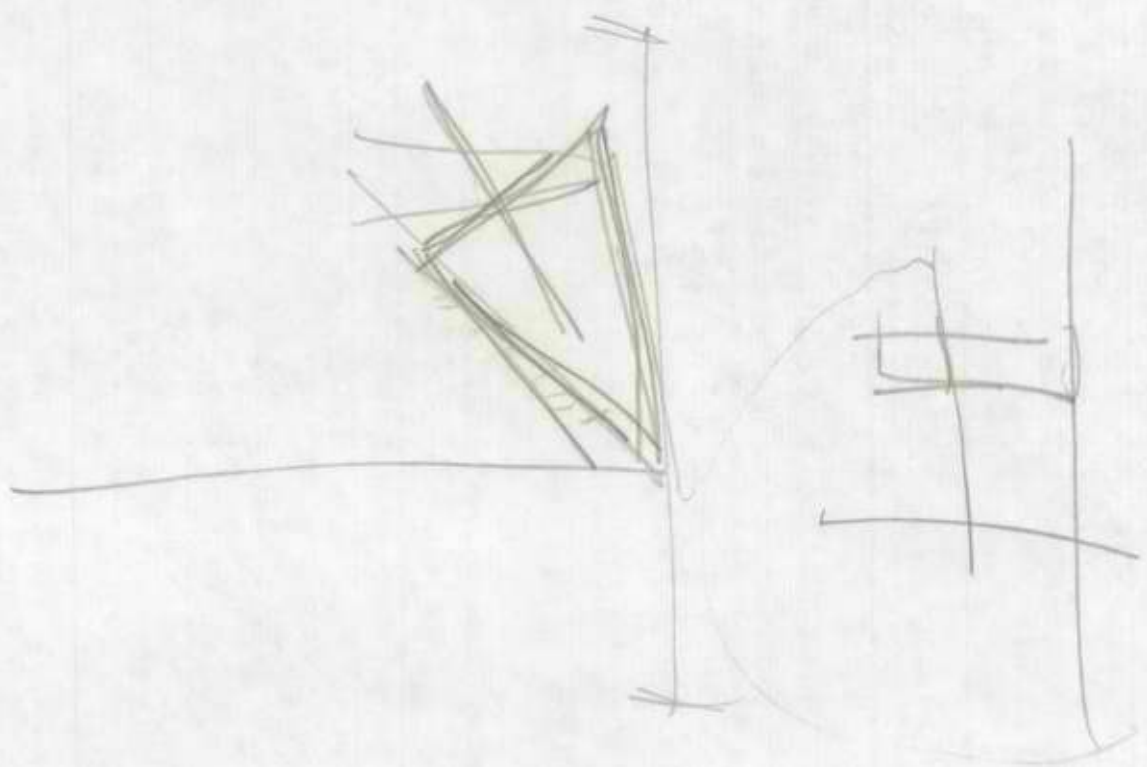
13:30. Enters the adjacent "Visualization" building. Here the visitor's understanding of the Talmud is increased in a more-or-less straightforward educational production which can now be understood based on the first-hand experiences in the walk-about. The program here is either short-form and wide-ranging, covering several Talmudic subjects in film, with actors, and with interactive individual terminals, or is partial and extensive, dealing with only one subject. In the latter case there must be several programs which change throughout the day. I would suggest that each program be 20 minutes long, with a twenty minute gap between it and the next "showing" on a different subject. During this gap the interactive stations, static displays, and live interaction with "residents" will be the dominant activity. The "Visualization" building is designed like the original Katzrin synagogue--a total exterior and interior reconstruction--where hi-tech projection techniques inside re-create living scenes without actors or with only limited actors.

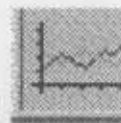
14:10. Return to the park entrance, visit to the souvenir shop, and proceed with visit to the Golan or lunch in the modern restaurant outside the ancient area.

Souvenir shop on the path leading out of the site: all must pass through!
Restaurant(s) adjacent to the park entrance.

Public-concession

Private

אומדן ייעוץ עסקי בע"מ ייעוץ כלכלי ושיווקי לתיירות ומלונאות

טיוטא - רקע שיווקי כללי לדיון בנושא תכנים לכפר התלמודי
הוכן על ידי ויוי שמואלי

תדמית ישראל כיעד תיירותי

תפיסת המוצר התיירותי הישראלי על ידי התייר הפוטנציאלי שונה מתפיסתו את ארצות התיירות המתחרות באגן הים התיכון. מסקרי השוק הכמותיים והאיכותיים, נראה כי ישראל מציעה ~~ישראל~~ יתרונות בתחומים כמו "חוויה רגשית" ומגוון הפעילויות והאתרים אך נתפסת כבעלת חסרונות בתחום המחירים והביטחון. הלוח הבא מתאר את תפיסת היעדים התיירותיים השונים לפי מספר פרמטרים הרלבנטים לגבי בחירת היעד התיירותי על ידי התייר הפוטנציאלי.

השוק באירופה

גורמי המשיכה הבולטים של ישראל כיעד תיירות הנם:

1. הרצון לבקר באתרים הקדושים לנצרות וליהדות ובפרט הרצון לבקר בירושלים
2. הסקרנות לפגוש תרבות אחרת.
3. הרצון ללמוד על ההסטוריה והעבר של האזור.
4. לא אותרו מוקדי משיכה מובילים הבולטים באופן משמעותי.

הלוח הבא מציג את גורמי המשיכה העיקריים אשר צוינו על ידי המרואיינים בסקרי השוק השונים:

לוח מס' גורמי המשיכה בקרב התיירים הפוטנציאליים באירופה¹
(באחוזים)

תאור הגורם	גרמניה	איטליה	ספרד	צרפת
ירושלים	41	50	33	64
האתרים הקדושים	47	60	58	52
מדינה של ניגודים	35	20	52	31
מסורת תרבות והסטוריה	34	29	70	
ים המלח	55	29	34	32
אילת	34	14	-	-

התמונה המתקבלת היא כי מרבית קהל היעד רואה בישראל יעד תיירותי המשלב את הגורמים השונים המתמקדים בתרבות, הסטוריה וחוויה דתית. ישראל מהווה מוקד משיכה לתייר ממעמד סוציו כלכלי בינוני ומעלה- בעלי השכלה תיכונית ומעלה אשר לגביהם תחומי התרבות, היסטוריה והדת מהווים תחומים המעוררים עניין.

השוק בארה"ב

הגדרת קהלי היעד העיקריים בארה"ב

קהלי היעד אשר נמצאו כבעלי פוטנציאל גידול הם :

1. נוצרים פרוטסטנטים דתיים
2. יהודים רפורמים ולא מזוהים

¹ התייר הפוטנציאלי הוגדר כזה אשר שם את ישראל בעדיפות ראשונה או שניה ו יצאו לחו"ל בעבר

מסקר שוק שנערך בארה"ב עולה כי פלח השוק של היהדות האורתודוקסית אשר נבחנה הוערכה כבעלת פוטנציאל נמוך לאור שיעורי המימוש הגבוהים הקיימים בפלח זה.

קהלי יעד פלחי שוק נוספים אשר נבחנו- קתולים וחילוניים גילו עניין מועט בישראל והוערכו כבעלי פוטנציאל נמוך לגידול.

לוח מס' - גורמים המניעים לביקור בישראל - שוק ארה"ב

שוק נוצרי		שוק יהודי		גורם המניע / גורם מעכב
קתולי דתי	פרוטסטנט דתי	רפורמי ולא מזדהים	אורתודוקסי / קונסרבטיבי	
80	70	51	69	לבקר בארץ האבות / ארץ הקודש
50	56	58	63	ללמוד על ההסטוריה
54	56	56	61	ביקור באתרים ארכיאולוגיים
		52	55	לנוח וליהנות
		38	67	תמיכה בישראל

הגורמים המעכבים את הביקור בישראל

הגורמים העיקריים הנחשבים בעיני התייר הפוטנציאלי כגורמים מעכבים הם:
הגורם הביטחוני והמחיר.

הגורם הביטחוני מהווה את הגורם העיקרי המרתיע את התייר הפוטנציאלי²
מלבקר בישראל.

מתוך סקרי השוק בגרמניה ואיטליה עולה כי לגבי 76% מהתיירים
הפוטנציאליים בצרפת, 68% מהתיירים הפוטנציאליים בגרמניה ו- 63%

² התייר אשר טס אי פעם לחו"ל ושם את ישראל בעדיפות ראשונה או שניה

מהתיירים הפוטנציאלים באיטליה מהווה הגורם הביטחוני גורם מרתיע. בארה"ב, הגורם הבטחוני נתפס כמרתיע בקרב כ- 50% מפלח השוק הפוטנציאלי העקריים.

כ 17% מהתיירים הפוטנציאלים בצרפת ו- 35% מהתיירים הפוטנציאלים בגרמניה וכ- 70% מהתיירים הפוטנציאלים באיטליה מתייחסים לרמת המחירים כגורמים המעכבים את החלטתם לבחור בישראל כיעד לחופשתם. בארה"ב, גורם זה נתפס כגורם מרתיע בקרב כ- 50% מפלחי השוק הפוטנציאלי.

מתוך ניתוח סקרי השוק עולה מיצוב של ישראל כיעד תיירות, על יתרונותיה וחסרונותיה, מול ארצות תיירות אחרות באגן הים התיכון:

לוח מס - יתרונות חוזק ותורפה בתפיסת המוצר התיירותי הישראלי

מרוקו / טוניסיה	קפריסין	תורכיה	יוון	מצריים	ישראל	
*	*	**	***	***	***	תרבות והסטוריה
*	*	*	*	*	***	חוויה רגשית
**	*	***	**	***	***	מגוון פעילויות ואתרים
*	**	*	***	*	***	תשתית מודרנית
**	***	***	***	**	**	שמש וים
***				**	*	מדבר
*	***	**	***	*	*	בטחון
**	***	***	**	**	*	מחיר זול

אתת בע"מ, נהול פרוייקטים

ירושלים, כ"ב בחשוון התשנ"ז
4 בנובמבר 1996

סיכום פגישה מס' 2 בנושא כפר תלמודי - קצרין

שנערכה באתת ביום ה- 30/10/1996

משתתפים:

גב' ויוי שמואל, מר לארי בלקינד, הרב נפתלי רוטנברג, מר אדיר שפירא,
גב' אסתי דרורי, מר עמירן ברקוביץ

מר אדיר שפירא:

מדווח על הקמת ועדת היעוי ע"י החמ"ת ומפרט את הרכב חברי הועדה.
מציין כי יצאו הזמנות עבודה מהחמ"ת למנהל הפרוייקט ולגב' ויוי שמואל. אם יתר היועצים
טרם קיבלו הזמנות עבודה, יש לעדכן את מנהל הפרוייקט.

מציין את חלוקת העבודה בצוות אתת:

- מר עמירן ברקוביץ - מרכז ומתאם הפרוייקט.
- גב' אסתי דרורי - עיצוב רעיוני והמחשה.
- מר אדיר שפירא - מנהל הפרוייקט.

מר לארי בלקינד:

שואל איך משתלב פרויקט הכפר התלמודי בפרוגרמה שהוכנה ע"י חברת אתת לגבי המיתתם כולו
ומבקש לדעת על הגבולות הפיזיים של הפרוייקט.

מר אדיר שפירא:

משיב כי העבודה, כפי שהוגדרה ע"י החמ"ת, צריכה לעסוק בפרוגרמה לפארק נושאי שיתוכן
כפרוייקט שלם על כל מרכיביו, בתחום האתר הארכיאולוגי וסביבתו הקרובה.

גב' ויוי שמואל:

מעלה את הבעיות בשילוב שתי קבוצות עבודה באותו מתחם.
מדגישה שהדבר יכול לגרום לכפילות ולפגיעה בשני הפרוייקטים.

מר נפתלי רוטנברג:

מציין כי בשלב התכנון ומהיה בעיה בעבודה בשתי קבוצות נפרדות.

מר אדיר שפירא:

מפרט את תוכנית העבודה.
על מנת לפעול נכון מבחינת האפשרות לתקן טעויות וכן מן ההיבטים הכלכליים, חייב הפרוייקט
להיות מתוכנן בשלבים.

הפרוגרמה והבדיקה הכלכלית שאנו נספק צריכה:

- להוביל להחלטה שהולכים הלאה עם הפרוייקט.
- לספק חומר לאדריכל ולצוות ההמחשה.
- להביא להכנת תיק לביצוע.

מר נפתלי רוטנברג:

האתר יכול להתאים גם לאוכלוסייה צליינית.
שואל באיזה אופן עובדים עם P.F. האם הם מציגים רק בעזרת מולטימדיה והאם אתו מכוונים
אותם.

ירושלים: רח' שלומציון המלכה 8, ירושלים 94146, טל: 02-233966, פקס: 02-234536
תל-אביב: ת.ד. 48200, תל-אביב 61480, טל: 03-6992233, פקס: 03-6991511

להוראת פרויקט
כמה/א/9/96
סניף 2
אתת תלמודי
הירושלמי

גב' אסתי דרורי:

מציינת כי שלביות הביצוע יכולה להיות גם הגדלת הקיים (מבית אחד לשלושה בתים - כדוגמה), וגם הוספה של פרטים חדשים (מבית אחד לבית וחנות).
P.F עובדים בצמוד לממצאים הארכיאולוגיים שיש במקום. מבחינת היכולות שלהם והנסיון הקודם, הם יכולים לתת את התצוגה בכל האפשרויות והדיסציפלינות.

מר עמירן ברקוביץ:

משיב כי P.F עובדים בהתאם למטרות ולנושאים שיוגדרו ע"י צוות העבודה.

מר לארי בלקינד:

P.F אוטנטים לפרטים וזה דבר חשוב במיוחד.
נותן דוגמא טובה להעברת מסר בכפר התלמודי בקצרין ללא שימוש בטכנולוגיה מודרנית ומציין כי כדאי לנצל את יתרונות המקום לפעילות לילית.

מר אדיר שפירא

אנו מעוניינים להעביר חוויה של תקופה וזמן לכל מבקר להעביר מסר, להגדיל את משך השהייה, ובאותו זמן ליצור גירוי לבוא לבקר פעם נוספת. עלינו לתת את כל מגוון האפשרויות לכל קבוצות וסוגי המבקרים.

החוויה יכולה להיות מועברת ע"י: מדריך/שחקן, התנסות עצמית, מולטימדיאה ומה שרואים בעיניים.
מציג לטווחים את המכתב שנשלח אליו ממר ויקטור אלברנס המתייחס למסר אשר יועבר באתר.

מר נפתלי רוטנברג

בעיר התלמודית היו הרבה היבטים הקשורים לנושאי איכות סביבה. צריך להיות משוגע הכפר וצריך אנשים ש"יחיו בעיר" ללא התייחסות לקהל המבקרים.

גב' ויוי שמואלי

אופר ורמת ההמחשה צריכים להקבע בהתאם לקהלי היעד השונים שיגיעו לאתר.
מציינת לגבי הבדיקה הכלכלית כי זהו פרויקט תשתיתי וכי לפרויקט זה השפעות חיצוניות רבות ולא דווקא כלכליות, אשר אינן ניתנות למדידה ולפיכך לא ניתן לבצע לפרויקט זה בדיקת היתכנות. יש צורך בבדיקת רווח והפסד על מנת לוודא כי המקום נושא את עצמו.

סוכם:

1. מר עמירן ברקוביץ יארגן לצוות העבודה סיור בעין יעל.
2. גב' אסתי דרורי תערוך ותביא לפגישת סיעור המוחות סרט וידיאו של אתר דומה בארה"ב.
3. מר נפתלי רוטנברג יעביר בימים הקרובים נייר המתייחס לתקופה התלמודית שיצור גירוי לאנשי הצוות וכניס אותם לתקופה זו.
4. מר נפתלי רוטנברג ומר עמירן ברקוביץ ישיגו חומר המתייחס לתקופה.

רשם: עמירן ברקוביץ

תמוצה: מר סמי בר-לב
מר ויקטור אלברנס
מר שאול ניסים
למשתתפים

55756
4/a 60

אתת בע"מ, נהול פרויקטים

ירושלים, ג' בכסלו התשנ"ז
14 בנובמבר 1996

סיכום פגישה מס' 4

בנושא כפר תלמודי - קצרין

שנערכה במכון ואן ליר ביום ה- 12/11/1996

משתתפים:

מר ויקטור אלברנט, מר סמי בר לב, מר משה ריגל, גבי ויני שמואלי, גבי שרה גליקמן,
מר שאול ניסים, מר לארי בלקינד, הרב נפתלי רוטנברג, מר אדיר שפירא, גבי אסתי דרורי,
מר עמירן ברקוביץ

נושאי הישיבה

1. בפני המשתתפים הוצגו דוגמאות של פארקים היסטוריים וירידים.
2. התקיים דיון והוגדרו מטרות הפרויקט:
 - פיתוח תיירותי כלכלי בקצרין המתאים באופיו למקום.
 - גיוון המוצר התיירותי ע"י יצירת אתר ייחודי.
 - הגדלת מספר התיירים והמבקרים ומשך זמן שהיה באתר.
 - האתר ישא את עצמו מבחינה כלכלית, ישמש מקור תעסוקה לתושבי המקום ויתאים לאוכלוסיות יעד שונות.
3. התקיים דיון ובו הועלו מספר רב של רעיונות והצעות בנוגע לאופי הכפר, קהלי היעד, רמות אוטנטיות, מסרים אותם מעוניינים להעביר לקהל, נושאים אשר יוצגו באתר, הקו המאחד של האתר ועוד.

סיכום:

- הוגדרו מטרות הפרויקט כמפורט בסעיף 2 לעיל, אשר יוצגו לאישור בפני חברי ועדת ההיגוי.
- הרב נפתלי רוטנברג יכין מסמך מסכם אשר ישמש מסמך מנחה לחברי צוות העבודה.

רשם: עמירן ברקוביץ

תפוצה: למשתתפים

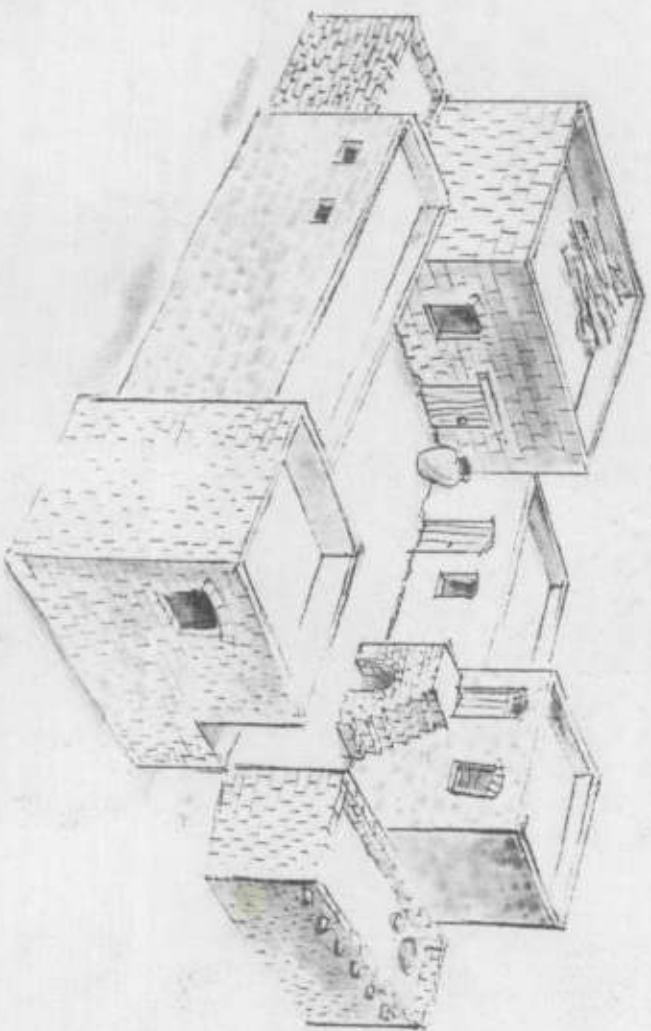
4066

ירושלים: רח' שלומציון המלכה 8, ירושלים 94146, טל: 02-233866, פקס: 02-234536
תל-אביב: ת.ד. 48200, תל-אביב 61480, טל: 03-6992233, פקס: 03-6991511

שעור א' - המשנה

סדר נזיקין מסכת בבא בתרא פרק א' משנה א'

המשנה דנה בבעיות שמתעוררות בשל שותפות בחצר. כדי שנוכל להבין את המשנה נגדיר מהי "חצר" ומהי "שותפות בחצר". בתקופת התלמוד היו הבתים בנויים מסביב החנות-חצרות. כל רחבה-חצר הייתה משותפת לכמה בתים ודיירי כל אותם בתים השתמשו בה. בחצרות היו דיירי הבית מבצעים חלק ניכר מעיסוקיהם כגון כביסה, אזורור הפצים, אפיית, ופירוק משאות. לפניך דוגמאות של בתים וחצרות.

ותפיק", וזהו אכן נושאם של השעורים

רק שותפויות, שכן הן נכפות על אנשים ורמת תנאי הקיום בחברה האנושית. מנו לעתים קרובות כלולים, או מעלים

רים בבית משותף.
ות יצור במפעל.
ה בסרט קולנוע.

בכל שתוכל לסוגי השותפויות שצוינו.
לגבי כל אחת מהן בשאלות: במה היא של שותפות היא מהוה.

ו לעבודה עם אנשים שאינם מוכרים ינו.

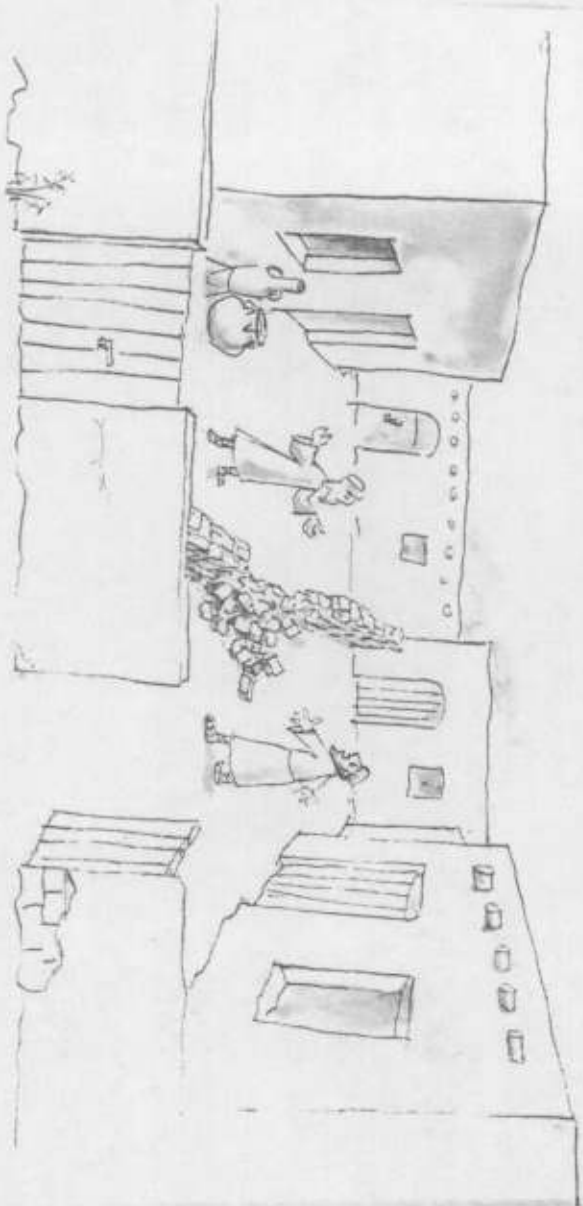
נוחה להיווצרות סכסוכים ובעיות ת ברורים בכל שותפות כדי להפחית כויד.

ס או בבית הקולנוע, קירות עבים תפים, הנם דוגמאות של נסיונות ויכוכים בנייהם.

צצמם חלוקה פנימית, המבטלת את משותף השותפים למגורש החנית, זך לכל דייר.

שטח, עוסקת המשנה שהיא נושא

2. הגמרא שהובאה בשאלה הקודמת נתנה דוגמאות שמלמדות אותנו כלל: _____ מלא מ _____
 בכל מקום שאין נוהגים לבנות חיץ מ _____
 ניתן לעשות זאת.
 3. מה מחדשת הפסקה "לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים של שניהם"? כלום אין זה ברור מאליו? והרי אני יודעים ששניהם בנו את הכותל וחילקו בניניהם באופן שווה את הקצאת המקום ואת רכישת האבנים?

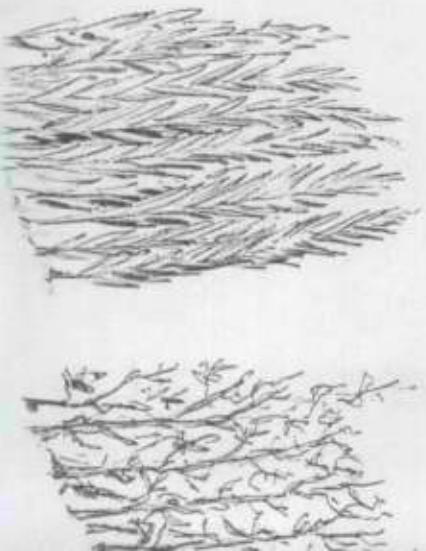

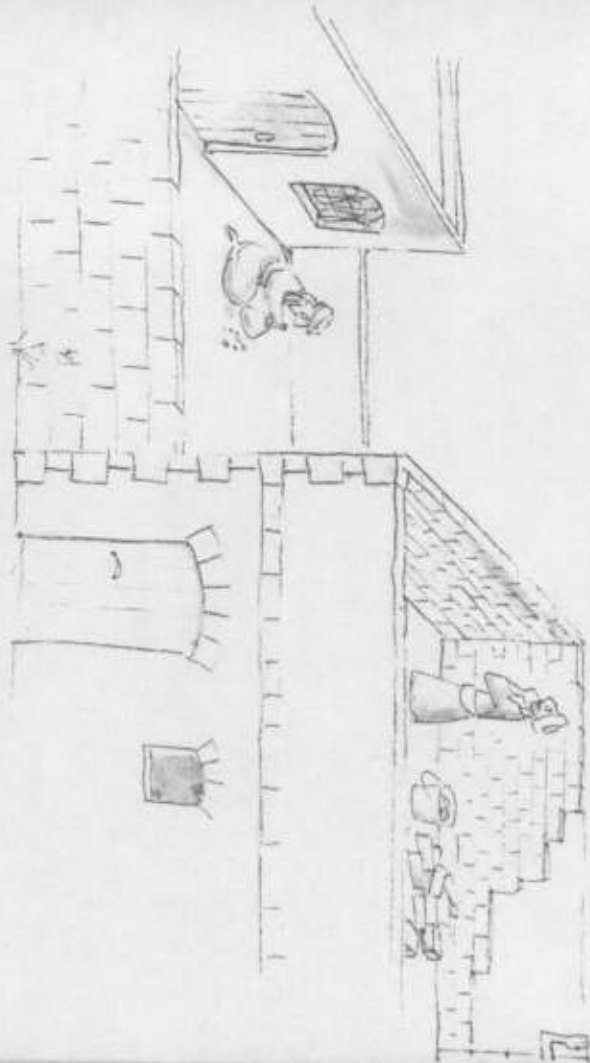
כדי לבדוק את תשובתך, היעזר בדברי הרמב"ם הבאים:
 פירוש המשניות להרמב"ם: "אם נפל הכותל המקום והאבנים של שניהם" — המקום והאבנים של שניהם אף על פי שהם ברשות אחד מהם ולא נאמר המוציא מחברו עליו הראיה, כיון שהוחזק בשניהם."
 הרמב"ם מציין מקרה שבו יכול היה להיות ספק בהכרעה. מהו המקרה ומדוע הספק?

1 טפח = 9.3 ס"מ.

זה נותן שלושה טפחים
 וזה נותן שלושה טפחים;
 זה נותן טפחיים ומחצה
 וזה נותן טפחיים ומחצה;
 זה נותן טפח ומחצה
 וזה נותן טפח ומחצה.
 נפל הכותל,
 אבנים של שניהם.

במשנה נאמר "הכול כמנהג המדינה". מה מחדשת הלכה זו, ומה לפני כן בפסקה 2 כיצד צריך לנהוג?
 במרא הבאים כדי לאמת את תשובתך.
 ז': "הכל לאתוויי (להוסיף) מאי? (מה) להוסיף מקום) דנהיגי (שנתגים) רייס) ודפנא (ענפי עץ ערמונים)?"

לקבוצה ד'

האמורא רב נחמן פסק בשם שמואל: "גג הסמוד לחצר חבנו, עושין לו מעקה גבוה, ד' אמות."

א. הסבירו מדוע קבע רב נחמן דין זה למקרה המתואר בציון.
ב. האם אפשר לחסיק מסקנה מדין זה לענין "היזק ראיה" בחצר? נמקו את תשובותיכם.

ג. השוו את תשובותיכם לדברי הגמרא האלה:
תא שמע (בוא ושמע): דאמר רב נחמן אמר שמואל: גג הסמוד לחצר חבנו, עושין לו מעקה גבוה, ד' אמות.
שאיני התם (שונה שם). דאמר ליה (לו) בעל החצר לבעל הגג:

לדידי, קביעא לי תשמישי (הזמן שאני משתמש בחצר — קבוע); לדידי לא קביעא לך תשמישך (הזמן שאחה משתמש בגג, אינו קבוע), ולא ידענא בהי עידנא סליקא ואתית, דאיצטנע מינד (ואיני יודע באיזה זמן תעלה ותבוא להשתמש בגג, כדי שאתחבא ממך).

קבוצה ג'

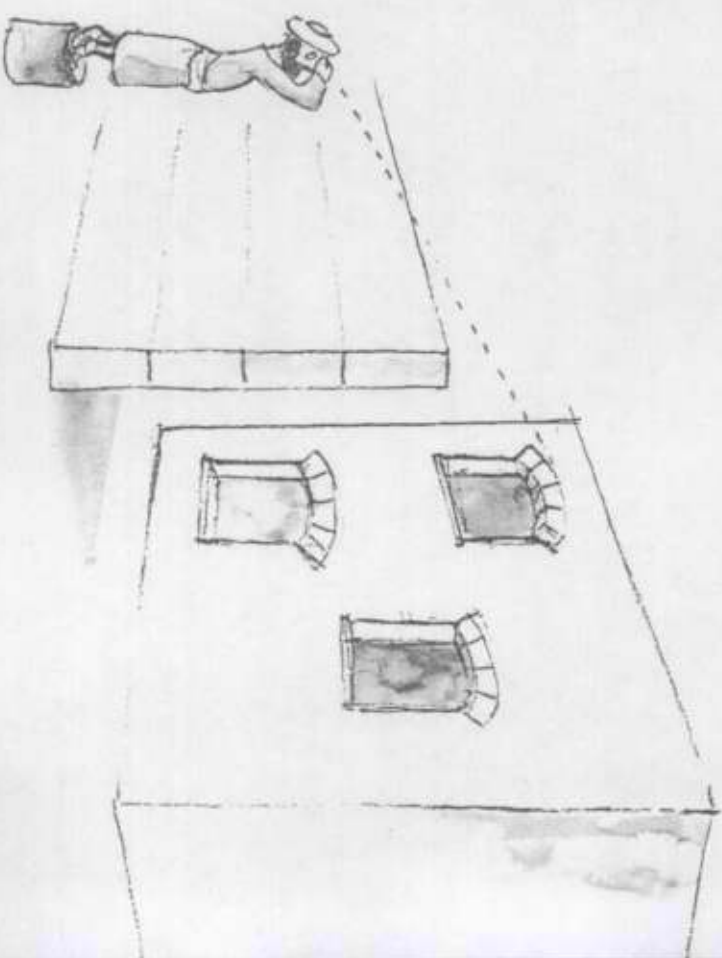
שנה ד' שבפרק ב' במסכת בבא בתרא אומרת:
החלונות, בין מלמעלן בין מלמטן ובין כנגדן, ד' אמות.

למעלן — כדי שלא יציץ ויראה;
למטן — כדי שלא יעמוד ויראה;
כנגדן — כדי שלא יאפיל (יחשיך).

היעזרו ברשי"י להבנת הדינים שבמשנה (רשי"י דבור המתחיל "החלונות" "בין מלמעלן" "מכנגדן").

סמנו את החלקים במשנה זו, שמהם אפשר לחסיק מסקנה כלשהי לגבי שאלת "היזק ראיה": מהי המסקנה?

השוו את תשובותיכם לדברי הגמרא האלה:
ת"ש (תא שמע = בוא ושמע): החלונות בין מלמעלה בין מלמטה ובין מכנגדן, ד' אמות. ותני עלה (ושנוי — מוסבר — עליה) מלמעלן — כדי שלא יציץ ויראה, מלמטן — כדי שלא יעמוד ויראה, מכנגדן — כדי שלא יאפיל. היזקא דבית-שאיני (היזק של הבית — שונה).

פרק ב'

כללי הפעלת בתי עסק
ומוסודת צבור
חובות אזרח העיר
כללי התנהגות של עובדי ציבור

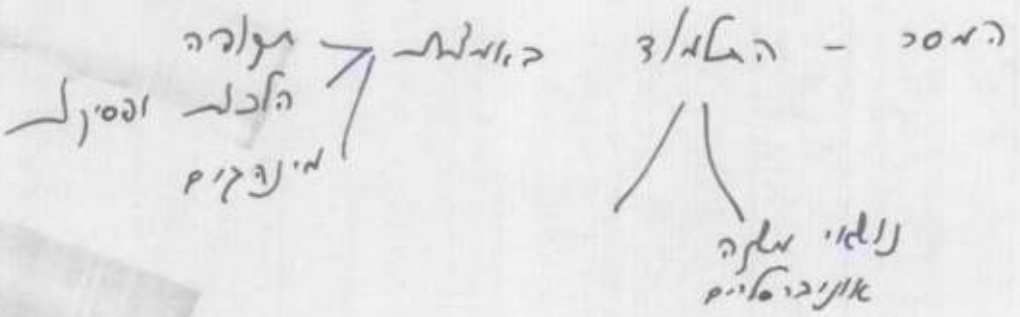

ביתא סל - טרל - גרסוקה - ביתא סל

טרל - גוון המולד - קינדל - טסה - מורה

הטרל

מורה פיהא זעני

אין אלה אלה!
 כי לא בעל האלה!
 קיין חויה - אבליה היל

יפויג / אוליים והעים
 וזה אבוליים
 חילונים אפ"ם
 אבני מלה
 יחב

אבני - אבני חיל
קיין אבני חיל
אבני

קיין - אבני חיל
 אבני חיל - אבני חיל

ירושלים, כ"ט בחשוון התשנ"ז
11 בנובמבר 1996

כפר תלמודי - קצרין

אל: צוות משתתפי "סיעור המוחות" בנושא הכפר התלמודי

שלום וברכה,

הנדון: סדר יום לישיבת "סיעור המוחות"

שתערך במכון ואן ליר ביום שלישי ה- 12/11/96 בשעה 14:00

על סדר היום:

1. הצגה והמחשת פארקים הסטוריים בחו"ל.
2. פתיחה לדיון - מר נפתלי רוטנברג. סבב הערות פתיחה.
3. הגדרות מטרות הפרויקט ודיון.
סיכום ראשוני.
4. הצעות להגדרת המסר התוכני - רעיוני של הכפר התלמודי.
5. הצעות ורעיונות לנושאים תוכניים: כל מה שעולה על דעתם ודמיונם של המשתתפים ויכול להתקשר לשם: "כפר תלמודי".
6. התייחסות לחצעות - השלמת, הרחבה ואלימינציה.
7. תרגום הרעיונות המוסכמים למודל כללי של מבנה הכפר ומה יהיה בתוכו.
8. סיכום.

מצ"ב ההוראים ראשוניים של מר נפתלי רוטנברג בנוגע לכפר התלמודי.

בכר כה,

עמ'מן ברקוביץ

תפוצה: מר ויקטור אלברנס
מר משה ריגל
מר לארי בלקינד
הרב נפתלי רוטנברג
גב' ויני שמואלי
מר שאול ניסים
גב' אסתי דרורי
מר אדיר שפירא

2/4039

כפר תלמודי - קצרים
הרהורים ראשוניים לקראת פיתוח קונספט

אנו דנים ברעיון לתכנן ולבנות כפר תלמודי פעיל, בשטח הפארק הארכיאולוגי בקצרים ובמידת הצורך בשטחים סמוכים שיצורפו אליו.

הכוונה להעניק למבקר/ת חוויה של תקופה חיה, מעין "מסע אל העבר במנהרת הזמן" יחד עם חוויה של תכנים מכל גווני התרבות האנושית, המתקיימים מאחורי המושגים 'תלמוד' או 'תקופת התלמוד'.
בדברנו על המושגים הנ"ל אין בכוונתנו לקבלן רק מתוך פרספקטיבה היסטורית/ארכיאולוגית מקומית צרה או אף כלל ארץ-ישראלית רחבה יותר. אלה בוודאי תילקחנה בחשבון ברצינות רבה, אך גם ובעיקר תוך התחברות למושג 'תלמוד' ו'תקופת התלמוד' בתודעתם של המבקרים הפוטנציאליים. אצל רבים מהם מדובר באנכרוניזם קיצוני או בידיעה קלושה ומטושטשת, אסוציאטיבית בעיקרה. אך עם זאת אין לזלזל בסוג זה של תודעה או תודעות וצריך למצוא את הדרך להתחשב בהם כבר בשלבים הראשוניים של פיתוח הקונספט והתכנית. בהקשר זה צריך לזכור שהתלמוד מוכר מעט מאד לציבור הרחב ואיננו חלק מהתודעה ומההכרה הקולקטיבית של חלקים גדולים מאד בציבור היהודי והלא-יהודי כאחד. עם זאת, מושגים, אישים ואירועים רבים המבטאים את התקופה כן מהווים בהקשרים שונים, חלק מהתודעה הכללית ומהתרבות של אוכלוסיות שונות הן בקרב הישראלים והן בקרב סוגי התיירים השונים ובעיקר הצליינים הנוצריים. קיים ביקוש לחוויה מורכבת, פעילה וחיה בדמות החיים בארץ בתקופות הקדומות. צריך לזכור שאת התקופות הללו מחפשים המטיילים והתיירים שיצאו לא רק לתיירות רגילה בארץ אחרת ולטיול הרחק מהבית או בית-הספר, אלא למסע אל מה שהיה פעם, בתקופה קדומה ואולי דמיונית. ציפיותיהם ודמיונם של המבקרים צריכים להוות חלק מהתכנון של הכפר התלמודי.

בתכנון פארק נושאי המתמקד בתקופות התלמוד והמורשת הקדומה יש לקחת בחשבון שישראל, שלא ככל מדינה אחרת בעולם מציעה בתחום זה את ה"דבר האמיתי": את ירושלים האמיתית, האחת והיחידה בעולם על כל רבדיה וגווניה, את אתרי התלמוד והתנ"ך במקומות התרחשותם של סיפורים הסטורים מפורסמים, שפע של פארקים ארכיאולוגיים ההולכים ומתפתחים לקליטת תיירות מודרנית, ערים קדומות ומקומות קדושים שוקקים ופעילים, מוזיאונים למורשת ולהנצחה ועוד הרבה, כל זאת בטווחי נסיעה קצרים.

עבור התיירות הנמשכת לישראל ממילא בשל מה שהיא ותיירות הפנים המבקשת להתמקד בלימודי המורשת והעבר צריך הפארק התלמודי להוות ממד נוסף וייחודי. על הפארק להוות מוקד משיכה לאוכלוסיות רחבות מאותה סיבה שמליונים ללא הבדל לאום, דת וגזע נוהרים לפארקים היסטוריים או למסעות לתרבויות שהתקופות המודרניות לא שינו את אופיין: החוויה של מסע לעולם אחר, מסע אל האותנטיות של העבר.

החוויה בפארק צריכה להתאים לציפיות של המבקר: התייר שבא אל ארץ התנ"ך והתלמוד ומוצא בפינה זו את מבוקשו. הישראלי שיוצא עם תחושה של גאווה במורשתו, של שייכות וייחודיות.

דגישות: העיסוק בתקופה ותכניה הוא נגיעה בחומרים שאין עליהם הסכמה לא בין דתות, זרמים ותתי-זרמים רבים בדתות השונות ויותר מכך לגבי המתיחויות התרבותיות, התיאולוגיות, החברתיות והפוליטיות בחברה הישראלית בה סף הרגישות נמוך ביותר.

דגישות היא שם המשחק בתכנון הקונספטואלי-תכני-חינוכי. יש להיזהר עם מרכיבים העשויים לעורר דחייה והתנגדות אצל אוכלוסיות מבקרים פוטנציאליים ולמצוא את הדרך למתן מענה לצרכים תרבותיים שונים מבלי לעורר מרבצן התנגדויות ומחלוקות אותן ניתן, תוך תכנון רגיש ואחראי, למנוע מראש.

האזור והמקום

מאז סוף המאה הקודמת התגלו בחלקו המרכזי-מערבי-דרומי של הגולן קרוב לשלושים ישובים יהודיים שהתקיימו בחלקם מאז התקופה המקראית (ולא ירדו לגולת בבל) ועד לכיבוש ארץ ישראל בידי הערבים. ברוב הישובים היו כ- 30 בתי-אב בממוצע ומה שקבע את גודלם הייתה אספקת המים מהמעיין לו היו סמוכים. העובדה שכמעט בכל ישוב קטן כזה התאמצו ובנו בית כנסת יקר מצביעה על עושרם של התושבים אך גם על החשיבות שהקדישו למוסד זה. כתובות שונות ביוונית עברית וארמית מלמדים על רמה תרבותית גבוהה, על קיומם של רבנים ומלמדים ועל בית מדרשו של רבי אלעזר הקפר שהיה בכפר דבורה. בקצרין העתיקה התקיים כפר גדול יחסית ובו שבעים וחמשה בתי אב, בית כנסת מפואר, בתי מגורים ומתקנים לעיבוד חקלאי.

התשתית הארכיאולוגית הקיימת יכולה להעניק לכפר התלמודי את האותנטיות אותה מחפש המבקר הפוטנציאלי ובעידוף שחזור ומתקנים שונים ניתן יהיה להעניק לו חוויה חיה של מסע אמיתי אל העבר. אין לחשוש משימוש באמצעים מתוחכמים שכן שילובם של אלה מגביר את חוויית המבקרים.

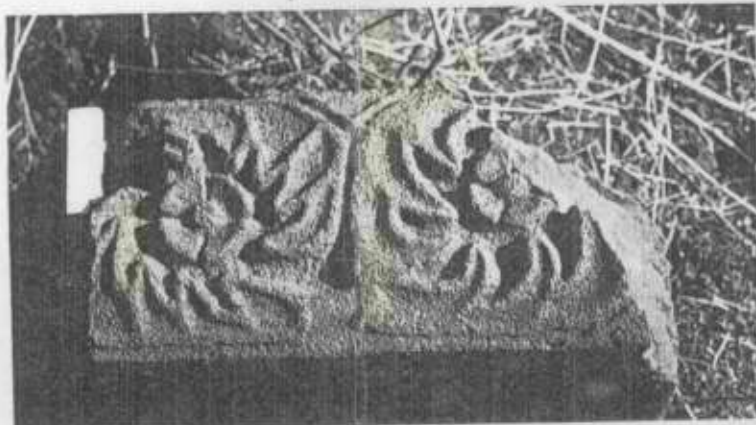
נושאים לדיון ב"סיעור - מוחות":

- א. המשתתפים מתבקשים להעלות כל נושא תכני שעולה בדעתם ובדמיונם.
- ב. מהו המסר של הפארק?
- ג. כיצד נגדיר את ה'קו המאחד' בכפר התלמודי?
- ד. מה יהיה המודל הכללי? האם נתייחס לכפר אל אזור אחד או נתכנן אזורים אוטונומיים?

ת החורף
ש לבדוק
רות הבתים,
אין זו רמת
נים אלה
הסורי.
נו וידעים
ז. למרבה
ן הנוצרים
זמובהק
בה סמלי
מנורה
יכן הנוצרים
אמנם איננו
זריות,

- 1 בית הכנסת בעין
נשוט, בצדו המערבי של
נחל משושים עילי -
מצפון לקצרון. רק
העמוד בפית מושבו
של "הגביר" המקומי,
מול ארון הקודש,
מעוטרים במנורה ובכותרת
יחידה במינה.
- 2 הכותרת המפוארת
מבית הכנסת בעין
נשוט, ועליה תבליט
מנורה.
- 3 אפריז (קורת אבן)
מעוטרים במקלעת עלים,
מחזות בית הכנסת
בחורבת דיכה.

נשרים וחזיאים; ענפי הגפן המשתרגת, זרים מעל צמחים ועוד.
אם נמצא את המבנה הציבורי הקדום, נוזה אותו לפי אבני הגזית
באתרן, או לפי עמודים וכותרות הפזורים סביבו. התכנית והכיוון אליו
פונה הבניין, אף הם מורים על השתייכותו הלאומית של הציבור אותו
שירת: אם הוא פונה לדרום, לכיוון ירושלים - כמעט ודאי הוא שבית
כנסת לפנינו, שכן הכנסיות פונות תמיד למזרח. לפי ממצאים ורמזים אלה
יהיה בידינו זיהוי ודאי של חורבות רבות בגולן, ככפרים יהודיים. נסמן את
ממצאינו על מפה ונגדיר את נוש ההתיישבות היהודית: בצפון - נחל
גילבון; בדרום - נחל סמך; במערב - ירדן וכינרת, ובמזרח - כביש
רמת מגשימים - דביה - נפח. התברר, שבתוך האזור שהגדרנו, כמעט לא
נמצאו מבני כנסיות, סימני צלבים או פסלי אלילים - ולפיכך יש להניח,
שתחום זה היה מיושב אך ורק ביהודים. מעתה נוכל לקבוע קיום בתי
כנסת בתוך תחום זה, גם על-פי שרידים ברוכים וודאיים פחות מאלה,
שהשתמשו בהם עד כה: קצת אבני גזית, כותרת שבורה ואבן מקושטת

סיפיקו לנו לזהות בית-כנסת, ולסמן עוד כפר יהודי על מפת התפוצה. לתוצאות הסקר וניתוח המפה עוד נחזור – אך עתה עלינו לפנות לדקת הגיאוגרפיה התיישבותי או לשאלה, מה מייחד את האיזור, שבו ישבו היהודים מחלקי הגולן האחרים?

ארץ הקמה וארץ המרעה

לפני מאה שנה כתב גוטליב שומקר, מחוקרי הגולן הראשונים, על חלוקת הגולן, בפי הפלאחים והבדואים המקומיים, לשני אזורים: "ארץ אל-קמה" – ארץ תבואות הדגן, ו"ארץ ארביע" – ארץ המרעה. "ארץ הקמה" משתרעת בדרום רמת הגולן, מן הירמוך שבדרום ועד נחל סמך והר פרס בצפון. האדמה כאן היא מישורית, כבדה ופורייה – וכמות הגשם מספיקה (400 מ"מ בשנה). השטח מכוסה שדות תבואה ומטעי פירות. בשולי דרום הרמה מעיינות שופעים, שלידם התפתחו יישובי קבע מאז ראשית ההיסטוריה. בימיו של שומקר נמצאו באיזור זה כפרי פלאחים גדולים, שבכל אחד מהם עשרות ומאות בתים. גם בימינו זהו האיזור החקלאי העיקרי של רמת הגולן ומרוכזים בו 25 מכלל 30 היישובים החדשים בגולן.

"ארץ המרעה" היא החלק התיכון של רמת הגולן. מצפון לנחל סמך היא דלה מאוד בקרקעות הניתנות לעיבוד. שומקר מכנה את החלק הזה של הרמה "גולן האבנית", שכן שדותיה זרועים סלעים ואבנים – ואינם מצמיחים אלא עשב בר ומעט עצי אלון תבור. משום כך לא היה האיזור הזה, באלפי השנים שקדמו להתיישבות היהודים – אלא ארץ הרועים והנוודים. במרכז הגולן נמצאו שרידים ארכיאולוגיים רבים מלפני אלפי שנים; מתחמים מבוזרים בחומות אבן אדירות ואלפי דולמנים – קברי אבן ענקיים. אולם כל אלה עדות הם לשבטי רועים קדומים, שמחיתם על המקנה בלבד – ולא בנו לעצמם בתי קבע. גם לפני מאה שנה, לפי עדותו של שומקר, היו בגולן המרכזי מעט יישובי קבע קטנים – ורוב השטח נתפס עלידי שבטי הבדואים.

מפליאה, על רקע זה, העובדה שדווקא כאן, במרכז הרמה – ארץ המרעה – נמצאו בימי קדם היישובים היהודיים והם כפרי קבע חקלאיים. כדי להבין את הניגוד בין תנאי השטח לפריסת ההתיישבות היהודית – הבה נעלה אל אחד הכפרים, "חורבת כנף". כאן העלו החפירות את הרמזים להתחלת הסיפור.

אל חורבת כנף

לא היינו ראשונים בחורבת כנף. מגלה האתר היה לורנס אוליפנט, חובב ציון אנגלי ותושב הכפר עוספיה שעל הכרמל. אוליפנט, שהכיר את מצוקת יהודי מזרח אירופה בסוף המאה הקודמת, שאף לחקור את הגולן ולהכירו כדי ליישב בו את המוני היהודים. בדצמבר 1885 יצא מטבריה לסיוור באיזור שמצפון-מזרח לכינרת. הבדואים, מדריכיו, הובילוהו מחורבה לחורבה – וברבות מהן גילה וזיהה שרידי בתי-כנסת יהודיים. לפיכך קבע כבר אז, שהאיזור הזה – מצפון-מזרח לכינרת – היה מיושב בימי קדם ביהודים. הבדואים העלו אותו גם ל"חורבת כנף", הנמצאת בפסגת שלוחה, הצופה על הכינרת מגובה 530 מטר במרחק כ-3.5 ק"מ ממזרח לחוף (מדרום ליישוב מעלה גמלא של ימינו). על פסגת הגבעה מצא מבנה גדול, שלו תקרת קמרונות בנויה אבן וביטון. את המבנה הקים האפנדי מדמשק, כמחסן לתבואות הבדואים-האריסים, שהתגוררו בחושות ובאוהלים, מסביב למחסן.

ממערב למבנה מצא אוליפנט אבנים מקושטות "בסגנון יהודי", וכתובת באותיות עבריות. את הכתובת לא הבין – אך די היה בה כדי לקבוע, שהיה כאן כפר של יהודים ובית-כנסת. בשנת 1932 ביקר ב"חורבת-כנף" חוקרים מן האוניברסיטה העברית בירושלים בראשות פרופ' סוקניק. אלה הבחינו בתחתית קירות המחסן בנדבכים עתיקים, בנויים אבני גזית מסותתות. לאורך הבניין, מבחוץ, הבחינו בריצוף עתיק – ושיעדו שהמחסן בנוי על גבי בית-הכנסת והריצוף הוא שריד של רחבת חצר בית-הכנסת.

כבר בביקורנו הראשון באתר החלטנו לקיים בו חפירות ארכיאולוגיות. נקשרנו לקסמו של המקום הבודד והנישא, המשקיף אל הכינרת והגליל ואל הנוף הפתוח שסביבו, בו מתרוצצים הצבאים כבימי בראשית. לא פחות מקסם המקום והנוף משכו אותנו הנתונים הכרוכים של המבנה: הכפר הסורי, שנבנה במקום בשנות ה-50, שדד ללא רחם את חלקי בית-הכנסת. בבתים הסמוכים למחסן נמצאו חלקי שער מפואר, עמודים וכותרות – כולם תקועים, כאבני בנייה, בקירות הבתים – תופעה שאנו מכנים "שימוש משני". כמעט כל הנתונים לשחזור בית-הכנסת היו פזורים בכפר גם ללא חפירה, אבל חסרו לנו שני פרטים חיוניים: תכנית פנים האולם וסידור העמודים – ויותר מזה: תאריך הבנייה, שבלעדיו אין לכל הממצא חשיבות ומשמעות היסטורית. אז אלה ניתן היה לגלות רק בחפירה ארכיאולוגית.

יצאנו, אימא, באפריל 1978 לחפירה שאירגן "בית ספר שדה גולן" שבקצרין, של החברה להגנת הטבע. בחפירה השתתפו בני-נוער חובבי ארכיאולוגיה ומדריכי בית-ספר שדה (להם גם חלק וכבוד בשאר הגילויים שהועלו בחקר בתי-הכנסת, שכן אלה חפרו גם בבית-הכנסת ב"עין-נשוט" וביצעו את הסקרים החדשים).

את תוצאות החפירה אפשר לראות בציור שחזור בית-הכנסת – בניין בנוי גזית, שלו שער מקושט במערב ופתח משני בצפון. מעל לפתח הראשי כתובת ארמית, המנציחה את הנדבן – וזה תרגומה: "זה המשקוף, זכור לטוב יוסה בן חלמו בן חנוי אשר עשא". פנים האולם מחולק על-ידי שתי שורות עמודים, הנושאים יציעים צדדיים וגג משולש. בין הכותרות מצאנו אחת, שעליה חקוקה מנורה בת שלושה קנים. את תאריך הבניין קבענו לפי המטבעות שנמצאו ביסודותיו. אלו הן פזוטות שהתגלגלו – או אף נטמנו – בזמן הקמת הבניין. המטבע המאוחרת ביותר הייתה משנת 491 לספירה, ולפיכך קבענו שהבניין הוקם בראשית המאה השישית לספירה.

"אנשי ארץ טוב"

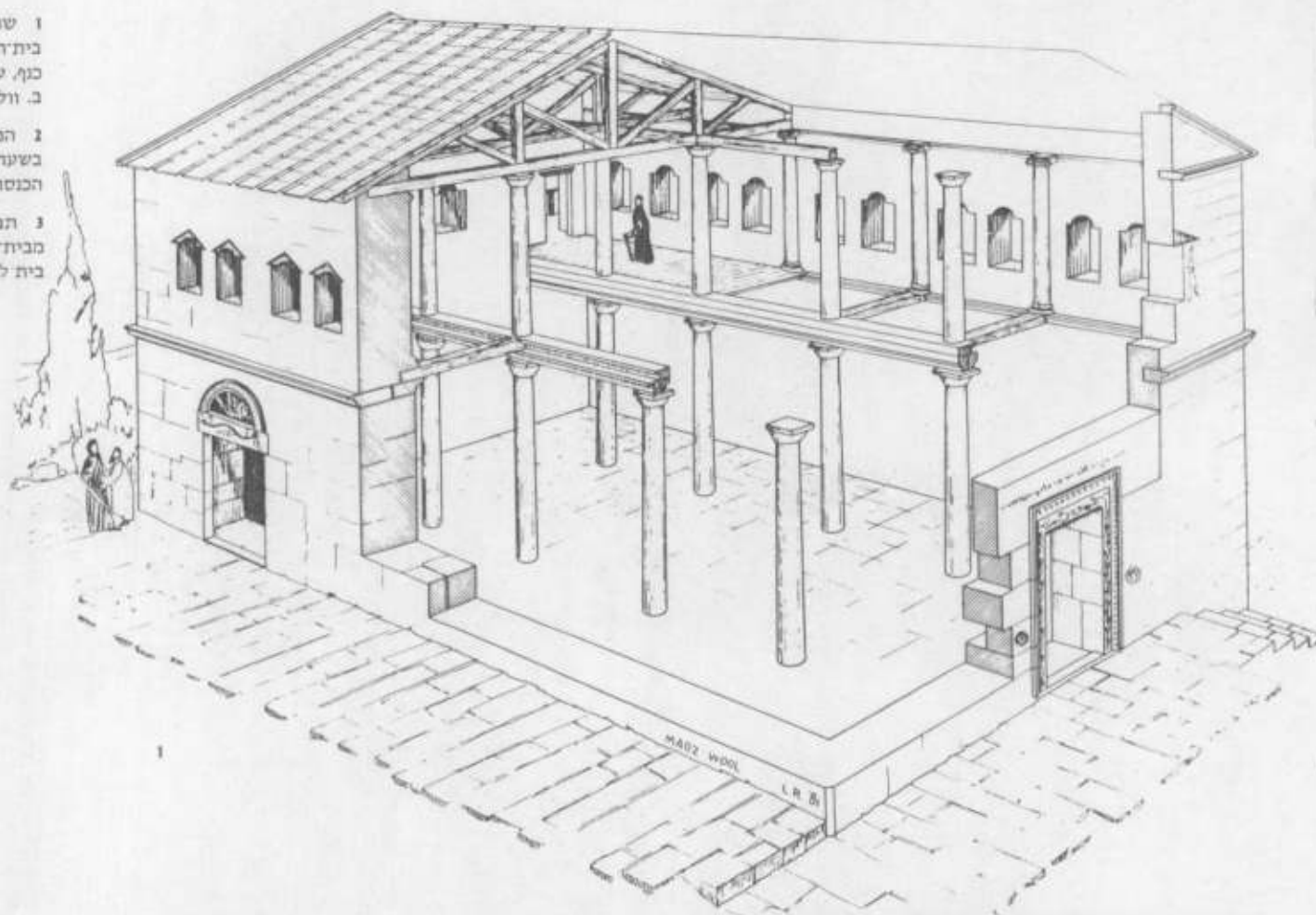
מצפון לבית-הכנסת, מתחת לריצוף שכבר הזכרנו, מצאנו שכבה שבה יסודות בתים הבנויים על הסלע – שכבת ראשית היישוב, שבני כלי החרס, מתוצרת מקומית ומיבוא, העידו בבירור שראשית היישוב ב"כנף" היא באמצע המאה השנייה לפני הספירה (וזהו, עד עתה, השכבה הקדומה ביותר שנחשפה באתרים יהודיים, הנחפרים היום – כמו גמלא, קצרין ו"עין-נשוט"). חורבנה של שכבה זו אירע, לפי חרסים וכתמי אפר שנמצאו על הרצפות, במרד הגדול ברומאים, בשנת 67 לספירה. מכאן, שלפי החפירה ב"כנף" החלו יהודים ליישב את האיזור הזה באמצע המאה השנייה לפני הספירה. מאין באו מדוע דווקא אז ולא קודם או אחר כך? מה איפשר את התיישבותם? הבה נעיין מעט בכתבי ההיסטוריה ובתולדות ארץ-ישראל כולה.

נראה שהיהודים, היושבים בעבר הירדן מאז ימי המקרא, לא הלכו בגלות עם חורבן ממלכת ישראל. ספרי החשמונאים מכנים את היהודים של צפון עבר הירדן בשם "אנשי ארץ טוב". זהו חבל התיישבות כפרית-חקלאית, אשר מקומו בסביבת היובלים המזרחיים של הירמוך בצפון הגלעד ודרום הבשן. בין בצרה (בצפון ממלכת ירדן של היום) לבין נְהָ (נְהָ בדרום סוריה של היום), סביב כפרי היהודים ובקרבתם – ישבה אוכלוסייה כפרית גדולה, ממוצא ארמי, ושבטי היהודים היו אך מיעוט חלש ומפוזר באיזור. מן המאה השנייה לפני הספירה ואילך יסד השלטון היווני-הלניסטי – הממלכה הסלבקית – ערי פוליס, שמשטרן ותרבותן יווניים הם ותושביהן חיילים יווניים משוחזרים וסורים מקומיים שהתייוונו. כך קמו סביב "ארץ טוב" היהודית הערים בצרה, גדרה, היפוס-סוסיתא, רָפֶן וקרניים, ערי-פוליס הלניסטיות, שהפכו אויב מושבע ליהודים לדורות רבים. ההתנגשות הראשונה בין הערים ההלניסטיות ליהודים באזורנו אירעה כמעשה נקם על הצלחתו הראשונית של מרד החשמונאים ביהודה. בשנת 163 לפנה"ס התנפלו תושבי הערים על הכפרים היהודיים להשמידם, ואלה נמלטו מכפריהם והתבצרו להגן על נפשם במבצר "דתימה" שמקומו לא זוהה בוודאות. יהודה המקבית חש להצלחם בראש 8000 לוחמים. בקרבות תנועה והפתעה מצליח יהודה לשרוף

1 שחזור משוער של
בית הכנסת בחורבת
כנף, עלידי צ. מעוז,
ב. וול, 1980.

2 המשקוף שהיה מונח
בשעתו מעל פתח בית
הכנסת שנתגלה בטייבה.

3 תבליט ראש אריה
מבית הכנסת בחורבת
בית לביא (חשדא).

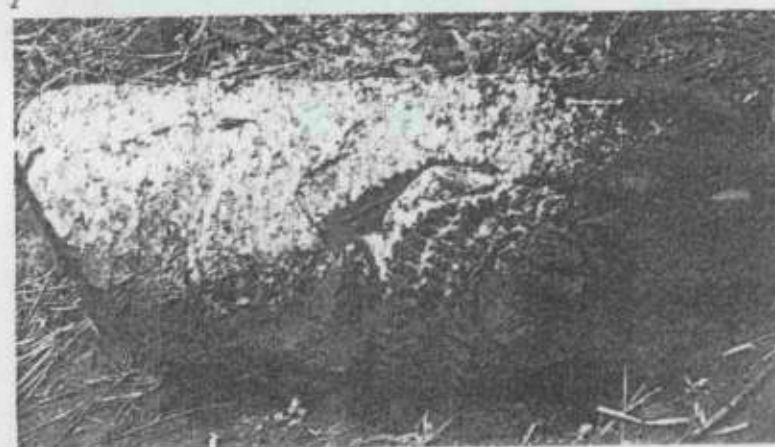

ולחזריב את ערי הנכרים וכפריהם בצרה, קספון, עלמה, רסון
ומקדש־קרניים - כולם מקומות בנבולות "ארץ טוב". הוא מחליף את
היהודים הנצורים במבצר דתימה ומוליכם בשיירה, שבה נשים וטף,
אל יהודה.

נראה, שבשלב זה של מרד החשמונאים אין ביכולתו של יהודה להחזיק
ולשלוט בשטח כה רחוק מבסיסו - ולכן עיקר מטרתו היא הצלת נפשות
היהודים. מערכה זו היא הידיעה ההיסטורית הראשונה על אודות יישוב
יהודי בצמון עבר הירדן, בתקופת בית שני (ספר מקבים ב' י"ב).

מהפכה חקלאית

יחד עם המאבקים והקרבנות, החלה בארץ־ישראל בשלטון ההלניסטי
תקופת פריחה ושגשוג שלא נודעה כמוה קודם לכן. השלטון המאורגן
וה"מודרני" מביא לארץ־ישראל "מהפכה חקלאית", הכוללת תכנון הייצור
והתמחות אזורית; שיווק מאורגן בדרכי תחבורה יבשתיות וימיות
מסודרות, ומערכת פיננסית חובקת־עולם. השגשוג החקלאי, הגיוון
משווקים חדשים ומפיתוח טכנולוגיות חדשות של השקיה באמות מים
ומכשירים לעיבוד תוצרת, הביא לגידול האוכלוסין ולהתפשטות היישוב.
אזורים שהיו עד עתה מדבר שומם, כמו בקעת הירדן - הפכו לגן פורה.
לצד אמת המים היה "בית הבד" החידוש הטכנולוגי המהפכני השני
במעלה - והוא הוא שאיפשר פיתוח חקלאות ויישובים בחבלים הרריים
וחסרי אדמות פלחה. "בית הבד" הוא מתקן תעשייתי להפקת שמן זית -
בכמות ענק, בהשוואה ליכולת ההפקה הביתית שהייתה ידועה עד אז
בארץ. עץ הזית גדל ברצועה צרה בחופי הים התיכון - פרט למצרים,
ארצות המזרח הקרוב ואירופה. מוצר זה, המבוקש למאור, מאכל, רחצה
ורפואה, הפך לבסיס כלכלי עיקרי ליישובים חדשים בגליל העליון ובגולן
המרכזי. בזכות הפכה "ארץ המרעה" ברמת הגולן ל"ארץ השמן", ובאמצע
המאה השנייה התפתחה בה התיישבות קבע.

"חזקיה ראש בריונים"

את ההתיישבות הכפרית החדשה מלווה השלטון הסלבקי בהקמת מבצרי שלטון ומינהל, בנקודות שביצורן הטבעי מצוין. כך מוקמים בגולן המבצרים גמלא וסלבקיה, שאותם נפגוש שוב, כמבצרי הקנאים במרד נגד הרומאים. עם התפוררות הממלכה הסלבקית הולכת ומתחזקת מדינת החשמונאים והמלכים היהודים הולכים ומרחיבים את שלטונם על חבלי ארץ ישראל, במסעי כיבוש מלווים בגיור וייחוד. יהודה אריסטובולוס כובש את הגליל, והכובש הגדול אלכסנדר ינאי כובש ומספח את הגולן הדרומי והמרכזי למדינת החשמונאים (81-83 לפנה"ס). מעתה נתמכת ומעודדת ההתיישבות היהודית גם על-ידי ניבוי ממלכתי. את השלטון היהודי מסיים - זמנית - הכיבוש הרומאי (63 לפנה"ס), אך כבר ביציג לפנה"ס מותזר הגולן לשלטון המלך היהודי הגדול הורדוס. עם הורדוס מתחילה תקופת פריחה של היישוב היהודי, המתפשט בכל המרחב של הבשן והחורן, כחלק ממפעל התיישבות ממלכתי בטחוני.

ההלכה היהודית מציינת התפשטות זו בתיאור תחום ארץ ישראל במזרח, כגבול דמשק ובצורה, ובתוך התחום שמרה ההלכה רשימות כפרים יהודיים בתחומי נווה וסוסיתא (תוספתא שביעית, ד'י').

גם עתה מלווים את הפיתוח והשגשוג ניצני הפורענות. כבר עם נפילת החשמונאים והכיבוש הרומי נולדת "תנועת הקנאים", המתנגדת לשלטון הזר. ניצניה הופיעו בגולן: "חזקיה ראש בריונים" נתפש על-ידי הורדוס, עוד בהיות זה האחרון מושל הגליל, שכן פשט על סביבות דמשק - בירת הפרובינציה הרומאית. כאשר חזקיה נהרג, שומרים בניו ונכדיו על נחלת תנועת הקנאות, ומלכים אותה לתבערה במלחמה הגדולה נגד הרומאים, בשנת 66 לספירה. המרד מתרכז ב"גולן התחתון" - איזור פראי ומבוותר על-ידי ערוצים עמוקים, הצמוד ורצוף לגליל. ערי המבצר גמלא, סלבקיה וסוגני מורדות ומבוצרות על-ידי הקנאים - ויוסף בן-מתתיהו מפקד על המרד בגליל. רק חלק מיישובי הגולן ממשיך במרידה עם בוא הלגיונות הרומאיים. סוגני וסלבקיה נכנעות ללא קרב וניצלות, אולי, מחורבן. הקנאים ותומכיהם מתבצרים בגמלא, עיר מולדתם של חזקיה ויהודה, שבנו מייסדי תנועת הקנאים. לאחר מצור של שמונה חדשים ושתי התקפות של הלגיונות הרומאיים, נופלת גמלא בקרב גבורה נוראה. מגיניה ותושביה נהרגים ומתאבדים, והעיר נהרסת.

לספור 40-30 "בתים" בלבד. גם אם נפריז הרבה בהערכת מספר נפשות ליחידת חצר (ונאמר: עשר למשפחה) נקבל כפרים, שאוכלוסייתם מונה כמה עשרות נפשות ולכל היותר כמה מאות.

אך חשוב יותר, שמספר המפרנסים או היחידות הכלכליות בכפרים הגדולים, הוא 40-30 בלבד. מכאן, שהיו אלה חוואים עשירים (גם לפי קנה המידה של ימינו) אם יכלו להרשות לעצמם בניית בתי-כנסת מפוארים כל כך.

הכל לפי המעיין

מדוע לא התרכזו יהודי הגולן בכמה כפרים גדולים, אלא התפצלו לעשרות כפרים קטנים? כשבדקנו את מפת המעיינות ומקורות המים בשטח התבררה התשובה. המעיינות אמנם רבים במספר - אך קטנים בכמות המים, וכנראה לא יכלו לספק את התצרוכת ליותר מכמה משפחות. על בקרן וצאנן. לכן לא הייתה ברירה, אלא להיצמד למעיינות הקטנים ולפזר את היישוב.

מיקום המעיין בנוף קובע את מיקום וצורת הכפר. כך, בחלק הצפוני של הגולן התחתון, נובעים המעיינות לרגלי מדרגות טופוגראפיות - חזיתות של זרמי בזלת. כאן נמצא את הכפר בניו על שיפוע המדרגה, כשהוא חוסך באדמה חקלאית מישורית. את בית-הכנסת נמצא בראש מעלה המדרון (למשל, בכפרים עסליה, אחמדיה, דב'יה ועוד). בחלק הצפוני של הגולן התיכון נמצא גם את הנחלים המושכים מים כל ימות השנה. חלק מן הכפרים נבנה על המישור הצמוד לצוקי הנחל וניזון ממעיינות שבמדרון הערוץ, או מאמת-מים, היוצאת מן הנחל (דב'יה, זמיקרה, זוויתן, ג'ד'א, רפיד, דיקה ועוד). בכפרים הבנויים על מישור יהיה מיקום בית-הכנסת, בדרך-כלל, במרכז השטח הבנוי של הכפר. בדרום האיזור מופיעים המעיינות על גבי שכבות הגיר, הנחשפות בנחלים, ובשולי הרמה - ולכן נמצא כאן את הכפרים, בדרך כלל, על טראסה במדרון הנחל או בשולי מצוקי הרמה ("כנף", "ח'ז'ה" ועוד). לבניין בית-הכנסת נבחר תמיד המקום הנוח והטוב ביותר שבכפר.

טביעת האצבעות של הבנאים

אם נסייר ונכיר את שרידי בתי-הכנסת בגולן מקרוב, נתרשם שסגנון הבנייה שלהם מנוכח ואחיד למדי. הבניינים, בגובה שתי קומות, נושאים גג משולש, ובנויים אבני גזית מותאמות יפה זו לזו, ללא חומר מלכד. החזית שבראשה משולש הגמלון מעוטרת בתבליטים שונים. בדרך-כלל מודגשת מסגרת הפתח והמשקוף, שעליו תבליטים של חיות וסמלים. מראהו החיצוני של בית-הכנסת מוכיר מעט חזית מקדש רומאי במזרח - והארכיטקטורה היא אמנם חלק מאמנות הבנייה הרומית-ביזאנטית במזרח אולם תכנית פנים בית-הכנסת שונה לגמרי ממקדש. כאן תוכנן אולם רחב ידיים למושב העדה. תיקרתו נשענת על טורי עמודים, הנושאים גם יציעים בצדי האולם. סביב קירות האולם ספסלי אבן, ובקיר הפונה לירושלים ארון קודש בנוי עץ על בסיס אבן מוגבה.

כיוון חזיתות בתי-הכנסת איננו אחיד: חלקם פונה לדרום, כמנהג הגליל, וחלקם האחר פונה למערב, כמנהג עבר הירדן המזרחי. נראה, ששני הכיוונים היו מקובלים באותה תקופה - אולם לא ברורה לנו סיבת הבחירה בכיוון זה או אחר.

בתוך קבוצת מבני בתי-הכנסת בגולן, השונה בכללה מסגנון בתי-הכנסת בגליל במאה השלישית לספירה (כפר נזום, ברעם, מירון ועוד), אפשר להבחין בשתי "חבורות" מבנים, השונות זו מזו בתפוצה גיאוגרפית וכנראה גם בתאריך. ה"חבורה" הראשונה, שנבנתה במאה החמישית לספירה (בעיקר במחצית השנייה) נמצאה באתרים עין-גשוט, דיקה, רפיד, ח'ז'ה ו"בית-לביא". "חבורה" זו דומה, בסגנונה, לבית-הכנסת בכרוזין, ממערב לירדן, ומאופיינת - בין השאר - בשימוש באדנים מרובעים לרגלי העמודים, אפריזים מעוטרים במקלעות עלים, חלונות מקושטים בתבליטים הנדסיים ותבליטים זעירים של חיות (אריות, נשרים וציפורים).

פריחה מחודשת בתקופה הביזאנטית

במשך כשלוש מאות השנים הבאות, לאחר מלחמת החורבן, יורדים יישובי הגולן היהודיים מבמת ההיסטוריה. הם אינם מוזכרים במשנה ובתלמוד, ולא נמצאו, עדיין, שכבות ארכיאולוגיות מתקופה זו. נראה, שהיישוב נפגע קשות ונצטמצמה מאוד האוכלוסייה. פריחה מחודשת מתחילה, לפי המטבעות שנמצאו בחפירות ב"כנף" וב"עין נשוט", רק במחצית השנייה של המאה הרביעית לספירה - בתקופת השלטון הביזאנטי בארץ-ישראל. ביטויה הבולט של הפריחה החדשה הוא בניית בתי-הכנסת, במאות החמישית והשישית לספירה, שאת שרידיהם אנו מוצאים היום.

אך לפני שנתאר את אלה הבה נראה כיצד מפורז היישוב ומה צורת הכפר.

מפת תפוצת הכפרים בגולן התחתון העלתה תמונה של יישוב צפוף ביותר. סביב הכפר העתיק קצרין, למשל, נמצאים, ברדיוס של שניים עד ארבעה ק"מ בלבד, הכפרים קצביה, עסליה, פח'ורה, עין-גשוט ואחמדיה. במשבצת של 10x10 ק"מ בלבד מצפון-מזרח לכינרת, מנינו לא פחות מ-15 כפרים יהודיים. הרבה יישובים, לכאורה, משמעם רבוי אוכלוסין - אך משבדקנו את גודל הכפרים, לפי ספירת החצרות והמבנים החריבים בצילומי האוויר (ראה צילומי האוויר של דבורה ויהודיה) - הסתבר שהכפרים קטנים. צריך לזכור, שלא כל המבנים הנראים בצילום האוויר של חורבה או כפר סורי נטוש הם בתי מגורים. חלקם מחסנים, דורים וכו'. כדי למנות אוכלוסין יש לספור את יחידות המשק המאורגנות סביב "חצר" (כמו במושב של ימינו). משבדקנו כמה וכמה כפרים הסתבר, שברובם מעט "יחידות חצר" (7-15 במספר), ובמעט כפרים גדולים ניתן

1 שרידי דבורה היהודית והכפר הסורי דבורה, שנבנה בשוליה, ואשר בבתיו נמצאו משובצות אבני גזית מחורבות העיירה היהודית.

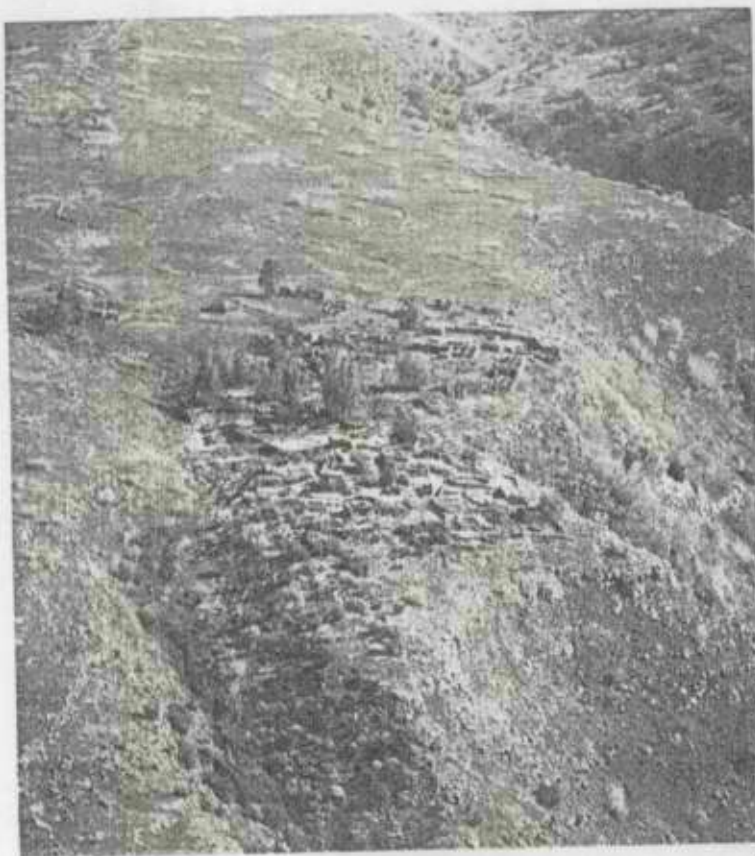
2 שרידי בית בד בעין נשוט. מלפנים נראית המפרכה - מתקן לזיסוק הזיתים, שבו "קמל" (ממולל ומרסק את הזיתים) הסובב בתוך ה"ים". מאחוריה - בסיס המכבש. עליו הונחו העקלים (סלי חבלים ובהם רסק הזיתים) מתוכם עצרו את השמן בלחץ משקולות אבן או קורה כבדה.

3 על שלוחה בין ערוצי נחלים ובנה הכפר יהודיה, שגם בו נתגלו שרידי בית הכנסת מתקופת התלמוד.

ה"חבורה" השנייה נבנתה במאה הששית לספירה ומייצג אותה בית הכנסת של קצרון. בתי הכנסת ב"סגנון קצרון" נמצאו עד כה באתרים עסליה, יהודיה וקצביה. אומנות הבנייה פשוטה יותר מזו של "חבורת כורזין" ומאופיינת, בין השאר, בשער מעוטר מטיפוס קבוע, בבסיסים ובכתרות אופייניים ובקשת גדולה, בחזית הקומה השנייה. לבד משתי חבורות בנאים אלה אנו מכירים גם "טביעות אצבעות" של בנאים שחזרו ועבדו בכמה מקומות כמו כנף ודייר עזיו, שם השאירו סימנים מזהים. כן מוכר סגנון של בתי כנסת פשוטים מאוד ולא מעוטרים כמו בכפרים צלבה ודרדרה. בניית אומנות הבנייה והפיסול בגולן מצטיירת תמונה של כושר יצירה וחינוך ארכיטקטוניים, המיוחדים לגולן בתקופה הביזאנטית - ואינם מושפעים כמעט מארץ ישראל המערבית, אלא דווקא ממזרח, מהמרכז היהודי הגדול בדרום הבשן - נוה.

כתובות מספרות

אם ניתוח הארכיטקטורה והאמנות של בתי הכנסת מספק רמזים באשר למקורות השפעה, כושר יצירה והתפתחות פנימית - הרי הכתובות, שנמצאו בבתי הכנסת ובכפרים הן עדויות ישירות, מפי התושבים עצמם -

הי"א, ואף ידועים יהודים מנווה ודמשק, עד לכיבוש הצלבני. טבריה, בירת האיזור משמשת מרכז יהודי חשוב, שסביבו כפרים חקלאיים יהודים רבים, עד לחורבנה ברעש הגדול בשנת 1033 וטבח היהודים בכיבוש הצלבני בתחילת המאה הי"ב. כל הקהילות העירוניות הללו נמצאו אמנם בארץ-ישראל – אך הדגם הכלכלי שלהן גלותי, ואין בו צמידות לחקלאות. לעומתן היה היישוב הכפרי בגולן התחתון, מאז ימי החשמונאים ועד לכיבוש הערבי, במשך כ-800 שנה, מעוז לאוכלוסייה יהודית חזקה, שורשית ואף עשירה, שיצרה ערכי-תרבות ואמנות מיוחדים שרק רמזים נותרו מהם באבני הבולת הדוממות.

על עצמם. לשון הכתובות ארמית, עברית ומעט יוונית. השימוש בעברית, "לשון הקודש" וביוונית, שפת השלטון – מרמזת על רמת השכלה גבוהה בכפרי הגולן. בכפר קצרין נמצאה כתובת קבר "דבי אבון משכנו בכבוד", המלמדת על נוכחות רבנים ומלמדי תורה בכפרים. כתובת נדירה וחשובה נמצאה בכפר דבורה: "זה בית מדרשו שהלרבי אליעזר הקמר", ייתכן שהיה זה בית-המדרש המרכזי – "האוניברסיטה המקומית" של אז, לאיזור הגולן. לבד מרבנים ידוע לנו, מכתובת אחרת, גם בעל תפקיד אחר בחברה הכפרית: זהו "חזן" בית-הכנסת, שהיה אז מעין פקיד מנהל של המוסד. בעל תפקיד זה תרם עמוד לבית-הכנסת בכפר פיק, והנציח את שמו על העמוד "אנא יהודה חזאנה". כבר רמזנו, שאיכרי הגולן – מגדלי הויתים – עשירים הם. מן הכתובות מוכרים לנו כמה "גבירים" כאלה, שתרמו לבניין בית-הכנסת, ושמותיהם נרשמו על חלקיו. כך, מונצח על שער בית-הכנסת בכנף "יוסה בן חלמו בן חניו". מקצרין ידוע על "עוזי", אשר תרם את "הרבועה" (!) ואלעזר ברדבא מדבורה תרם את "העמודים אשר מעל לקורות ולכיפה". "הגביר" מן הכפר עין-שוט לא הסתפק בהנצחת שמו בכתובת אלא אף דאג שהפינה בבית-הכנסת, שבה הוא יושב, ממול ארון הקודש, תהיה מקושטת יותר מכל שאר הבניין. רק ליד מושבו מעוטר העמוד באדן עם מגורה. הכותרת לעמוד זה יחידה במינה בארץ (ראה תצלום), ועל כל אלה עוטות מלמעלה קורות הבניין המקושטות בזר ונושאות את שמו "אבון בר יוסה". על בנו של "גביר" זה אנו יודעים שמת בדמי ימיו – שכן על מכסה ארון הקבורה, שנמצא בגבעה ליד עין-שוט, נרשם "שמעון בר אבון בר שנין כ"ו" – כלומר בן 26 שנים נפטר ונקבר.

תגלית נדירה באחד מבתי הכפר כנף מאפשרת לנו הצצה אל עולמה הפנימי של אשה בגולן, בימי קדם: זהו קמיע עשוי לוחית נחושת, שרוחבה כ-6 ס"מ, מגולגלת למעין סיגריה, שהוחזקה בנרתיק עור על הצוואר. הקמיע, שנפתח במומחיות רבה על-ידי דוד שנהב ממוזיאון ישראל ופוענח על-ידי פרופ' יוסף נוה מן האוניברסיטה העברית, כתוב ארמית – וזה תרגומו: "קמיע טוב המרפא את איתה, בתה של מרין, מהחום והצמרמורת והעין הרעה, אברכסכס יה... אל אל... קקק... צצ... נרשו את החום והצמרמורת, השדות והרוחות מגומה של איתה, בתה של מרין, בשם אהיה אשר אהיה, אמן אמן סלה, קמיע טוב מגרש את החום והצמרמורת מאיתה, בתה של מרין, בשם כריאל, כסיאל, זריאל בשם קקק... מיכאל, עזריאל..."

הקמיע הזה נחשף בחפירות ארכיאולוגיות בכנף – והוא רומז על צרותיהן ועולמן המיסטי של נשות הגולן באותה תקופה. כמרכז אפשר שהוא מלמד על עיסוקן בתחום הרפואה המאגית.

מן הכפר אל העיר

מתי נסתיימה ההתיישבות הכפרית בגולן התחתון, ומה גרם לנטישת הכפרים? אלו הן שאלות, שהמחקר הנוכחי עדיין אינו נותן להן תשובות ברורות. בעין-שוט נמצאו מטבעות מתארכות עד סוף המאה השישית לספירה. במטמון מטבעות, שנתגלה בבית-הכנסת בקצרין, מתחת לארון הקודש, נמצאו מטבעות של הקיסר פוקאס מראשית המאה השביעית. מטמון זה קשור לשלב בווייה ושיקום חדש בבית-הכנסת בקצרין, שנים ספורות לפני הכיבוש הערבי. ואמנם אנו משערים, שכיבוש ארץ-ישראל בידי הערבים הוא שהביא – במישרין או בעקיפין – לנטישת הכפרים. במישרין – כנראה בגלל הזנחת הביטחון הפנימי והפקרת הגולן, ובעקיפין – כיוון שראינו, שיישובי הגולן נשענו על מערכת עדינה של יצור ושיווק שמן-זית לחו"ל.

לשליטים הערבים לא היה אינטרס לשמור על מערכת זו. התובלה הימית נפסקה לחלוטין וגם התעבורה היבשתית הפכה להיות מסוכנת. כך איבדו חוואי הגולן את השוקים לתוצרתם, ובהיות הכפרים מבוטסים רק על הגידול האחד הזה לא יכלו להחזיק מעמד ונטשו. הנטישה התרחשה בכל כפרי הגולן – יהודיים ונוצריים כאחד (פרט לכפרי הדרום, שפרנסתם על גידול תבואות ובוסתני פירות וירקות). האוכלוסייה היהודית עוברת לערים השכנות לגולן: דמשק, בניאס, נווה וטבריה. מכתבי הגניוה הקהירית ידועה לנו קהילה יהודית בבניאס עוד במאה

המשתלבים ל"קשרי
הרקולס". ביניהם
כתובת עברית ולעומת
הארמית המקובלת
באותם ימים: "זה בית
מדרשו שהלרבי אליעזר
הקפר" – בחיר תלמידיו
של רבי יהודה הנשיא.

1 קצרון – בית כנסת
עתיק ליישוב חדש.

2 משקוף עתיק,
שנמצא קבוע בקיר
המסגד של הכפר הסורי
דבורה. משני עברי
המשקוף תבליטי
חיוויאים אחוזים
במקוריהם נחשים

2

לה: אפילו עושה כן אלף אלפים פעמים. אדיין (עדיין) לחצי כבוד שאמרה תורה לא הגיע. לעומת זאת מסופר שאמו של ר' ישמעאל באה וקבלה (החלוננה) עליו לרבותינו. אמרה להן: געורו בישמעאל כני, שאינו נוהג בי בכבוד. באותה שעה נתכרכמו (הוריקו) פניהן של רבותינו מכובשה ומצער כי היה

זה משוט עלבון לכל החכמים שאחד מגדוליהם אינו נוהג כדן. אמרו: איפשר לית (אין) ר' ישמעאל נוהג בכבוד אבותיו? אמרו לה: מה עבד לך נחה עושה לך? אמרה: כדו נפק מבית ורעדה אנא בעיא משוגה ריגלוי ומישתי מהן, ולא שביק לי נכאשר הוא יוצא מבית הוועד של החכמים אני ווצה לדחוף את רגליו ולשנות וזהו. מן המים הללו, ואינו מניח לך. אמרו לו חכמים: הואיל והוא רצונה - הוא כבודה, ומשום כבוד אמו עליו להניח לה לעשות כרצונה. אמר על כך ר' מנא: יאות אילין טחוניא אמרין: כל בר נש ובר נש זכותיה גו קופתה ויפה אוורית הסחווים הללו. לפי פתגם שבפיהם: כל אדם ואדם זכותו בתוך וולן וכל אחד מקבל קמת כפי החבואה שהוא מביא. ואין שניים שיוכו באותו יחס. שהרי אימיה דר'

לה: אפילו עושה כן אלף אלפים. אדיין לחצי כבוד שאמרה תורה לא הגיע. אמר של רבי ישמעאל באה וקבלה עליו לרבותינו. אמרה להן: געורו בישמעאל בני שאינו נוהג בי בכבוד. באותה שעה נתכרכמו פניהן של רבותינו. אמרו: איפשר לית רבי ישמעאל נוהג בכבוד אבותיו? אמרו לה: מה עבד לך? אמרה: כדו נפק מבית ועדא אנא בעיא משוגה ריגלוי ומישתי מהן, ולא שביק לי. אמרו לו: הואיל והוא רצונה - הוא כבודה. אמר רבי מנא: יאות אילין טחוניא אמרין: כל בר נש ובר נש זכותיה גו קופתה. אימיה דרבי טרפון אמרה להן לכוון אכין - ואגיבונן (אביו) [אכין]. אימיה דרבי ישמעאל אמרה להן לכוון אכין - רבי זעירא הנה מצטער ואמר: הלואי הנה לי אבא ואימא דאיקרניהון דנירת גן עדן. כד שמע חכבד אותם ויורש גן עדן. כד שמע אילין תרתין אולפניא, אמר: בריך רחמנא דלית לי לא אבא ואימא נכאשר שמע שני לימודים, סיפורים, אלה. אמר: בריך ה' שאין לי לא אב ולא אם כי לא כר' טרפון הוה יכילנא עבד, ולא כר' ישמעאל הוונא מקבלה עלי (לא כר' טרפון הייתי יכול לעשות, ולא כר' ישמעאל הייתי מקבל עלי לזלול בהורן). אמר ר' אבון: פטור אני מכיבוד אב ואם. ואמרו שהסיבה לכך היא: כד עברת ליה אימיה מית אבוי, כד ילדתיה מיתת (נכאשר הרתה אותו אמו - מית אבוי, וכאשר ילדה אותו, מיתת היא).

טרפון אמרה לכוון אכין - ואגיבונא אכין נאמו של ר' טרפון אמרה להם. לחכמים, כך בשכחו. כמה היה מכבדה והשיבוה כן שאין זה עדיין הכבוד הראוי, ואילו אימיה דר' ישמעאל אמרה להן - ואגיבונא אכין נאמו של ר' ישמעאל אמרה להם כך, והשיבוה כן שהרי היא התרעמה עליו משום שלא רצה לזלול ככבודה, וחכמים השיבו שראוי לו לעשות כרצונה. מסופר: ר' זעירא הוה (היה) מצטער ואמר: הלואי הוה לי אבא ואימא דאיקרניהון דנירת גן עדן (הלואי היו לי אב ואם שהייתי חכבד אותם ויורש גן עדן). כד שמע אילין תרתין אולפניא, אמר: בריך רחמנא דלית לי לא אבא ואימא נכאשר שמע שני לימודים, סיפורים, אלה. אמר: בריך ה' שאין לי לא אב ולא אם כי לא כר' טרפון הוה יכילנא עבד, ולא כר' ישמעאל הוונא מקבלה עלי (לא כר' טרפון הייתי יכול לעשות, ולא כר' ישמעאל הייתי מקבל עלי לזלול בהורן). אמר ר' אבון: פטור אני מכיבוד אב ואם. ואמרו שהסיבה לכך היא: כד עברת ליה אימיה מית אבוי, כד ילדתיה מיתת (נכאשר הרתה אותו אמו - מית אבוי, וכאשר ילדה אותו, מיתת היא).

אילין תרתין אולפניא. אמר: בריך רחמנא דלית לי לא אבא ואימא נכאשר שמע שני לימודים, סיפורים, אלה. אמר: בריך ה' שאין לי לא אב ולא אם כי לא כר' טרפון הוה יכילנא עבד, ולא כר' ישמעאל הוונא מקבלה עלי (לא כר' טרפון הייתי יכול לעשות, ולא כר' ישמעאל הייתי מקבל עלי לזלול בהורן). אמר ר' אבון: פטור אני מכיבוד אב ואם. ואמרו שהסיבה לכך היא: כד עברת ליה אימיה מית אבוי, כד ילדתיה מיתת (נכאשר הרתה אותו אמו - מית אבוי, וכאשר ילדה אותו, מיתת היא).

אילין תרתין אולפניא. אמר: בריך רחמנא דלית לי לא אבא ואימא. לא כרבי טרפון הנה יכילנא עבד, ולא כרבי ישמעאל הוונא מקבלה עלי. אמר רבי אבון: פטור אני מכבוד אב ואם. אמרו: כד עברת ליה אימיה מית אבוי, כד ילדתיה מיתת.

עירובים

פטור אני מכבוד אב וכו' - אף שאפשר לפרש את דברי ר' אבון כחוססת לדברים שנאמר קודם לכן, מכל מקום היו מן המפרשים שהסבירו שיש בדבריו גם חידוש והלכה נוספת. והוא: נאמר שלא היו לו אב ואם, אף על פי שהיו אנשים שגדלוהו, ואולי היו הוריהם של הוריו קיימים, מכל מקום אין החיוב אלא לגבי אב ואם בלבד, ואינו מצווה לא בכבוד מרגליו ולא בכבוד סבו וסבתו ונראה כעין זה בבבלי סוטה מט. א. אבל אין זה ברור עדיין מכחית ההלכה אם במקרים כגון אלה אין חובה מסיימון (גמברי סופרים) של כבוד.

שיטות

יאות טחוניא אמרין וכו' - יש מפרשים את הפתגם הזה שלמי מה שאדם מביא בקופתו, כך הוא הקמת שהוא מקבל, אם גרוע או מובחר (פי'מ). ויש

ג'רסות

אמר ו לה ו אמרין לה פ איל | אפילו ו אפיי | אפילו הוא ו אפי הוא | כן ו כן וכן | אלף אלפים אדיין ו אלף פעמים עדיין ו אלף אלפי אלפי עדיין | אדיין אטעפ עדיין | לחצי 2 כבוד שאמרה תורה לא הגיע ו לא הגיע לחצי כבוד שאמרה תורה | 1 שאמרה תורה ו ח' | תורה א התורה | 3 ישמעאל ו ישמעא | באה אטו באת | וקבלה א וקיבלת | עליו א עלוי | אמרה ו אמר ל אפי אטעו אמרה | 4 להן ו ח' | געורו ו געורו א גיעורו | ב' ככבוד טעו כי כבוד | 5 באותה שעה ו באותה השעה ו אותה שעה | נתכרכמו ו נתכרכמן | פניהן אטו פניהם | של רבותינו ל שלרבותינו | אמרו ו אמרין | 6 איפשר ו איפש אלפו איפשר | איפשר - אבותיו א איפשר רבי ישמעאל לא נהג בכבוד אבותיו ו אפשר דר' ישמעאל לית נהיג יקרא באימיה ו (*אפשר) לית ר' ישמעאל מייקר אימיה | אבתי ו אבותיו ו אבותיו נקוד על הגי' | 7 אמרו לה ער אמרין לה ו איל | מה ו מהו | עבד אטו עבד | אמרה ו אמרין ו אמרה לון | כדו ו כדו | כדו נפק ו כד נפק א כד דו נפק ו כד הוא אתי | מבית ו מן בית טעפ מבי | א ועדא ו וועדה ור ועדה | בעיא א בעי סו בעי'א | משוגה א משגו טפ משוגא ו משסגא | ריגלוי ו רגלוי ו רגלוי מביא | ומישתי ו ומישתי א ומישתי | ח' ו ומשתיא | מהן ולא ו מיהו לא ו מיהון ולא א מיהן ולא ו יתהון ולא | 9 שביק אטעפ שבק | אמרו לו הואיל ו אמרין הואיל ו נקוד למחיקה | הואיל ו אמרין | לו ו ליה | והוא ו הוא | 10 אמר וולד אמר | מנא ו מנא | יאת ו יאות | אילין ו לין ו אלק | טחוניא אטו טחוניא ו טחנייא ו טחוניא | 11 כל ו כל | בר נש ו ברנש | זכותיה א זכותיה | קופתה טעו קופתיה א קופתין | ו ע בקופתיה | 12 אימיה טעו אמיה א אימי | אמרה לכוון ו אמר לכוון ד אמרין לון א אמרה לון ד אמר לכוון ו אמר לון ו אמרה | אכין ו הכין ו הכי | 13 ואגיבונא א ואגיבונא | ואגיבונא

שפירש שכל אדם יש לו גורל שונה משל חבריו לחלוטין, ואין להשוות בין אנשים שונים (הכותב). ובפי'מ מפרש כי הטוחנים אומרים שלמרות שאנשים מביאים לכאורה אותן חטין לטחון מכל מקום הקמת היוצא אינו שווה בטיבו, ויש שפירשו שכל אחד מקבל לפי טיב החומר שהוא מביא, ובהתאם לרצונו ולחפצו. שאמו של ר' טרפון, שרצתה בכבוד שנתן לה בנה, אמרו החכמים לבן שירבה בכבודה, ואמו של ר' ישמעאל, שרצתה לזלול בעצמה, אמרו לו שיעשה כרצונה.

אורח ההלכה

אנא בעיא משוגה ריגלוי וכו' - אם רוצה האב לשרת את בנו - רשאי הבן להניחו לעשות כן. (שוער יוד רמ. כה).

אכיו ו ואגיבונא הכין ל ואגיבונא (**אכין) ו ואימיה אכין ו ואמרין לה הכין | אימיה א אימי | אימיה דרבי 14 ישמעאל ו אימיה דר' ישמעא ל אימיה דר' טרפון (**ישמעאל) | אמרה ו אמר ל אמר ו אי אע אמרה | לון ו ח' | אכן טע הכין א אכין | ואגיבונא א ואגיבונא ו ואמרין לה | אכן טע הכין א אכין ו ח' | 15 רבי זעירא א ר' ז' ו ר' זעירי ו ר' זעירי | מצטער ו מצער ו מצטער טען | ואמר לט ואמר ו והוה אמר | הלואי ו הלוי | היה לי סו הוה לי | 16 אבא ו אבה | ואימא ו ואימא ו ואמא | דאיקרניהון ו דאיקרניהון ו דאיקרניהון ו דאנא מקרניהון ו דנקרניהון | דנירת א דנירת ו ואירת עו ונירת | גן עדן ו גיע | כד שמע ו וכיון דשמע | 17 אילין תרתין ו אליו תרין ו אילין תרתין | אולפניא ו לפנייא ו אולפנייא | 2 אמר לט אמר ד א' | לי ו ליה | לא סו ח' | ואימא ו ולא אמא ו ולא אימא ו ואמא | הוה יכילנא עו הוונא יכיל א הוונא יכילנא | עבד א למעבד | 18 ישמעאל ו ישמעא | מקבלה ו מקבלא ו מקבל | עלי ו עלוי ו עלוי | אמר ל אמר | אמר רבי ו אר סו אמר רבי | פטור ו פטור | מכבוד אלט מכיבוד | אמרו ו אמרין | 19 עברת ו עברת ביה אמיה ו עיברת מיני' אימיה ו איעברת ביה אמיה | ליה אימיה א ליי אימי | מית אבוי כד ילדתיה מיתת ו מי אבות כד ילדתיה מיתת ו מית אבוי ו כד ילדתיה אמיה מיתת | ילדתיה ו ילדתיה א ילדתי | מיתת א מיתת אימי |

הערות

1 ובבבלי מסכויים: כלום זרקה ארנקי כפניך לים ולא הקלקתה? 2 ובבבלי נאמר כיצא כזה בשם ר' יוחנן. אשרי מי שלא חמאן. 3 בבבלי מסופר כעין זה על ר' יוחנן, וכן על אכין.

מסורת הש"ס
א. ירושלמי קדושין פ"א ה"ז פס"ד פכ"ג-כד. חו"ט קדושין לא. ב ד"ה ר' טרפון (החונן).
ב. והביטוי ירושלמי קדושין פ"א ה"ז.
ג. ירושלמי שם. וראה בבבלי קדושין שם.
ד. ירושלמי שם. וראה בבבלי קדושין שם.

לשון

נתכרכמו
מקורה של מלה זו היא בצמת הכרכום, שממנו היו מפיקים צבע צהוב כזה. מכאן נוצר השורש "כרכם" במשמעות של צביעה אחרונה של חפץ (שהוא נמר מלאכתו) ואילו הביטוי "נתכרכמו פני" משמעו שפניו מקבלות גוון כעין זה מחמת כובשה או אייזעמיות.

אישים

ר' אבון
הוא האמורא הקרוי בחלמוד הבבלי בדרך כלל רבין. שהוא קיצור של ר' אבון וכירושלמי ר' אבון או ר' בון.

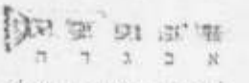
מאמוראי הורו הרביעי, זמן הנוחתי-החכמים שירדו מארץ ישראל לבבל ומסרו שם את תורת הארץ.

מסורת היא שר' אבון נולד בבבל, אך נראה עלה לארץ ישראל עוד בהיותו צעיר, ועוד הספיק לקבל תורה מר' יוחנן ור'ש לקיש אולם נראה כי רוב לימודו היה אצל תלמידיו הגדולים של ר' יוחנן. חשיבותו הגדולה של ר' אבון היא בהיותו אחד השליחים החשובים ביותר להעברת תורת ארץ ישראל, ובפרט דברי ר' יוחנן, לבבל מלבד המסורות שהיה שולח כאגרות לבבל, היה נוסע לשם יחצם לחצם יאף הביא תורה בכל לחכמי ארץ ישראל נראה כי בגלל ריבוי הגזירות בארץ ישראל חזר לבסוף לבבל ובזמן אב"ד ובנראה גם נפטר שם בחלמוד הבבלי מצויות מסורות רבות מאד של חכמי ארץ ישראל שרבין הוא שהביא לבבל מסורותיו נחשבו ככרויות מאד, וסמכו עליהן יותר מכל שאר מסורי השמועות.

על חיי הפרטיים ידוע לנו מעט מדברי הגמרא כאן נוסח האמורא בבראשית רבה פ"ח ב' נראה כי אביו נקרא גם הוא ר' אבון, והוא נולד ביום מותו של אביו ונקרא על שמו, ומן החלמוד הבבלי נראה ששיכל כמה מבניו בחייו. דברי תורה כשמו מצויים הרבה בחלמוד הירושלמי וכן גם בחלמוד הבבלי, ונפח חכמים בבבל ובארץ ישראל מסרו דברים בשמו.

מסורת השי"ס
 א ירושלמי פאה פיה
 ה"ב
 ב ירושלמי טוטה פיה
 ה"ב וראה בבלי טוטה כה
 ב וכשינויים רבים ילפוש
 טוזה שרון
 ג (הבית) ירושלמי
 כמרים פ"ב ה"ב וראה
 בבבלי עירובין כט, א אם
 קדושים ב, א י"ס טוטה כה
 א י"ס עירובין ל, ב

עימר החיצון בצד הפנימי

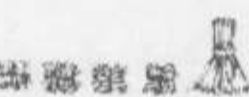

ליטת הרשים השאלה
 היא האם עומר ה נחשב
 כשני עומרים ויש כאן כעין
 שלשה כשורה

ואילו במקרה זה כאשר העד
 הפנימי אינו מסודר הבעיה
 היא אם מצטרף לשורה עם
 השאר
 עימר העליון בצד החתון

ואילו במקרה זה כאשר העד
 הפנימי אינו מסודר הבעיה
 היא אם מצטרף לשורה עם
 השאר
 עימר העליון בצד החתון

ואילו לדעת הרשים במקרה זה
 כאשר החלק העליון מעומר
 אין העומר הגדול נחשב
 ליחידה ולכן כיון שיש
 כשני עומרים היו מצטרף
 עם זה טבעו לשורה אלא
 שכאשר היה מסודר להפך

ואילו לדעת אחרים כשהוא
 מסודר מלמעלה הריהו מצטרף
 לשורה בדרך זו

אבל כאשר הוא מסודר
 מלמעלה אין זה ברור אם
 מצטרף לשורה

אבל כאשר הוא מסודר
 מלמעלה אין זה ברור אם
 מצטרף לשורה

שוב מהו שיעשה שכחה במקרה זה? ומשיבים: נישמענה מן הדא
 (נלמד זאת מן ההלכה הזו) עימר את הראשון ואת השני ואת השלישי
 ושכח את הרביעי, אית תני תני (יש תנאים ששונים) אם נטל את
 החמישי הרי הוא, הרביעי, שכחה. ואית תני תני (יש תנאים
 ששונים) אף אם שהא מליטול את
 החמישי הרי הוא שכחה. ואמר
 ר' בון בר כהן (כן) חייא בהסברת
 הדברים שאין כאן מחלוקת, אלא
 מאן דאמר (מי שאומר) דווקא אם
 נטל את החמישי, מדבר בשיש
 שם שישי שכל זמן שלא נטל את
 החמישי יש כאן שורה של שלשה
 עומרים ואף הרביעי אינו שיכחה.
 ומאן דאמר (מי שאומר) אפילו אם
 שהא ליטול את החמישי –
 בשאין שם שישי, וכוזא אפטר
 ללמוד לענייננו, שהרי אם עד שלא
 נטל את החמישי האם לא כבר
 נראה את הרביעי לידון בשורה?
 שהרי לפני שנטל את החמישי היה
 הרביעי חלק מן השורה ובכל אופן
 את אמר (אחה אומר) שאף יהיה
 ראוי להינצל בשעתו משיכחה, אם
 נטל את החמישי לאחר מכן, הרביעי
 הוא שכחה, והכא נמי (וכאן נ"ט ב)

מהו שיעשה שכחה? נישמענה מן הדא: עימר
 את הראשון ואת השני ואת השלישי, ושכח את
 הרביעי, אית תני תני: אם נטל את החמישי –
 הרי הוא שכחה. אית תני תני: אם שהא ליטול
 את החמישי הרי הוא שכחה. אמר רבי בון בר
 כהן: מאן דאמר נטל את החמישי – בשיש שם
 שישי, מאן דאמר אם שהא ליטול את החמישי
 – בשאין שם שישי, אם עד שלא נטל את החמישי
 לא כבר נראה את הרביעי לידון בשורה! (אם)
 [ואת] אמר שכחה, והכא שכחה.
 היה עומר אחד גדול, עימר צד החיצון בצד
 הפנימי – נידון כשורה. עימר צד הפנימי בצד
 החיצון מהו שידון כשורה? עימר צד העליון
 בצד התחתון – נידון כשורה. עימר *התחתון
 בצד העליון מהו שידון כשורה?

בענייננו – שכחה, אף שהיה העומר ואין להינצל כקציה במנהג
 למערכ, כיון שבסוף שכחו הרי זו שיכחה
 נאמרה הלכה בדין שיכחה שאם היה עומר אחד גדול, ולידו עוד שני
 עומרים קטנים יותר, עימר צד החיצון של העומר הגדול, שלוח חלק
 ממנו לעשותו עומר במקום אחר.
 בצד (הצד) הפנימי שלו, שבעד שני
 העומרים האחרים, נידון כשורה,
 ואם שכחו אינו שיכחה ושואלים
 עימר צד הפנימי שלו, בצד החיצוני
 מהו שידון כשורה? שכחו שישי?
 בצד הפנימי אולי זה נחשב הפסד
 ביניהם ולא מצטרפים, וצד הלכה
 נאמרה: עימר צד העליון של העומר
 הגדול – בצד התחתון נידון כשורה.
 השאלה היא: אם עימר צד התחתון
 (הצד) העליון מהו שידון כשורה?
 בעיות אלה לא נפתרו
 מסופר, רב כד נחת לתמן (ו' א"ש)
 י"ד לש"ס, לכבל) אמר: אנא הוא כן
 עזאי דהכא (אני הוא בן עזאי שולמאן)
 שאני גדול בחריפות ובכיקאות
 ומסוגל להשיב על שאלות שאסאל
 אתא חד סב ושאל ליה (ו' א"ש)
 אוד ושאל אותון שאלה זו שני
 הרוגים שהיו מנחמים זה על גבי

רב, כד נחת לתמן, אמר: אנא הוא בן עזאי דהכא, אתא חד סב ושאל ליה: שני הרוגים זה על גבי

שיכחה, ולכן אם עימר את הצד העליון וקשר אל הצד התחתון, הרי עימר
 התחתון נחשב כטמון ואין בו שיכחה, והשאלה היתה כאשר עימר האותו
 שהצד התחתון קשור ומחובר לצד העליון, האם רעים אותו כזמון לזה
 שיטה זו הבעיה ביחס לטמון האמורה להלן היא המשיך של אונן
 עצמה

אזרח ההלכה
 שכח את הרביעי ושהא בחמישי – מי שנטל עומר ראשון שני ושלישי ורביעי
 את הרביעי, אם היו שם ששה עומרים אין הרביעי שיכחה עד שיטול את
 החמישי, ואם היו חמשה עומרים בלבד, אם שהא כדי ליטול את החמישי
 הרביעי שיכחה, כדברי ר' בון בר כהן בירושב הכריתות, (ד"ב ה"ח)
 דעים הלכות מתנות עניים פ"ה ה"ז, פאה"ש פ"ט ס"ד, ועירוש.
 עומר מנח ומערב וכו' עומר שנשאר בשורה מצפון לדרום, שאין שיכחה
 משום שיכול להיות ראש שורה מנמרח למערב, אם עימר ממזרח לדרום
 ושכחו – הריהו שיכחה, והרמב"ם לא הביא הלכה זו ולא הבאות אחרים
 ובפאה"ש מביאן לפי שיטת הג"א, ואומר שאינו יודע מה טעם הלכה זו
 הרמב"ם, ויש שכתב כי לשיטת הרמב"ם שאין הרמב"ם מקבל דברי ר' אבהו
 ולעיל פ"ה ה"ב) הריהו סבור כי כל ההלכות הללו לא נאמרו אלא ליתר
 יונה וממילא כולן אינן הלכה, (פאה"ש שם ס"ג).
 עימר צד החיצון, היה עומר אחד גדול משאר העומרים, ועימר צד הפנימי
 משורת העומרים, ובגדו הצד הפנימי שעדיין לא עימר יש עוד שני עומרים
 אינו שיכחה, אבל אם עימר צד פנימי ולא צד חיצון ואין בצד הפנימי
 עוד שני עומרים – הרי זו שיכחה מספק, שספק מתנות עניים – הלכות
 כדברי הגמרא כאן, (פאה"ש שם ס"ד).
 עומר צד העליון, עימר את הצד העליון של עומר גדול ולא את צד
 התחתון, ויש בגדו צדו התחתון עוד שני עומרים – אין זו שיכחה, ואם
 עימר צדו התחתון ולא צדו העליון בטמון זה – ודאי הוא שיכחה, (הלכות
 כדברי הגמרא, פאה"ש שם ס"ד).

- א' אחת | עימר טק ועימר | בצד טק לצד | 2 | כשורה ט כשורה | עימר
- עימר טק עומר | צד ט לצד | 1 | כשורה ט כשורה | כשורה
- 14 | בצד טק לצד | כשורה ט כשורה | עימר ד ח' | התחתון טק צד התחתון
- 15 | בצד טק לצד | שידון א ש דן כנראה צ"ל "שידון" ק | שהא נידון | כשורה
- ט כשורה | 16 | רב ר חד | נחת אטק | נחית | אמר לט אמר ד אמר | 1 | כן עזאי
- ר בר עזי | אתא – ליה ק | אתא ההוא סבא א"ל | שאל ו שאל | ליה א ל
- הרוגים ט הרוגין | זה על גבי זה ר ח' | גבי אטק | גב |

הערות
 1 וכן בפ"ה, 2 וכן בפ"ה, 1 ובדומה לכך בפ"ה: הרביעית, 4 וכן בילק"ש
 כסוטה אין "כד נחת" אלא "נחת", 5 בבבלי נמצא הביטוי כמה פעמים בפ"ה
 אביי, ולשונו: הריני כבן עזאי בשוקי טבריה, 6 וכן הוא כסוטה ובילק"ש
 ובילק"ש מוסף "מהר".

קריובים
 אנא הוא בן עזאי דהכא – ויש שמפרשו שמפני שאמר רב דברים אלה הצד
 אותו זקן להוכיח לו שעדיין יש הבדל בינו ובין בן עזאי, ולכן שאל אותו
 שאלה זו והוכיח לו שטעה, (ש"י ועד).

שיטות
 היה עומר אחד גדול וכו' – יש שתי שיטות בסיסיות בהבנת הדברים הללו
 לדעת הרשים ושיי מדובר כאן בהמשך הבעיה הקודמת בענין חמישה-ישישה
 עומרים המסודרים בשורה, וכאן מדובר בשורה העומר החמישי גדול
 כשניים, אם עימר צד החיצון בצד (ולבדון צד) הפנימי נדון כשורה, כלומר
 אם עשה את העומר באופן שחלקו המסודר פונה אל עבר הרביעי, הפנימי
 הריהו נדון עמו כשורה, שהרביעי הוא עומר אחר, ועומר חמישי זה נחשב
 כשניים, ואם כן יש כאן שורה של שלשה עומרים שאינם שיכחה, והבעיה
 היתה: מה הדין אם מעטר בכיוון כלפי חוץ (צד הפנימי בצד החיצון)
 האם גם אז רואים אותם כשלשה עומרים, או שמא החמישי נחשב כעומר
 בפני עצמו, והרשים כתב ש"ד, שאף שלפי הנושנה הראשונה שבפרק זה, רק
 בית שמאי הם האומרים שרואים עומר גדול כאילו היה מחולק לכמה
 עומרים, ויש לומר כי לא נחלקו בית הלל אלא בעומר השכוח שלא ייחשב
 לשניים-שלשה, אבל בעומר זכור שמא אף הם מודים שרואים אותו כשניים
 ואילו מפרשים אחרים סבורים כי הלכות אלה אינן קשורות לדין הקדם
 אלא הן עוסקות בדין שורה בכללו, שכאן מדובר כאשר העומר הגדול היה
 מצדו בין שני עומרים אחרים העומדים מכוונים כנגד חלקו הפנימי, ושכחו
 ואז, אם עימר את הצד החיצון הרי הצד הפנימי שעדיין לא עימר אותו
 מצטרף עם העומרים שכערו ואינו שיכחה, והשאלה היתה אם עימר את
 הצד הפנימי של אותו עומר, האם חלקו החיצון שעדיין אינו מעומר נועל
 אותו מדין שיכחה שיעטרף לאחרים לשורה, וכן לגבי הצד העליון והצד
 התחתון ראי' פ"ט, ג"א.

עימר התחתון בצד העליון וכו' – לדעת הרשים והשיי, הנפרשים גם הלכה
 זו לענין עומר חמישי שנשכח, ההנחה היסודית היתה כי עומר טמון אין בו

- גדרות**
- 1 כהו ד מהוא | שכחה ט שכח (ה) | נישמענה א נישמענא טק נישמענה |
- נישמענה | הדא ד הרה | עימר ט דחני חדא עימר ק עמר | 2 השני לו השיני |
- 3 תני תני ט תנאי תני ק תני תנו ר תני | החמישי ט התמישי | 4 הוא א וז |
- שכחה ק שכח ר ח' | אית תני ט ואת תנאי ק ואי תני | תני ק תנו | אם שהא |
- ליטול ט אם נטל | שהא אקו שהה | 5 הוא א יו | שכחה ק שכח' | אמר ל |
- אמי ט ואמי | אמר רבי ק ואיר ר איר | 6 כר חייא ר כרי חייא | מאן ר מן טק |
- ולא פליגי טאן | דאמר ט דאמי: | ק דאי לו דאמי | נוטל טק אם נטל ר | נטל |
- | בשיש ט בשייש אק בשיש ר ביש | 7 שישי אטקו שיש | מאן ק ומאן | מאן |
- דאמר א מר' ל מאן דאמי ט ומ"ד ד ומן דאמי: | | שהא קו שהה | א כשאין |
- אק כשאין | שישי אק ששי ר שני(י)שי | אם עד טק ועד | נטל א נוטל | 9 נראה |
- ק נרא | את הרביעי טקו | הרביעי | כשורה א כשורה ק כשור | אם אטק ואת |
- ד ח' | 10 אמר ק א ר אמי | שכחה ו שכח' א שהוא שכחה לעד שכחה | והכא |
- א וכא נמי טק והכא נמי ד והכא | שכחה ו שכח' אלטקו שכחה | 11 אחד א |

היא משנתנו ואין הדברים דומים. תמן (טו) העומר הוא דבר תלוש בצד דבר מחובר ואין זה סימן מובהק שהרי הוא ניתן להזזה. ברם הכא (אבל כאן) הוא דבר מחובר בצד דבר מחובר, וזה בודאי סימן מובהק גם לפי בית הלל.

הוא דבר מחובר ואין הדברים דומים. תמן (טו) העומר הוא דבר תלוש בצד דבר מחובר ואין זה סימן מובהק שהרי הוא ניתן להזזה. ברם הכא (אבל כאן) הוא דבר מחובר בצד דבר מחובר, וזה בודאי סימן מובהק גם לפי בית הלל.

היא, תמן - דבר תלוש בצד דבר מחובר, ברם הכא - דבר מחובר בצד דבר מחובר.

"רבי יוסי אומר: אין שכחה לזתים". אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יָקִים: לֹא אָמַר רַבִּי יוֹסִי אֶלָּא בְּרֵאשׁוֹנָה, שֶׁלֹּא הָיוּ הַזֵּתִים מְצוּיִן, שֶׁבָּא אֲדַרְיָנוֹס הִרְשָׁע וְהַחֲרִיב אֶת כָּל הָאָרֶץ, אֲכָל עֲכָשׂוּ שֶׁהַזֵּתִים מְצוּיִין - יֵשׁ לָהֶן שִׁכְחָה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: לֹא חָיִיב אָדָם שִׁכְחָה לַזֵּתִים אֶלָּא רַבִּי עֲקִיבָה, דּוּ דְרֵשׁ "אַחֲרִיךְ" "אַחֲרִיךְ". מַעֲתָה אֵין שִׁכְחָה לַזֵּתִים, כְּרַבִּי יוֹסִי דְלֹא דְרֵשׁ "אַחֲרִיךְ". הַתִּיבּוֹן: הָרִי עוֹמֵר שִׁכְחָה, הָרִי לֹא כָּתִיב "אַחֲרִיךְ"! - מְכִיּוֹן שִׁכְתִּיב "לֹא תִשׁוּב לְקַחְתּוּ" - כְּמִי שִׁכְתִּיב "אַחֲרִיךְ".

רבי יונה בעי: ההן זית נטיפה הואיל והוא מסויים, על דעתיה דרבי יוסי אפילו התחיל בו - כמי שלא התחיל בו!

שוה זו ואמרים: אם כן, לדעת חכמים אלו, מנעתה אין שכחה לזתים כלל כר' יוסי כמשנה דלא דרש "אחריך". על עצם הגזירה שווה התיבון (הקשו): הרי עומר יש בו שכחה, והרי לא כתיב (נאמר בו) "אחריך"? ומשיבים: מכיון שכתיב (שנאמר) "לא תשוב לקחתו" (ישס יט) - כמי שכתוב (כמו שנאמר) כן "אחריך" הוא נחשב, שהרי זו משמעות הכתוב שאינו שב לאחוריו.

ר' יונה בעי (שאל): ההן (אוחז) זית נטיפה, הואיל והוא מסויים, על דעתיה (לדעתו) דר' יוסי שסבור שזתים חשוכים משאר אילנות, זוית זה חשוב ביותר, האם בגלל חשיבותו אפילו התחיל בו לקטוף אותו ושכח ולא גמר את קטיפתו, נחשב כמי שלא התחיל בו ואינו שיכחה, כמבואר במשנה הבאה, או לא, כלומר: אולי מורה ר' יוסי בהלכה זו גם כזית הנטופה שאם התחיל לקטפו, יש בו שיכחה? השאלה הזאת נשארה בלא תשובה.

הלכה ב משנה עין זית שנמצא עומד מוקף בין שלש שורות של שני מלבנים של עצי זית, ושכחו - אינו שכחה, מפני שאפשר לומר שהאילנות מסביב מסתירים אותו. עין זית

מסורת הש"ס
א. ראה בבלי חולין קלא, א. ספרי דברים פד. מדת"ג דברים כד, כ. ילק"ש וזוהר חתקלו
ב. תוספתא פאה פ"ג טו. ספרי שם, מדת"ג י"ט (כשינוי). ילק"ש תורה שם רד"ז להלכות ט"ז פ"ה הכ"ה
ג. ספרי שם, סחי' לאוין ופ"ה רד"ז ט"ז

זית בין שני מלבנים
שיטת הרי"ש
עין הזית (בסופן בעגול) העומד בין שורות זתים אחרות הרחוקות זו מזו מרחק שני מלבני דק לפי שיטת הריב"ן הרי"ש והרא"ש

הלכה ב משנה עין שנמצא עומד בין שלש שורות של שני מלבנים, ושכחו, אינו שכחה. זית

על דעתיה דר' יוסי יש מסבירים את הבעיה לפי דעתו של ר' יוסי התנא, באופן שביאר ר' יוסי האמורא שאין שיכחה כלל לזתים, מה יזא הדין כזית הנטופה שהתחיל בו (רא"פ, פ"ט). ופירוש זה קשה, שהרי אם אין שיכחה לזתים כלל, אין מקום לשאלה זו בכל סוג של זית, ואחרים פירשו כי הדברים הם דווקא לפי שיטת ר' שמעון בן יקים, שמפני חשיבות הזתים בשעתם אין להם שיכחה, ואז השאלה היא האם נאמר כי זית הנטופה בזמן הזה, שיש בו חשיבות יתירה שמא מעלה אותו ר' יוסי בדרגה, ויאמר שאין דין שיכחה בו כמו בשאר אילנות, (רש"י, נ"ד, וראה ברידב"ז שמראה כי סברה זו היא שהיתה הבסיס להנהגת הגר"א בא"י).

אורה ההלכה
זית שנמצא עומד בין שלש שורות וכו' זית העומד באמצע השורות לבדו, ושלש שורות של זתים מקיפות אותו משלוש רוחותיו, אף על פי שאין בכל שורה כזו אלא שני זתים, אם שכח את האמצעי אינו שיכחה מפני שהאילנות הסתירוהו, ודין זה אינו בית בלבד אלא באילנות מכל הסוגים, (ראה ברידב"ז). ויש אומרים שזית העומד בין שלוש שורות זתים שכל שורה רחוקה מחברתה כשיעור שתי לבנים (רא"ש), או שאורך כל שורה כשתי מלבנות של ירק, אף שליקט משלש השורות המקיפות זית זה, מכל מקום זית זה אינו שיכחה (שיטת הרי"ש ואחרים). ויש אומרים שזית אחד עומד באמצע שלוש שורות הנחלקות לשני מלבני תבואה או ירק, זית זה אינו שיכחה משום שהוא כמסויים. (גר"א). (רמב"ם ספר זרעים הלכות מתנות עניים פ"ה הכ"ה, פאה"ש פ"א ס"ד).

זית שנמצא עומד בין שלש שורות של שני מלבנים, ושכחו, אינו שכחה. זית

הדין | התיבון - "כמי שכתוב אחריך" ג | שייך לעיל, כמצויין | 11 | הרי ג והא | הרי לא ג | ולא ד אין כתיב בו | כתיב ל כתיב ק כתיב בה | 12 | שכתוב לד שכת' ט דכת' ק דכת' ב | כמי 13 | שכתוב ק כמו שכתוב | שכתוב ל שכת' ט שכתוב | אחריך ט אחריך דמי | 14 | נטיפה א נטופי | טק נטופה | נטיפה הואיל ד נטופה הוא | 15 | מסויים ד מסויים | על ד הואיל והוא מסויים על | דרבי יוסי א דר"י ק ח' ד דר' יוסה | אפילו ו אפי' לד אפילו | התחיל ק שהתחיל | 16 | התחיל ד הילכ"ח | וננקר למחיקה | התחיל | בו קו ח' | 17 | שנמצא אר שנמצ' | עומד ק עומ' | 18 | שלש ט ג | שורות ק שורי | של שני ק של ב' | מלבנים ו מלבני אלט מלבנים ק מלבני | | שכחה ו שכח' אל שכחה |

הערות
1. בתוספתא ובספרי: שהוא עומד, וכרדב"ז רק: העומר. 2. יש מביאים נוסחה: על שלש שורות, וכן יש בתוספתא: נגד שלש שורות.

כרסות
1. דבר א ח' | מחובר א המחובר | ברם ק ברם | 2. הכא ד הכא | דבר ד גבר | מחובר ל תלוש | וננקר למעלה לסימן מחיקה וחוקן בצד ע"י הסופר ל"מחובר" | 3. יוסי ד יוסה | אומר ל אומי טק אי ד אמי | לזתים או לזתים ט וכו' ק לזית' | אומר ל אמי | אומר רבי 4 | שמעון ק אר"ש ד א"ר שמעון | יקים ק יקי' | אומר ל אמי | אומר רבי טק א"ר | יוסי ד יוסה | 5 | בראשונה ק בראשונה ד שלא בראשונה | שלא תי' ד הין | הזתים אלו הזתים ק הזית' | מצוין אטק מצוין | שבא ט לפי שבא | 6 | הרשע א הרש' | את ד ח' | כל ק ח' | אבל עכשיו ד ועכשיו ק אבל עכשיו | 7 | שהזתים א שהזית' טק שהזיתים ד הזתים | להן אטק להם | אומר ל אמי | אומר רבי טק א"ר | א חייב ד חייב | לזתים אטק לזתים | 8 | רבי עקיבה א ר"ע | עקיבה טו עקיבא ק עקיב' | 9 | הרש אט דר"ש | מעחה ו | כאן נכנס המשפט ולקמן "התיבון" - "כמי שכתוב אחריך" | מעת' ד ח' | אין ו אין להם | שכחה ק שכח' | 10 | לזתים אטק לזתים | לזתים כרבי ו לגננים לרבי | כרבי יוסי ט ח' ד ר' יוסה | דרש אט

מסורת הש"ס
 א. תוספתא פ"ג טו
 וא"כ להלכות זית פ"א
 ה"ג ט"ז לאין דמ
 וז"ל פ"ג ט"ז וז"ל
 ח"ג ט"ז
 ב. רא"ש ט"ז כ"ח ט"ז
 ה"א
 ג. ט"ז ט"ז ט"ז ט"ז
 ט"ז

זית בין מלבנים

שיטת הרמב"ם בפירוש המשניות

שיטת הרש"ם והר"י (וראה גם ציור בעמ' קמ"ד)

שיש בו יכול פירות בשיעור סאתים ושכחו - אינו שכחה. במה דברים אמורים כעצי זית המסויימים שאינם שיכחה - בזמן שלא התחיל בו, אבל התחיל בו לקוטפו ושכח לגמור. אפילו כזית הנטופה בשעתו, ושכחו - יש לו שכחה. ואומרים שכל זמן שיש לו תחתיו, שיש בתחתית העץ פירות שלא שכחם יש לו בראשו ואפילו אינו קוטף כבר משם עוד יחזור לשם. ואינו שיכחה. ר' מאיר אומר

שיש בו סאתים ושכחו - אינו שכחה. במה דברים אמורים בזמן שלא התחיל בו, אפילו כזית הנטופה בשעתו ושכחו - יש לו שכחה.

משתלך המחבא כלומר אם הלך וקטף מכל עובי האילן. מה שנשאר באילן אחר כך הוא לעניים.
גמרא אומר ר' אלעזר: כיני מתניתה [כ] היא כך צריך להבין את משנתו: שהיו עצי זית של שני מלבנים מקיפים את העץ שבאמצע ושכחו אותו בגלל המלבנים ושואלים: אם כך מה נן קימין [במה אוחזו עומדין] מה הסברה שברכז? אם משום דבר מסויים שכיון שמוקף משלשה צדדים ודאי יזכרהו

כל זמן שיש לו תחתיו יש לו בראשו. רבי מאיר אומר: 'משתלך המחבא. גמרא אומר רבי לעזר: כיני מתניתה של שני מלבנים ושכחו. - מה נן קימין? אם משום דבר מסויים

פירושים
 אבל בזמן שהתחיל בו וכו' את הסברה בהלכה זו שאלו שהתחיל בו יש בו יותר דין שיכחה מזה שלא התחיל בו כלל (וכפרט לדברי הרמב"ם שמדובר באילן שיש לו ייחוד) מסביר משנה ראשונה על ידי השוואה לזין שנאמר בדבר חשוב שאינו בטל מפני חשיבותו, שכאשר נשבר חלק מן הדבר החשוב ואינו עוד בשלימותו - בטלה ממנו חשיבותו המיוחדת. ואף כאן, אילן זה שיש בו ייחוד לעצמו, אם מפני שמו המיוחד לשיטת הרמב"ם, או מפני ריבוי הפירות שעליו, כשיטת הר"ש. קיים ייחודו זה כל עוד הוא בשלימותו, אבל כאשר נטל חלק ממנו, שוב אין בו חשיבות לעצמו, והיהו נידון כפירות שנשכחו סתם.

שיטות
 מפרש כי מדובר בשלש שורות של זיתים, כאשר בין השורות מצויים שתי מלבנות (ערונות) של ירק, והוא שכח זית בשורה האמצעית וכך נראה מדברי הנפדרים. ראה ברע"ב, וזית זה ניצול מן השיכחה משום שהוא נחשב כמנוסה על ידי שאר האילנות (כעין עומר שחיפהו עניים בקש). אמנם, בחיבורו, במשנה תורה, מפרש הרמב"ם בדרך אחרת: שמדובר באילן זית אחד שהיה מוקף משלשה צדדים בשורות של זיתים שככל אחת מהן שני עצים נולפי פירות זה כל אחד מן העצים קרוי מלבן, ואף שם מפרש הרמב"ם שטעמו משום שנחשב כמנוסה.

פירוש אחר הוא שמדובר בשלש שורות של אילנות שהרווח ביניהן הוא כאורך שתי לבנים (שכל לבנה היא בת שלשה טפחים, כמבואר בראשית מסכת ב"ב, ואם כן שני מלבנים הוא רוחב שישה טפחים). או באופן אחר: שאורך כל שורה של זיתים הוא כשני מלבנים (ערונות ירק) שהיה להן אורך קבוע, ואף שהזית נמצא מוקף בשורות מסודרות, מכל מקום אינו נחשב מוטל בערבוביה בין העצים, אלא כמסויים מצד היותו מוקף בדרך זו (ריבמ"ן, ר"ש, רא"ש).

הרש"ם מסביר את הדברים באופן שונה לגמרי: לדעתו מדובר באילן זית שצמרתו מתחלקת לשני חלקים נבדלים ('מלבנים'), וכאן מדובר כשהיו שלש שורות (בגת שלשה עצים לפחות) הגדלים כעורה זו, שאם שכח אחד מהם אינו שיכחה משום שקבוצה זו של עצים מיוחדים הוא דבר שזוכרים אותו, ואין בו שיכחה. ואילו הג"א מפרש שמדובר בעץ זית השומד בין שתי שורות של ערונות ירק, שיש שלש ערונות מצדי היות, ובכל ערונה שני מלבנים נבדלים, ואילן זה העומד באמצע הוא מסויים משום מקומו, ואינו שיכחה, ומפרשים אחרונים, מהם פירשו כפיה"מ לרמב"ם (רע"ב, רא"ש, פי"ג), ובש"י מביא שלשה פירושים (של פיה"מ לרמב"ם, הר"ש והרש"ם) בלא להכריע. זית שיש בו סאתים וכו' אף בפירוש ענין זה במשנה נחלקו הרעות, ובעיקר שתי שיטות: פירוש הן הרמב"ם בפיה"מ מסביר כי דברים אלה הם המשך המשנה הראשונה בענין זית שיש לו שם בשורה, כזית הנטופה בשעתו, וכך פירוש הרמב"ם לשיטת הרמב"ם: אותו זית שיש לו שם אינו שיכחה, וזה - כאשר עדיין לא התחיל בו, אבל כאשר התחיל בו - הריהו שיכחה. אלא אם כן היו בו סאתים. שאז אינו שיכחה, וכבר כתב הרמב"ם בפירוש זה מתבסס על לשון התוספתא ועל דברי הירושלמי שקטע זה במשנה מתייחס למשנה הקודמת, וכשיטה זו מפרשים גם הרע"ב, הרא"ש ופי"ג. שיטת פירוש אחרת היא שיש להבין את המשנה גופה כמשמעה, והיא פירושה כך, כל זית שיש בו סאתים, בין שיש לו או שאין לו שם - אינו שיכחה, וכל זית, אפילו יש לו שם לעצמו שהתחיל בו - שוב אינו שיכחה כלל. (ר"ש ורא"ש, ונראה שזו גם שיטת הראב"ד, אף כי יש סבורים שאין שיטת הראב"ד והר"ש שווה בכל הפרטים, וראה בפאה"ש).

כל זמן שיש לו תחתיו וכו' גם קטע זה במשנה נתפרש בדרכים שונות, מחלוקת ראשונה בין המפרשים היא ביחס לנושאו של משפט זה, לדעת הרמב"ם מדובר משפט זה בענין, שכל זמן שיש לו לענין זכות בפירות שנשכחו מתחת האילן יש לו זכות גם באלה שבראשו, ובדרך פירוש עיקרית זו הלכו

גם אחרים, שהסבירו כי כאשר יש עדיין זכות לענין בויתום שתחת העץ ואי שיש לו זכות באלה שבראש העץ) - אין שאר אנשים זכאים לקחת מהם עד שיעבור הזמן שבו יש זכות לעניים בלבד ולח"מ. פ"ח).
 ואילו שאר מפרשים סבורים כי מדובר כאן בגלל הבית, והכוונה שיש לו זיתים תחת העץ, שזוכר לקחתם, אף היותם שבראשו אינם שיכחה (ריבמ"ן, ר"ש, רא"ש, ובעקבותיהם הרע"ב, רא"ש ועוד), ומעין זה, בשינוי מסוים, פירש הג"א, שכאן מדובר במנהג חסידים הראשונים שלאחר שוקפו את העץ לא היו מחזירים עוד לקחת מן הזיתים, וכל עוד לא נמרו לקחת זיתים שתחתיו יש להם עוד בראשו, שיכולים להמשיך את הנקוף, והראב"ד מפרש בדרך שונה קצת: שיחתה"ד הכוונה לענפים התחתונים של העץ שכל עוד לא נגמר בעל הבית ללקט כל הנמצא בענפים התחתונים יש לו גם בענפים העליונים. (וכן מפרש הרש"ם).

משתלך המחבא הרמב"ם מסביר כי מחבא הוא הכינוי למקל שחובטים-נוקפים בו את העץ, וכונה ר' מאיר שכל עוד אפשר לחבט ולהשיר זיתים הזכות ביד העני לקבלם. ויש שהסביר שמחבא הוא כינוי של הפועל המחזיק במקל זה וחובט באילן (תפא"ן, וכן נראה מהפירוש הקצר לג"א).

אורה ההלכה
 זית שיש בו סאתים זית המפורסם ומיוחד משאר הזיתים שאינו שיכחה אם התחיל בו ושכח השאר - הרי זו שיכחה אלא אם כן נשאר בו סאתים זו היא שיטת הרמב"ם על פי הגמרא והתוספתא.
 ויש אומרים שכל אילן שיש בו סאתים אינו שיכחה, אפילו אינו מפורסם (ראב"ד), ויש אומרים שכל זית שלא התחיל בו, אם יש בו סאתים אינו שיכחה, ואם התחיל בו, אפילו היה מפורסם ואפילו יש בו סאתים הריהו שיכחה (ר"ש), וראה בשיטות. (רמב"ם ספר זרעים הלכות מחנות עניים פ"ז: הכ"ד, פאה"ש פ"א ס"ג).

כל זמן שיש לו תחתיו וכו' הרמב"ם מפרש שהלכה זו מדברת בזכות שיש לכל אדם לקחת פירות השיכחה, וכך הוא מוסק: כל זמן שיש לעני ליתול שכחה הזיתים המונחים על הארץ - נוטל, אף על פי שכבר הגיע הזמן שהותר כל אדם ליתול מן השיכחה שבראש האילן, וכן כל זמן שיש לו ליתול בראש האילן נוטל, אף שעדיין אין לו שיכחה תחתיו. (וראה בכ"ט שפירש כי דברים אלה מבוססים על דברי הגמרא להלן בענין תרין פתחין וראה בשיטות).
 ורוב הפוסקים סבורים כי משנה זו מתייחסת לדיני שיכחה, עד מהו נותר לבעל הבית לחזור ולקחת פירות האילן, והראב"ד מסביר כי אם שכח בעל הבית מקצת מה שבענפי האילן התחתונים הרי גם מה שבענפים העליונים הוא שיכחה, אבל אם גמר ללקט מה שבענפים התחתונים ולא התחיל בעליונים אין זו שיכחה, ולדעת הר"ש ונחמיהו כל זמן שיש לבעל הבית זיתים תחת האילן יש לו בראשו, ואין אומרים שהיה רצונו נותרו בו, כגון שאף שהרמב"ם מפרש אחרת, מכל מקום אינו חולק על הר"ש בעצם ההלכה, ולדעת הג"א אם חובטים את האילן ומה שנשאר בו (משאריות לעניים, כל עוד יש זיתים תחת האילן, גם לאחר שהלך המחבא, הרי גם היותם שלמעלה הם של בעל הבית, אבל כשאין לבעל הבית תחתיו כל השאר לעניים. (רמב"ם שם פ"א ה"ב, פאה"ש פ"ד ס"ר).
 כ"כ כל | מלבנים ק מלבני | ושכחו | מוחק קו ח' | מה נן א מה אק יו
 כמה אנו ו מה אנו | קימין אלוטו קימין | אם טק אי | משום י ח"ס
 מסוים | מסויי | אלוט מסוים | מסוים |

הערות
 1. כראב"ד: בזית, וכן יש בכתיב אחרים. 2. והגרסה: "משתלך" מצויה גם בערוך ובררכ"ז (וראה כראב"ד שם).

גרסות
 1. סאתים | סאתי | אלוט סאתים | אינו א אינה | שכחה | שכח | אלוט שכחה
 2. במה דברים | אמורים | כר"א | כמי דברי | אמ' | אבל ו אבל אם | ו
 אפילו אנוט אפי' | כזית א זית ק כז' | הנטופה א הנטופ | הנטופ | שכחה
 ק שכח' | 4 תחתיו ק תחת | רבי מאיר אומר א ר"מ אומר ק רמ"א | אומר
 לוט או' | משתלך המחבא | משתלך המחבא ק משתלה המחב' | 5
 אמר רבי ו א"ר ל אמר ר' | אמר - לעזר ק אריא ל אמר ר' לעזר | אמר א
 ר"א | לעזר טו אלעזר | כיני ר כיני | מתניתה | מתני' ק מתניתא | של ג

אתת בע"מ, נהול פרויקטים

ירושלים טל: 02-6233966, פקס: 02-6234536

הודעת פקסימיליה

סה"כ 5 עמודים כולל עמוד זה.

תאריך 3.11.96

אל: אב ויקטור אולבין

מאת: אלמין הוינבלד

ע"מ טל,

מצב' תכנון ארבעה ג'מנים לבני התיכון קצמין.

המיון

אתת בע"מ, נהול פרוייקטים

ירושלים, יו' בחשון התשנ"ז
30 באוקטובר 1996

אל: מר ויקטור אלברנס
סמנכ"ל מינהלה ושיווק
חברה מסליתית לתיירות

שלום וברכה,

הנושא: כפר תלמודי - קצרין

1. מצ"ב סדר יום מוצע ורשימת המוזמנים לשיבת ועדת ההיגוי שתערך בחמ"ת ביום רביעי ה-
6.11.96 בשעה 13:00.

1.1 סדר היום:

1. דברי פתיחה והנחייה - יו"ר ועדת ההיגוי.
3. הצגת תוכנית העבודה ולוחות הזמנים ע"י מנהל הפרויקט.
4. שונות.

1.2 תפוצה לחברי ועדת ההיגוי:

חברי ועדת ההיגוי -

מר ויקטור אלברנס - חמ"ת
מר דיוויד מינגלרין - חמ"ת
מר סמי בר לב - קצרין
מר עוזי אגוז - החטיבה להתיישבות
מר משה ריגל - משרד התיירות
מר יעקב שפר - רשות העתיקות
הרב יוחנן פריד

מנהלי ויועצי הפרויקט -

מר לארי בלקינד - אדריכל
הרב נפתלי רוטנברג - יועץ תלמודי
מר שאול ניסים - מנהל פארק קצרין
גב ויקי שמואלי - יועצת כלכלית / שיווקית
מר אדיר שפירא - אתת
גב אסתי דרורי - אתת
מר עמירן ברקוביץ - אתת

2. לפי סיכומנו ההזמנה תופץ על ידך.

בברכה,

עמירן ברקוביץ

4002

תוכנית ממשלתית להשקעת 5.5 מ' ד' בקצרין, במרכז התיירות הגדול בגולן

מדובר על הפיכת 70 דונם בקצרין, המיועדים לתעשייה, למרכז תיירות כפרי

מאת אבי שמואל

החברה הממשלתית לתיירות (חמ"ת) מתכננת להפוך שטח של 70 דונם בקצרין, המיועדים לתי עשייה, למרכז תיירות כפרי, ראשון מסוגו והגדול ביותר ברמת הגולן. הפרויקט, המתוכנן בשיתוף המועצה המקומית קצרין, מתבסס

על השקעה של 5.5 מיליון דולר בקישור בין מתחם אזור התעשייה ומתחם פארק קצרין העתיקה, במ" קביל לפיתוח מרכז תיירות כפרי, שבו יוצג ייצור מרכיבי מזון כמו יין, שמן, חלב, מים מינרליים, ויי צור מוצרים שונים כמלאכות יד ואמנויות. הפרוגרמה קיבלה את אישור

רון פתוח וגן פסלים; אזור התי עשייה, הכולל את יקבי הגולן, מפעל מי עדן ומחלבות רמת הגולן, הנמצא במרחק חצי ק"מ מהמתחם והראשון, והמרכז העירוני, הכולל את מוזיאון עתיקות הגולן, מוזיאון הבונות, תכשיטי קצרין ומרכז מידע לתיירים.

בחלק מהמוקד התיירותי החדש, שמדרום לאזור התעשייה, ייבנה מרכז חנויות בשטח של 500 מ"ר, שתי מסעדות בשטח של 250 מ"ר כל אחת, דרכים ומגרשי חניה בש"טח של 4,000 מ"ר, ופיתוח מסלולי טיול ונוף. מסלולי התיירות יאפשרו להתנסות בייצור מוצרי המזון השונים, במקרים שונים, שיגרמו לפיזור לחץ המבקרים. 4 מיליון דולר מסך ההשקעה אמורים להניע מהזן ציבורי.

השטח המיועד לתוכנית נמצא בבעלות המינהל והמועצה המקר מית מתכננת לבקש את שינוי יי עודו לצורך ביצוע הפרויקט.

לפי בקשת ממנכ"ל החמ"ת, ויי קטור אלברנס, נבדקת כעת האפשרות להקמת מלון בסגנון תלמודי בסמוך לפארק הארכיאולוגי. הכי דיקה נערכת בשיתוף החברה הכי ריטית PAST FORWARD, המתמחה בהפעלת אתרים דומים.

החמ"ת, והיא כוללת הכנת תוכנית מפורטת בתוך כחודשיים, שתכלול בחירת אדריכל וצוות תכנון, שיגר יים סטוטוטוריים ועריכת סקר הי תכנות.

הצפי: 335 אלף מבקרים בשנה בתוך שלוש שנים

חברת אתת לניהול פרויקטים הכינה את התוכנית, שהיוזמה לר צירתה החלה בשלהי כהונתה של הממשלה הקודמת. המתכננים, שבדקו את תנועת התיירים בגולן, גילו כי בשנה מבקרים ככל הרמה כ-400 אלף תיירים. בהתבסס על קצב הגידול הטבעי (5% בשנה) ופי תיחת אתרי תיירות בשבתות ובחי גים, יגיע לפי התוכנית מספר המבקרים ל-335 אלף במרכז התיירות הכפרי בקצרין, בתוך שלוש שנים.

לתוכנית הוכנו שתי אלטרנטיבות, הכוללות חלוקה לשניים או שלוש מתחמים, הכוללים את אתרי התיירות הנוכחיים, שמרוכזים בשלושה אזורים גפרדים: פארק קצרין העתיקה, הנמצא במרחק של 1.5 ק"מ מהעיר, וכולל כפר תלמודי, מיצג רמת הגולן, תיאט

רו"ח סומך-חייקין שוכרים עוד שלוש קומות בבית אל-רוב

מחיר השכירות, כולל חניה, 24 ד' למ"ר

משרד רואי החשבון סומך-חייקין שוכר עוד שלוש קומות בבית אל-רוב, השייך ליום אלפרד אקירוב, ברחוב יענץ בתל אביב. מדובר בקומות 1, 2, 3, אותן שכרה עד כה חברת הביטוח הממשלתית ענבל. ענבל מעבירה את משרדיה למגרלי פו שכמתחם הבורסה ברמת גן.

שטח כל קומה ששכרו סומך-חייקין הוא 400 מ"ר, וביחד מדובר בשכר רת 1,200 מ"ר. סומך-חייקין שוכרים כבר שלוש קומות בבניין (4-6), ועכשיו יאכלסו 6 מתוך 9 קומות הבניין.

מחיר השכירות הוא 23.35 דולר למ"ר, ויהר עם התניה, מחיר השכיר רות מגיע ל-24 דולר למ"ר. עלות שכירות התניה כלולה ברמי השכירות הכלליים, כאשר לכל קומה מגיעים 10 מקומות חניה. הוזהר עם סומך-חייקין, כמו עם השוכרים האחרים, משרד עו"ד כספי, הוא ל-10 שנים. משרדי אלירוב ואליקנית, שתי החברות שבשליטת אקירוב, נמצאים בקומה ה-9 בבניין, והם יועברו לבניין המשרדים אותו בונה אקירוב בשדרות רוטשילד בתל אביב, כמתחם השגרירות הרוסית. הכוונה היא להשכיר לעו"ד כספי את הקומה שתתפנה, עם המעבר לרוטשילד, בתוך כשנתיים.

אושרה בניית מגדל משרדים בן 10 קומות במגרש קולנוע אדיסון ביי

מאת מוטי בסוק

רים לאזור מסחרי מיוחד.

היום של הפרויקט החדש הוא אר מלונות רותם. המתכנן הוא אמציה אהרונסון. לפי התוכנית שאושרה, במקום הקולנוע יקום מבנה בן 10 קומות עם 7 קומות לחניה תת קרקעית. בקומת הכניסה תהיה אכסדרה והקומה העליונה תבנה בנטיגה.

הקומות התחתונות יהיו מיועדות למסחר והעליונות למשרדים. גודל החלקה 1,675 מ"ר וסך כל שטחי הבנייה, לפי 600%, יהיה 10,121 מ"ר, מתוכם 22,929 מ"ר שטחים עיקריים. החזית של הקומות הראשונות תהיה החזית הנוכחית (שימור). בחניון התת קרקעי,

שיהיה פתוח לשימוש הקהל הרחב, יהיו 290 מקומות חניה וזכויות החדי יישמרו לבעלי הבניין.

צרפתי: 4,500 ד' למ"ר בראשל"צ

היום צני צרפתי מכר שתי חנויות ושני משרדים בבניין שהוא בונה ברחוב צני פרנק פינת רחוב בלבן בראשון לציון. החנויות נמכרו לפי 4,500 דולר למ"ר והמשרדים לפי 1,850 דולר למ"ר.

מדובר בבניין בן 7 קומות, בהן קומת קרקע מסחרית בשטח 600 מ"ר ו-6 קומות משרדים כנות 600 מ"ר כל אחת. בבניין גם 2 מרתפים לחניה. שתי החנויות שנמכרו בקומת הקרקע הן כנות 35 מ"ר (נמכרה תמורת 157.5 אלף דולר) ו-45 מ"ר (נמכרה 202.5 אלף דולר).

בקומה הראשונה נמכרו שני משרדים - 80 מ"ר למשרד וראי חשבון ב-148 אלף דולר ו-56 מ"ר למרפאת שיניים ב-103,600 דולר.

הבניין משווק ע"י רמי אלפרסון מעידן נכסים שכראשון לציון, שמסר כי בבניין נמכר מקום חניה ב-12 אלף דולר.

רננית מורנגשטורף

קרית הנונים
 כאש הידיון

אננו ארנו חו חתאים לדי

2000

مديرية التطوير السياحي

נצרת الناصرية

המנהלה לפיתוח תשתיות תירותיות

18/11/1996

לואה אילן

יו"ר ועד המועצה המקומית
 סניף הנהגה (לוב וואל)
 האם אילן.
 אני מוזע ארץ אגם
 אך אנוק אגם מוזע
 ארץ אילן. ג. סניף אילן.
 אולא אנסל ואלא
 אל אלו. ילד א נה.

לכי

- ויקטור אלבראנס - יו"ר
- ליטל ידן - סמנכ"ל לתכנון
- סוהיל פאהום - סגן ראש העיר
- עבדאללה גובראן - מנכ"ל העירייה
- עיסא בשארה - מחנדס העיר
- רחמימוב אריה - אדריכל ✓
- אדיב דאוד - אדריכל
- יוסף יינן - יועץ תחבורה.
- עוזי גורדון - אדריכל
- אבי מנדלסון - אגד - ת"א
- אבישי רביב - אגד - חיפה
- מוטי שובאל - אגד - חיפה
- סמיד אבו טאהא - כאן

הנדון: תחבורה 2000

אילן הנהגה

הנכם מוזמנים בזאת לדיון בטשא הנדון, אשר התקיים ביום רביעי ה- 27/11/1996
 מ- 14:00 - 12:00 באולם הישיבות בעיריית נצרת.

אוי

19.11.96

ו.ג. ונאו אל מאן.

- בהשתתפות: ראמז ג'ראיסי - ראש העיר.

בברכה

אילן אורן

העתק: ראמז ג'ראיסי - ראש העיר

י.ו. ארץ אילן
 אילן הנהגה אילן
 שואל?
 .k

החברה הישראלית לפרוייקטים
ירושלים, כ"ז בתשרי התשנ"ז
10 באוקטובר 1996

דואר נכנס

15-10-1996	
למנו	מיועדה

לכבוד
מר ויקטור אלברנס
סמנכ"ל
החברה הממשלתית לתיירות

ויקטור שלום,

הנדון: פרוגרמה כפר תלמודי בקצרין

בהמשך לבקשתכם, רצ"ב הצעת עבודה להכנת פרוגרמה טכנית פיזית ובדיקת היתכנות כלכלית לכפר התלמודי בקצרין.

בברכה,

א/ אדיר שפירא

ב/ 3902

ירושלים, כ"ז בתשרי התשנ"ז
10 באוקטובר 1996

קצרין - הכפר התלמודי

הצעה להכנת פרוגרמה תכנית-פיזית ובדיקת היתכנות כלכלית

1. כללי

בחודש מאי 1996 הוגשה לחברה הממשלתית לתיירות ולמועצת העיר קצרין פרוגרמה כוללת למרכז תיירותי בקצרין, אשר הוכנה ע"י חברת אתת. בעקבות החלטת משרד התיירות להקצות משאבים כספיים לתכנון ופיתוח האתר, יזמה החברה הממשלתית לתיירות בשיתוף מועצה מקומית קצרין הכנת פרוגרמה מפורטת ובדיקת היתכנות כלכלית אשר תטפל בשלב זה, בכפר התלמודי על מנת לפתחו ולהפעילו כפארק נושאי. בהמשך להחלטה זו פנתה החברה הממשלתית לתיירות לחברת אתת, על מנת להמשיך בביצוע שלב ב' של העבודה כמפורט לעיל ולפיכך מוגשת הצעה כוללת להכנת פרוגרמה תכנית-פיזית ובדיקת היתכנות כלכלית עבור הכפר התלמודי בקצרין. ההצעה מוגשת כהמשך לתוכנית הכוללת ובהתאם להנחיות וכיווני הפעולה כפי שהועברו לנו ע"י מר ויקטור אלברנס, סמנכ"ל החמ"ת.

2. שיטת עבודה

2.1 צוות עבודה

לצורך הכנת וקתיבת הפרוגרמה גובש צוות מומחים המקיף מספר דיסציפלינות, כמוצע ומפורט להלן:

- מנהל פרוייקט - חברת אתת - אדיר שפירא, אסתי דרורי.
- פרוגרמטור - חברת אתת - אסתי דרורי, עמירן ברקוביץ.
- מרכז צוות מומחים לתקופת התלמוד - הרב יוחנן פריד.
- מומחה להמחשה ומתודולוגיה - חברת PF - יורק אנגליה - מר דומיניק טווידל.
- מומחה לשיחזור כלים - מר איתן אילון מוזיאון הארץ.
- מומחה תיירותי כולל בדיקות כלכליות - מר אבי ברוק.

לצוות זה יצטרפו בהנחיית החמ"ת:

- אדריכל לארי בלקינד.
- מהנדס בניין - כפי שייקבע בתיאום עם מנהל הפרוייקט.

2.2 הגדרת מטרות

צוות התכנון הנבחר יגדיר ויציג בפני ועדת היגוי נבחרת, מספר נושאים אשר יהוו קו מנחה לפרוגרמה עבור הכפר התלמודי.

בין הנושאים יוגדרו:

- מטרות הפרוייקט.
- מטרות משנה.
- נושאים מרכזיים.
- תכנים ועוגנים.
- שלבי ביצוע.

2.3 הכנת פרוגרמה תכנית פיזית ובדיקת היתכנות כלכלית

הצוות הפרוגרמטי יכין את הפרוגרמה בשני שלבים עיקריים:

- גיבוש רעיוני תכני לפי המטרות בסעיף 2.2 - יוגש לאישור ועדת היגוי.
 - כתיבת הפרוגרמה המפורטת.
- להלן מובאת הצעה מפורטת לפי תשומות לעבודת הצוות הפרוגרמטי עבור הכנת הנושאים השונים אשר ייכללו בפרוגרמה.

2.3.1 פרוגרמטור ומנהל פרויקט

חברת אתת תרכז את כל עבודת ניהול הפרוייקט וכתיבת הפרוגרמה כולל התייחסות ספציפית ומורחבת לנושא הארגון והתיפעול של האתר.

כמו כן, תרכז חברת אתת את עבודת תיאום התכנון, ישיבות צוות העבודה וועדת ההיגוי.

סה"כ שעות עבודה נדרשות כולל ביקורים באתר - 350 שעות.

2.3.2 צוות מומחים לתקופת התלמוד

- הצוות יכלול כ-3 מומחים בהנחיית (וכולל) הרב יוחנן פריד ממשרד החינוך והתרבות.
- עבודת הצוות תתייחס אל המרכיבים הבאים:
- לימוד וניתוח הנתונים הקיימים באתר, לצורך בחירת הסוגיות התלמודיות הרלבנטיות לפרוייקט.

- ניסוח מטרות חינוכיות-לימודיות-חוויותיות והעברת "המסר התלמודי" לסוגי המבקרים השונים באתר (תיירות חוץ, פנים, תלמידים, נוער, מבוגרים, בודדים, קבוצות וכו').
- ייעוץ בתרגום הסוגיות התלמודיות לתצוגה והפעלה.

סה"כ שעות עבודה נדרשות כולל ביקורים באתר - 75 שעות.

2.3.3 מומחה להמחשה ומתודולוגיה

חברת PF מהעיר יורק באנגליה, המתמחה בפיתוח אטרקציות תיירותיות בעיקר בתחומי הארכיאולוגיה, תתרום מכישוריה להכנת תכנית המחשה והעברה של המסרים המוסכמים בתכנית, באמצעים ובצורה מגוונת ומיומנת הכוללים בין היתר: עזרים טכניים, אלקטרוניים, עיצוב ועוד.

לצורך העניין, יציעו מומחי החברה מספר אלטרנטיבות להקמת עוגנים באתר. האלטרנטיבות תכלולנה הצעות לדרכים שונות של הפעלה, הצגה והמחשה של הנושאים והמסרים התלמודיים שעליהם הוחלט. העבודה כוללת ביקור באתר קצרין ועבודה במשרדי החברה ביורק כולל הכנת מצגות לבחירת אלטרנטיבות.

תשומות עבודה - גלובלי (ראה סעיף 4).

2.3.4 מומחה לכלים

מר איתן איילון, שהינו מומחה לשיחזור כלים והפעלה של מתקנים עתיקים ייעץ לצוות הפרוגרמטי בנושא, על בסיס המטרות המוגדרות ע"י הצוות התלמודי והצעות PF להמחשה.

סה"כ שעות עבודה נדרשות כולל ביקורים באתר - 25 שעות.

2.3.5 יעוץ תיירותי ובדיקת היתכנות כלכלית

חברת א.נ.ב. בע"מ, בהנהלת מר אבי ברוק, תבצע את הייעוץ התיירותי והבדיקה הכלכלית בהתייחס לנושאים והמרכיבים הבאים:

- הערכה לעלות הפעלה על בסיס נתוני ביקוש צפוי.
- הערכה להשקעה כספית נדרשת.
- מחזור הכנסות צפוי מכניסות מבקרים.
- בדיקה והערכה להוצאות תיפעול ותחזוקה.
- הערכה למספר והיקף משוער של פרויקטים כלכליים.

סה"כ שעות עבודה נדרשות כולל ביקורים באתר: 105 שעות.

3. לוח זמנים

הפרוגרמה לכפר התלמודי בקצרין תושלם תוך כ- 4 חודשי עבודה נטו מיום הזמנת העבודה

לפי לוח הזמנים הבא :

שלב א' - גיבוש רעיוני תכני כ - 2 חודשי עבודה .

שלב ב' - כתיבת הפרוגרמה המפורטת כ 2- חודשי עבודה.

לאחר דיון ואישור הפרוגרמה ע"י ועדת ההיגוי יוחלט על המשך העבודה והתכנון המפורט לפי

העדיפויות והשליבים שייקבעו ע"י המזמין.

אופציה א' - לתמורה

תמורה מבוקשת .4

התמורה הנדרשת הינה לפי תעריף יועצים לניהול של החשב הכללי. התעריף לחברת אתת כפי שבא לידי ביטוי בפרוט התמורה הינו לשעות מתמשכות, ואילו יתר היועצים לפי התעריף המלא.

סה"כ התמורה הנדרשת להכנת הפרוגרמה ע"י הצוות הפרוגרמטי מפורטת להלן:

סכום (ש"ח)	תעריף		שעות עבודה	חברה	נושא
	מחיר שעת עבודה	סוג			
49,700 ש"ח	154.30 137.90	שעות מתמשכות - יועץ בכיר / שותף יועץ בכיר א'	350 שעות - 25% - 75%	אתת	מנהל פרויקט ופרוגרמטור
12,110 ש"ח	172.40	יועץ בכיר א'	70 שעות	צוות מומחים	יועץ תלמודי
22,400 ש"ח		\$ 7,000 - גלובלי כולל נסיעות והוצאות שהייה בארץ שער דולר - 3.2		PF	מומחה להמחשה ומתודולוגיה
4,310 ש"ח	176.40	יועץ בכיר א'	25 שעות	מר איתן איילון	מומחה לכלים
18,855 ש"ח	192.90 172.40	יועץ בכיר / שותף יועץ בכיר א'	105 שעות - 35% - 65%	חברת א.נ.ב.	יועץ תיירותי ובדיקה כלכלית
107,375 ש"ח					סה"כ התמורה

4.1 סה"כ התמורה הנדרשת לתשלום שכר הטירחח : 107,375 ש"ח.

4.2 אופן התשלום:

4.2.1 עם הזמנת העבודה - 30%.

4.2.2 אישור התוכנית הרעיונית בועדת ההיגוי - 30%.

4.2.3 עם הגשת הפרוגרמה - 30%.

4.2.4 עם אישור התכנית - 10%.

4.3 התמורה אינה כוללת הוצאות נסיעה, צילומים, העתקות והפקת חומר.

- התשלום עבור הוצאות נסיעה יערך לפי ההוצאות בפועל לפי תעריף החשב הכללי.
- הוצאות צילומים והפקת חומר ישולמו ע"י המזמין.
- תשלום לחברת PF לפי שער דולר ביום הגשת החשבון.

• התמורה צמודה לתעריף החשב הכללי.

4.5 לתמורה יש להוסיף מע"מ, כחוק.

אופציה ב' - לתמורה

4. תמורה מבוקשת

להלן ריכוז התשומות הנדרשות להכנת הפרוגרמה המפורטת :

שעות עבודה	חברה	נושא
350 שעות	אתת	מנהל פרוייקט ופרוגרמטור
70 שעות	צוות מומחים	יעוץ תלמודי
25 שעות	מר איתן איילון	מומחה לכלים
105 שעות	חברת א.נ.ב.	יעוץ תיירותי ובדיקה כלכלית
550 שעות		סה"כ השעות

4.1 התמורה הנדרשת לתשלום שכר הטירחה לצוות העבודה : 94,300 ש"ח.

לתמורה הנ"ל יש להוסיף את שכר הטירחה של חברת PF : \$ 7,000 .

4.2 אופן התשלום :

4.2.1 עם הזמנת העבודה - 30%.

4.2.2 אישור התוכנית הרעיונית בועדת ההיגוי - 30%.

4.2.3 עם הגשת הפרוגרמה - 30%.

4.2.4 עם אישור התכנית - 10%.

4.3 התמורה כוללת הוצאות נסיעה .

4.4 התמורה אינה כוללת הוצאות עבור צילומים, העתקות והפקת חומר.

4.5 לתמורה יש להוסיף מע"מ, כחוק.

ירושלים, ד' חשוון בתשנ"ז
17 באוקטובר 1996

טיוטא מס' 1

קצרין - הכפר התלמודי הצעה להכנת פרוגרמה תכנית-פיזית ובדיקת היתכנות כלכלית

1. כללי

בחודש מאי 1996 הוגשה לחברה הממשלתית לתיירות ולמועצת העיר קצרין פרוגרמה כוללת למרכז תיירותי בקצרין, אשר הוכנה ע"י חברת אתת. בעקבות החלטת משרד התיירות להקצות משאבים כספיים לתכנון ופיתוח האתר, יזמה החברה הממשלתית לתיירות בשיתוף מועצה מקומית קצרין הכנת פרוגרמה מפורטת ובדיקת היתכנות כלכלית אשר תטפל בשלב זה, בכפר התלמודי על מנת לפתחו ולהפעילו כפארק נושאי. בהמשך להחלטה זו פנתה החברה הממשלתית לתיירות לחברת אתת, על מנת להמשיך בביצוע שלב ב' של העבודה כמפורט לעיל ולפיכך מוגשת הצעה כוללת להכנת פרוגרמה תכנית-פיזית ובדיקת היתכנות כלכלית עבור הכפר התלמודי בקצרין. ההצעה מוגשת כהמשך לתוכנית הכוללת ובהתאם לחנחיות וכיווני הפעולה כפי שהועברו לנו ע"י מר ויקטור אלברנס, סמנכ"ל החמ"ת.

2. שיטת עבודה

2.1 צוות עבודה

לצורך הכנת וכתובת הפרוגרמה גובש צוות מומחים המקיף מספר דיסציפלינות, כמוצע ומפורט להלן:

- מנהל פרוייקט - חברת אתת - אדיר שפירא, אסתי דרורי.
- פרוגרמטור - חברת אתת - אסתי דרורי, עמירן ברקוביץ.
- מומחה להמחשה ומתודולוגיה - חברת PF - יורק אנגליה - מר דומיניק טווידל.
- מומחה תיירותי כולל בדיקות כלכליות - צוות אתת / גבי ויני שמואלי.

לצוות זח יצטרפו מטעם החמ"ת בהנחיית מנהל הפרוייקט:

- אדריכל לארי בלקינד.
- מהנדס בניין - כפי שייקבע בתיאום עם מנהל הפרוייקט.
- מרכז צוות מומחים לתקופת התלמוד - מר נפטלי רוזנבלט. יוטאיה

2.2 הגדרת מטרות

צוות התכנון הנבחר יגדיר ויצג בפני ועדת היגוי נבחרת, מספר נושאים אשר יהוו קו מנחה לפרוגרמה עבור הכפר התלמודי.

בין הנושאים יוגדרו:

- מטרות הפרוייקט.
- מטרות משנה.
- נושאים מרכזיים.
- תכנים ועוגנים.
- ~~מדיניות הלימודים בקולג' הישעני והקניית כלים ללימודים~~
- ~~שלבי ביצוע~~

2.3 הכנת פרוגרמה תכנית פיזית ובדיקת היתכנות כלכלית

הצוות הפרוגרמטי יכין את הפרוגרמה בשני שלבים עיקריים:

- גיבוש רעיוני תכני לפי המטרות בסעיף 2.2 - יוגש לאישור ועדת היגוי.
 - כתיבת הפרוגרמה המפורטת, ~~לכג' מילאיה האלמנה בקהילת הפולין~~.
- להלן מובאת הצעה מפורטת לעבודת הצוות הפרוגרמטי עבור הכנת הנושאים השונים אשר ייכללו בפרוגרמה.

2.3.1 פרוגרמטור ומנהל פרוייקט

חברת אתת תרכז את כל עבודת ניהול הפרוייקט וכתיבת הפרוגרמה כולל התייחסות ספציפית ומורחבת לנושא הארגון והתיפעול של האתר. כמו כן, תרכז חברת אתת את עבודת תיאום התכנון, ישיבות צוות העבודה וועדת ההיגוי.

2.3.2 צוות מומחים לתקופת התלמוד

- הצוות ירכז ע"י מר נפטלי רוזנבלט וייתחם בין הייתר אל המרכיבים הבאים:
- לימוד וניתוח הנתונים הקיימים באתר, לצורך בחירת הסוגיות התלמודיות הרלבנטיות לפרוייקט.
- ניסוח מטרות חינוכיות-לימודיות-חוויתיות והעברת "המסר התלמודי" לסוגי המבקרים השונים באתר (תיירות חוץ, פנים, תלמידים, נוער, מבוגרים, בודדים, קבוצות וכו').
- ייעוץ בתרגום הסוגיות התלמודיות לתצוגה והפעלה.

2.3.3 מומחה להמחשה ומתודולוגיה

חברת PF מהעיר יורק באנגליה, המתמחה בפיתוח אטרקציות תיירותיות בעיקר בתחומי הארכיאולוגיה, תתרום מכישוריה לחכמת תכנית המחשה והעברה של המסרים המוסכמים בתכנית, באמצעים ובצורה מגוונת ומיומנת הכוללים בין היתר: עזרים טכניים, אלקטרוניים, עיצוב ועוד. לצורך העניין, יציעו מומחי החברה מספר אלטרנטיבות להקמת עוגנים באתר. האלטרנטיבות תכלולנה הצעות לדרכים שונות של הפעלה, הצגה והמחשה של הנושאים והמסרים התלמודיים שעליהם הוחלט. העבודה כוללת ביקור באתר קצרין ועבודה במשרדי החברה ביורק כולל הכנת מצגות לבחירת אלטרנטיבות.

2.3.4 יעוץ תיירותי, שיווקי ובדיקת היתכנות

צוות אתר יבצע את הייעוץ התיירותי והבדיקה הכלכלית בהתייחס לנושאים והמרכיבים הבאים:

- הערכה לעלות הפעלה על בסיס נתוני ביקוש צפוי.
- הערכה להשקעה כספית נדרשת.
- מחזור הכנסות צפוי מכניסות מבקרים.
- בדיקה והערכה להוצאות תיפעול ותחזוקה.
- הערכה למספר והיקף משוער של פרויקטים כלכליים.

3. לוח זמנים

הפרוגרמה לכפר התלמודי בקצרין תושלם תוך כ- 4 חודשי עבודה נטו מיום הזמנת העבודה לפי לוח הזמנים הבא:

- שלב א' - גיבוש תכנית רעיונית תכנית כ - 2 חודשי עבודה.
- אישור ועדת היגוי לתוכנית הרעיונית.
- שלב ב' - כתיבת הפרוגרמה המפורטת כ- 2 חודשי עבודה.
- אישור ועדת היגוי לפרוגרמה המפורטת.

לאחר דיון ואישור הפרוגרמה ע"י ועדת ההיגוי יוחלט על המשך העבודה והתכנון המפורט לפי העדיפויות והשלבים שייקבעו ע"י המזמין.

4. תמורה מבוקשת

4.1 להלן ריכוז התשומות הנדרשות לחכנת הפרוגרמה המפורטת. התמורה תחושב לפי תעריף יועצים לניהול של החשב הכללי.

שעות עבודה	תעריף - פרוט	חברה	נושא
70 שעות	יועץ בכיר / שותף - 50 שעות יועץ בכיר א' - 20 שעות	אתת	מנהל פרוייקט
220 שעות	יועץ בכיר / שותף - 30 שעות יועץ בכיר א' - 190 שעות	אתת	פרוגרמטור
70 שעות	יועץ בכיר / שותף - 35 שעות יועץ בכיר א' - 35 שעות	חברת אתת / ויזי שמואלי	יועץ תיירותי ובדיקה כלכלית
גלובלי	תשלום גלובלי - \$ 7,000 כולל הוצאות נסיעה ושהייה	חברת PF	מומחה להמחשה ומתודולוגיה
360 שעות			סה"כ השעות
36 שעות			שעות עבודה בצ"מ 10%
396 שעות			סה"כ הערכת השעות הנדרשות

4.2 בנוסף, הוצאות הנסיעה מוערכות ב- 5,600 ש"ח (לא כולל חברת PF, אשר בשכרם נכללו הוצאות הנסיעה כפי שצינתי לעיל). התשלום עבור הוצאות נסיעה יערך לפי ההוצאות בפועל לפי תעריף החשב הכללי.

4.3 התמורה אינה כוללת הוצאות צילומים, העתקות, הפקת חומר ודוחות. הוצאות צילומים והפקת חומר ישולמו ע"י המזמין, למעט 5 עותקים של הדוחות על חשבון חברת אתת.

4.4 אופן התשלום:

4.4.1 עם הזמנת העבודה - 30%.

4.4.2 אישור התוכנית הרעיונית בועדת החיגוי - 30%.

4.4.3 עם הגשת הפרוגרמה - 30%.

4.4.4 עם אישור התכנית - 10%.

4.5 תשלום לתברת PF יעשה לפי שער דולר ביום הגשת החשבון.

4.6 התמורה ליתר היועצים צמודה לתעריף החשב הכללי.

4.7 לתמורה יש להוסיף מע"מ, כחוק.

9645. - x 50
 3448. - 20
 5787. - 30
 32756. - 190
 6751. - 35
 6034 - 35

r
 f
 c

64421
 6440

70861

22400

+ 7000

+ /

93261

1.17 MN

108,115. -

16.0

21,060. -

130,175

o/d

נצרת 2000 - תקציב 1996 מול ביצוע

אלפי ש"ח - כולל מע"מ - במחירי ממוצע 1996

הערות	הוצאה כוללת עד סוף ספטמבר 1996	הצעה לחלוקת תקציב 1996			שם הפרויקט	ט"ס
		סה"כ	תקציב ביצוע 1996	תקציב תיכנון 1996		
טיילות ומצפורים						
		0			הפארק הציבורי העירוני	1.ה
		0			הגן מסביב לבזיליקה	2.ה
	9	60		60	הר הקפיצה	3.ה
		390	390		שיפור טיילת נמסווי	4.ה
	296	1,000	800	200	פארק אל-קאשלה	5.ה
		300	300		טיילת גן עזן	6.ה
התקציב הכולל של הפרויקט הוא 4.35 מליון ש"ח ועוד מע"מ (כ - 5.1 מליון ש"ח) - כולל רבע מעלות הפרויקט ע"ח נצרת עילית. ביצוע 1995 הוא 1.5 מליון	334	3,600	3,100	500	מצפור נצרת עילית/נוף נצרת *	12.ה
	639	5,350	4,590	760	סה"כ טיילות ומצפורים	
שיקום מחצבות						
		0			הכניסה לעיר - אבו וסיד	1.ו
		0			הר הקפיצה - רויכמן	2.ו
	0	0	0	0	סה"כ שיקום מחצבות	
קידום יזמות ותכנון						
		0			סה"כ יזמות ותכנון	
פרויקטים נוספים						
	40	161	161		שילוט תיירותי	1.ח
	25	20		20	שילוט מסחרי	2.ח
	124	230		230	תאורה תיירותית-תוכנית אב	3.ח
		0			צבע	5.ח
		0			סקר מבנים עתיקים	6.ח
		0			הוצאות בברור	
	33	50		50	חניה בנצרת - בדיקה ראשונית	
	100	200	200		קורס שימור	
	11	0			שער הכניסה לעיר	
		0			סקר מנהרות	7.ח
		0			החלפת תשתיות העיר העתיקה	8.ח
	333	661	361	300	סה"כ פרויקטים נוספים	
	100				שונות	
ניהול, תכנון, לוווי ובקרה - כולל הכנת תוכנית אב						
	591	630	630		סה"כ ניהול, תכנון, לוווי ובקרה	
	8,302	16,700	14,190	2,510	סה"כ כללי	

• כולל השתתפות עיריית נצרת בסך 149,673 ש"ח

ירושלים, כד' בחשון התשנ"ז

6 בנובמבר 1996

כפר תלמודי - קצרין

תוכנית עבודה ולוחות זמנים

(מס' 2)

תוכנית עבודה	שלבים ומועדים	פגישות משתתפים
יועצי הפרויקט - לימוד הפרוגרמה הכוללת למרכזו התירות בקצרין, שהוכנה ע"י אתת, והחומר שחולק.	שלב מס' 1 22/10 - 28/10	
הצגת תוכנית העבודה ולוחות זמנים.		פגישה מס' 2 צוות היועצים. יום ד' 30/10, 13:00.
פרוגרמטור ויועצים - גבוש מטרות הפרויקט ומטרות המשנה. העברת טיוטא ראשונה של החומר למנהל הפרויקט.	שלב מס' 2 1/11 - 11/11	
סיור בקצרין - הסיור יקיף את כל האתר על כל מרכיביו ויתן דגש לפעילויות החינוכיות הנערכות באתר. הסיור בהדרכתו של מר ניסים שאול.		פגישה מס' 3 צוות היועצים. יום ג' 5/11, סיור בקצרין. פגישה ב- 10:00 באתר.
מנהל פרויקט - הצגת תוכנית העבודה ולוחות זמנים בפני ועדת ההיגוי.		דיון מס' 1 ועדת ההיגוי יום ד' 6/11, 13:00 בחמ"ת. חברי ועדת ההיגוי והיועצים.

תכנית עבודה	הכנות	פגישות משתתפים
<p>1. חצי יום - "סערת מוחות" - של כלל הצוות בנוגע לרעיונות, אפשרויות והצעות, למה, מי, איך, כמה, מדוע, איפה ומתי.</p> <p>2. הצגת מטרות הפרויקט ודיון.</p>		<p>פגישה מס' 4 יועצים, יו"ר ועדת היגוי, ראש המועצה קצרין. יום ג' 12/11, 14:00, במכון ואן ליר.</p>
<p>מנהל פרויקט ופרוגרמטור - הגדרת קהלי יעד, בסיוע יועץ שיווקי / כלכלי.</p> <p>פרוגרמטור ויועצים - גבוש נושאים ותכנים עיקריים לכפר התלמודי. העברת החומר למנהל הפרויקט.</p> <p>תאום ראשון עם P.F בעניין ההמחשה.</p>	<p>שלב מס' 3 12/11 - 22/11</p>	
<p>פריסה של תכנים אפשריים בהתאמה לקהלי היעד ובהתאמה למטרות, דיון וקביעת כיוונים.</p>		<p>פגישה מס' 5 צוות יועצים. יום ב' 25/11, 14:30.</p>
<p>עבודה לפי נושאים והעברת חומר למנהל הפרויקט: יועץ כלכלי / שיווקי - ביקוש צפוי ופילוח.</p> <p>יועץ תלמודי - סוגיות תלמודיות המתאימות לאתר.</p> <p>פרוגרמטור ומומחה להמחשה - הצעות לעוגנים באתר, אפשרויות שימור ושחזור ארכיאולוגי (בית כנסת, בתים, שוק וכו') בתאום עם האדריכל ומנהל האתר.</p>	<p>שלב מס' 4 26/11 - 6/12</p>	
<p>הצגת עוגנים ופרויקטים משניים לאתר, דיון ובחירה בהתאם לקהלי היעד. הצגה של התוכנית הרעיונית, דיון.</p>		<p>פגישה מס' 6 צוות יועצים. יום ב' 9/12, 14:30.</p>
<p>מנהל הפרויקט - הצגת מטרות הפרויקט והתוכנית הרעיונית בפני ועדת ההיגוי.</p>		<p>דיון מס' 2 ועדת היגוי יום ד' 18/12, 12:00. חברי ועדת היגוי ויועצים.</p>

תכנית עבודה	הכנות	פגישות משתתפים
<p>עבודה לפי נושאים והעברת חומר למנהל הפרויקט: פרוגרמטור - כתיבת הפרוגרמה. קונסטרוקטור ויועץ כלכלי / שיווקי - עלויות הקמה ועלויות הפעלה. יועץ תלמודי - דרכי העברת "המסר התלמודי" לסוגי קהל שונים, פעילויות ומלאכות מהתקופה. מומחה להמחשה - דרכי המחשה לתכנים השונים שנקבעו להעברה באתר (מערכות הדרכה אינטראקטיביות, עזרים טכניים להפעלה עצמית וכו'), תצוגות אפשריות (בתי מלאכה, בתי משפחה וכו').</p>	<p>שלב מס' 5 10/12 - 20/12</p>	
<p>הצגת אמצעי המחשה אפשריים ודין.</p>		<p>פגישה מס' 7 צוות יועצים. יום ב' 23/12, 14:30.</p>
<p>פרוגרמטור - כתיבת פרוגרמה, היבטי ארגון ותפעול האתר. יועץ כלכלי / שיווקי - הערכת הכנסות והוצאות צפויות בפרויקט. מומחה להמחשה - פעילויות והפעלות הנוגעות להיבט הארכיאולוגי וההיסטורי, בתאום עם היועץ התלמודי ומנהל האתר.</p>	<p>שלב מס' 6 24/12-3/1/97</p>	
<p>הצגת טיוטת הפרוגרמה ודין.</p>		<p>פגישה מס' 8 צוות היועצים. יום ב' 6/1/97, 14:30</p>

תכנית עבודה	הכנות	פגישות משתתפים
פרוגרמטור - כתיבת פרוגרמה, השלמת נתונים מהיועצים המקצועיים על פי צרכי הפרוגרמה. פרוגרמטור ויועץ כלכלי / שיווקי - היקף וסוגי פרויקטים כלכליים. יועץ כלכלי / שיווקי - דו"ח רווח והפסד צפוי והשקעות חזויות. חברי צוות העבודה - קריאת טיוטת הפרוגרמה והערות.	שלב מס' 7 7/1 - 17/1	
הצגת טיוטת סופית של הפרוגרמה ודיון ראשוני בתוכנית לביצוע.		פגישה מס' 9 צוות יועצים. יום ב' 20/1, 14:30.
מנהל הפרויקט - הצגת הפרוגרמה המפורטת בפני ועדת ההיגוי.	החנייה	דיון מס' 3 ועדת ההיגוי יום ב' 10/2, 14:00. חברי ועדת ההיגוי ויועצים.

- הפגישות תערכנה במשרד אתת להוציא המקרים בהם כתוב אחרת.
- מועדי ביקור מתוכננים (טרם נסגר סופית) של חברת Pastforward בארץ:

1. 22/11 - 26/11

2. 22/12 - 25/12

עמית ברקוביץ

אתת בע"מ, נהול פרוייקטים

ירושלים, כ"ח בחשון התשנ"ז
10 בנובמבר 1996

סיכום דיון מס' 1

בנושא כפר תלמודי - קצרין

שנערכה בחמי"ת ביום ה- 6/11/1996

משתתפים:

מר ויקטור אלבראנס, מר דיוויד מינגלרין, מר עוזי אגוז, מר משה ריגל, מר יעקב שפר, הרב יוחנן פריד, מר שוקי להב, גבי ליטל ידן, מר אביעד שר-שלום, גבי שרה גליקמן, מר אורי פורגס, מר איתי בקר, מר ברוך אלון, מר אורי זק, מר ניסים שאול, מר לארי בלקינד, הרב נפתלי רוטנברג, גבי ויזי שמואלי, מר אדיר שפירא, מר עמירן ברקוביץ

נושאי הישיבה:

1. תוכנית העבודה ולוחות הזמנים חולקו למשתתפי הדיון.
2. מר אדיר שפירא הציג את חברי צוות העבודה ופירט את תוכנית העבודה ולוחות הזמנים.
3. דיון בין משתתפי הדיון בנוגע להיבטים של מטרות הקמת הפרויקט, תכנים עיקריים אותם רצוי להעביר באתר, דרכי המחשה של התקופה התלמודית וקהלי יעד רצויים.
4. הועלה הצורך בהכנת סקר ביקושים לקונספט שיקבע להקמה באתר.

סוכס:

1. חברי ועדת ההיגוי יוזמנו לפגישת "סיעור המוחות" אשר תתקיים ביום ג', 12/11/96, שעה 14:00, במכון ואן ליר.
2. יקבע מועד נוסף לדיון ועדת ההיגוי, בנוגע למטרות הפרויקט ולאחר פגישת "סיעור המוחות".
3. נקבעה ישיבה נוספת של ועדת ההיגוי בחמי"ת בירושלים ביום ב' 18.11.96 בשעה 08:30. כמו כן, נקבעו ישיבות ועדת ההיגוי בחמי"ת בירושלים ביום ד' 18.12.96 בשעה 12:00 וביום ב' 10.2.97 בשעה 14:00.

רשם: עמירן ברקוביץ

תמוצה: משתתפים
מר סמי בר-לב

4034

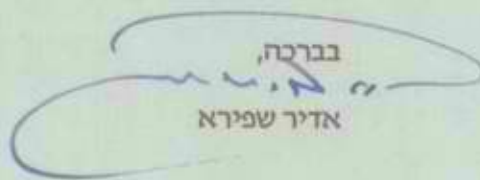
ירושלים: רח' שלומציון המלכה 8, ירושלים 94146, טל: 02-233966, פקס: 02-234536
תל-אביב: ת.ד. 48200, תל-אביב 61480, טל: 03-6992233, פקס: 03-6991511

ירושלים, ט"ו חשוון בתשנ"ז
28 אוקטובר, 1996

לכבוד
מר דוד הרניק
מנכ"ל
החברה הממשלתית לתיירות

הנדון : הזמנת עבודה
פרוגרמה לכפר התלמודי בקצרין
סימוכין : הזמנת עבודה מיום 20.10.96

1. אנו מודים על הוצאת הזמנת העבודה לפרוייקט להכנת פרוגרמה לכפר התלמודי בקצרין.
מצ"ב ההזמנה חתומה על ידנו וכמו כן הצעת העבודה המעודכנת מיום ה- 17.10.96 - נספח א', אשר מההווה חלק בלתי ניפרד מההזמנה.
2. ברצוננו לציין שמיפרט הבדיקה הכלכלית המפורט בסעיף 2.3.4 (בניספח א') בהצעתנו עודכן ע"י מר ויקטור אלבראנס בתאום עם הגב' אסתי דרורי ויבוצע לפי המפורט בניספח ב'.
3. למען הסדר הטוב ברצוננו להזכיר שיש צורך לצרף לצוות הפרוייקט מהנדס אזרחי כפי שהוזכר בהצעתנו. בהתאם לסיכום עם מר ויקטור אלבראנס החמ"ת תתקשר ישירות עם המהנדס האזרחי, כמפורט בהזמנתכם לגבי - האדריכל והיועץ התלמודי.

בברכה,

אדיר שפירא

1. לוטה - הזמנה - חתומה ע"י חברת אתת
2. נספח א' - הצעת עבודה מיום 17.10.96
3. נספח ב' - מפרט הבדיקה הכלכלית

העתק : מר ויקטור אלבראנס, סמנכ"ל שיווק, חמ"ת.
גב' אסתי דרורי
מר עמירן ברקוביץ
גב' גדית שש

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים: 20.10.96
מספרנו: 413

לכבוד
מר אדיר שפירא
אתה בע"מ
ירושלים

הנדון: כפר תלמודי בקצרון - תוכנית אב ופרוגרמה כלכלית

הרינו להזמין הכנת תוכנית אב ופרוגרמה תכנית כלכלית לכפר תלמודי בפארק קצרון, ועפ"י המיפרט שהגשתם לחמ"ת ב-17.10.96 ואשר מהווה חלק בלתי נפרד מהזמנה זו.

העלות - 70,860 ש"ח בתוספת מע"מ ב-4 תשלומים:

30%	עם הזמנת העבודה.
25%	עם אישור התוכנית הרעיונית כועדת החיגוי.
20%	עם הגשת הפרוגרמה.
25%	עם אישור התוכנית והגשת הדו"ח.

כמו כן ישא המזמין בעלות חברת P.F. מאנגליה בסך - \$ 7,000 בתוספת מע"מ כתוק עפ"י השער היציג ביום התשלום. שלבי התשלום יהיו בחלוקה לעיל.

חברי צוות התכנון יאושרו ע"י המזמין אשר גם יתקשר ישירות עם האדריכל והיועץ התלמודי וישא ישירות בעלותם.

המזמין ימנה צוות חיגוי לכל השותפים בפרוייקט אשר ינחה את צוות התכנון ויאשר המלצותיו.

הדו"ח יוגש ב-5 עותקים ולו"ז הוא 3 חודשים מיום אישור הזמנת העבודה.

הוצאות נסיעה יחושבו עפ"י תעריף חשכ"ל והמזמין ישא בהוצאות צילומים, העתקות הפקות חומר וכיו"כ אשר יש להביאם לאישור חמ"ת מראש.

מר ויקטור אלבראנס, סמנכ"ל שיווק בחמ"ת, ישמש איש תקשר לביצוע העבודה.

אתה בע"מ

מאשר, אדיר שפירא, אתה בע"מ

בברכה,
דוד הרניק, מנכ"ל

העתק: מר סמי בר לב - ראש המ"מ קצרון
מר ויקטור אלבראנס - חמ"ת
נזברות חמ"ת ✓

נספח א'

קצרין - הכפר התלמודי הצעה להכנת פרוגרמה תכנית-פיזית ובדיקת היתכנות כלכלית

1. כללי

בחודש מאי 1996 הוגשה לחברה הממשלתית לתיירות ולמועצת העיר קצרין פרוגרמה כוללת למרכז תיירותי בקצרין, אשר הוכנה ע"י חברת אתת. בעקבות החלטת משרד התיירות להקצות משאבים כספיים לתכנון ופיתוח האתר, יזמה החברה הממשלתית לתיירות בשיתוף מועצה מקומית קצרין הכנת פרוגרמה מפורטת ובדיקת היתכנות כלכלית אשר תטפל בשלב זה, בכפר התלמודי על מנת לפתחו ולהפעילו כפארק נושאי. בהמשך להחלטה זו פנתה החברה הממשלתית לתיירות לחברת אתת, על מנת להמשיך בביצוע שלב ב' של העבודה כמפורט לעיל ולפיכך מוגשת הצעה כוללת להכנת פרוגרמה תכנית-פיזית ובדיקת היתכנות כלכלית עבור הכפר התלמודי בקצרין. ההצעה מוגשת כהמשך לתוכנית הכוללת ובהתאם להנחיות וכיווני הפעולה כפי שהועברו לנו ע"י מר ויקטור אלברנס, סמנכ"ל החמ"ת.

2. שיטת עבודה

2.1 צוות עבודה

לצורך הכנת וכתובת הפרוגרמה גובש צוות מומחים המקיף מספר דיסציפלינות, כמוצע ומפורט להלן:

- מנהל פרוייקט - חברת אתת - אדיר שפירא, אסתי דרורי.
- פרוגרמטור - חברת אתת - אסתי דרורי, עמירן ברקוביץ.
- מומחה להמחשה ומתודולוגיה - חברת PF - יורק אנגליה - מר דומיניק טווידל.
- מומחה תיירותי כולל בדיקות כלכליות - צוות אתת / גב' ויזי שמואלי.

לצוות זה יצטרפו מטעם החמ"ת בהנחיית מנהל הפרוייקט:

- אדריכל לארי בלקינד.
- מהנדס בניין - כפי שייקבע בתיאום עם מנהל הפרוייקט.
- מרכז צוות מומחים לתקופת התלמוד - מר נפטלי רוטנברג.

2.2 הגדרת מטרות

צוות התכנון הנבחר יגדיר ויצג בפני ועדת היגוי נבחרת, מספר נושאים אשר יהוו קו מנחה לפרוגרמה עבור הכפר התלמודי.

בין הנושאים יוגדרו:

- מטרות הפרוייקט.
- מטרות משנה.
- נושאים מרכזיים.
- תכנים ועוגנים.
- שלבי ביצוע.

2.3 הכנת פרוגרמה תכנית פיזית ובדיקת היתכנות כלכלית

הצוות הפרוגרמטי יכין את הפרוגרמה בשני שלבים עיקריים:

- גיבוש רעיוני תכני לפי המטרות בסעיף 2.2 - יוגש לאישור ועדת היגוי.
 - כתיבת הפרוגרמה המפורטת.
- להלן מובאת הצעה מפורטת לעבודת הצוות הפרוגרמטי עבור הכנת הנושאים השונים אשר ייכללו בפרוגרמה.

2.3.1 פרוגרמטור ומנהל פרוייקט

חברת אתת תרכז את כל עבודת ניחול הפרוייקט וכתיבת הפרוגרמה כולל התייחסות ספציפית ומורחבת לנושא הארגון והתיפעול של האתר.
כמו כן, תרכז חברת אתת את עבודת תיאום התכנון, ישיבות צוות העבודה וועדת ההיגוי.

2.3.2 צוות מומחים לתקופת התלמוד

- הצוות ירוכז ע"י מר נפטלי רוטנברג ויתייחס בין הייתר אל המרכיבים הבאים:
- לימוד וניתוח הנתונים הקיימים באתר, לצורך בחירת הסוגיות התלמודיות הרלבנטיות לפרוייקט.
- ניסוח מטרות חינוכיות-לימודיות-חוויתיות והעברת "המסר התלמודי" לסוגי המבקרים השונים באתר (ותיירות חוץ, פנים, תלמידים, נוער, מבוגרים, בודדים, קבוצות וכו').
- ייעוץ בתרגום הסוגיות התלמודיות לתצוגה והפעלה.

2.3.3 מומחה להמחשה ומתודולוגיה

חברת PF מהעיר יורק באנגליה, המתמחה בפיתוח אטרקציות תיירותיות בעיקר בתחומי הארכיאולוגיה, תתרום מכישוריה להכנת תכנית המחשה והעברה של המסרים המוסכמים בתכנית, באמצעים ובצורה מגוונת ומיומנת הכוללים בין היתר: עזרים טכניים, אלקטרוניים, עיצוב ועוד. לצורך העניין, יציעו מומחי החברה מספר אלטרנטיבות להקמת עוגנים באתר. האלטרנטיבות תכלולנה הצעות לדרכים שונות של הפעלה, הצגה והמחשה של הנושאים והמסרים התלמודיים שעליהם הוחלט. העבודה כוללת ביקור באתר קצרין ועבודה במשרדי החברה ביורק כולל הכנת מצגות לבחירת אלטרנטיבות.

2.3.4 יעוץ תיירותי, שיווקי ובדיקת היתכנות

צוות אתר יבצע את הייעוץ התיירותי והבדיקה הכלכלית בהתייחס לנושאים והמרכיבים הבאים:

- הערכה לעלות הפעלה על בסיס נתוני ביקוש צפוי.
- הערכה להשקעה כספית נדרשת.
- מחזור הכנסות צפוי מכניסות מבקרים.
- בדיקה והערכה להוצאות תיפעול ותחזוקה.
- הערכה למספר והיקף משוער של פרויקטים כלכליים.

3. לוח זמנים

הפרוגרמה לכפר התלמודי בקצרין תושלם תוך כ- 4 חודשי עבודה נטו מיום הזמנת העבודה לפי לוח הזמנים הבא:

- שלב א' - גיבוש תכנית רעיונית תכנית כ - 2 חודשי עבודה.
 - * אישור ועדת היגוי לתוכנית הרעיונית.
- שלב ב' - כתיבת הפרוגרמה המפורטת כ 2- חודשי עבודה.
 - * אישור ועדת היגוי לפרוגרמה המפורטת.

לאחר דיון ואישור הפרוגרמה ע"י ועדת ההיגוי יוחלט על המשך העבודה והתכנון המפורט לפי העדיפויות והשלבים שייקבעו ע"י המזמין.

4. תמורה מבוקשת

4.1 להלן ריכוז התשומות הנדרשות להכנת הפרוגרמה המפורטת. התמורה תחושב לפי תעריף יועצים לניהול של החשב הכללי.

שעות עבודה	תעריף - פרוט	חברה	נושא
70 שעות	יועץ בכיר / שותף - 50 שעות יועץ בכיר א' - 20 שעות	אתת	מנהל פרוייקט
220 שעות	יועץ בכיר / שותף - 30 שעות יועץ בכיר א' - 190 שעות	אתת	פרוגרמטור
70 שעות	יועץ בכיר / שותף - 35 שעות יועץ בכיר א' - 35 שעות	חברת אתת / ויזי שמואלי	יועץ תיירותי ובדיקה כלכלית
גלובלי	תשלום גלובלי - \$ 7,000 כולל הוצאות נסיעה ושהייה	חברת PF	מומחה להמחשה ומתודולוגיה
360 שעות			סה"כ השעות
36 שעות			שעות עבודה בצ"מ 10%
396 שעות			סה"כ הערכת השעות הנדרשות

4.2 בנוסף, הוצאות הנסיעה מוערכות ב- 5,600 ש"ח (לא כולל חברת PF, אשר בשכרם נכללו הוצאות הנסיעה כפי שציינתי לעיל). התשלום עבור הוצאות נסיעה יערך לפי ההוצאות בפועל לפי תעריף החשב הכללי.

4.3 התמורה אינה כוללת הוצאות צילומים, העתקות, הפקת חומר ודוחות. הוצאות צילומים והפקת חומר ישולמו ע"י המזמין, למעט 5 עותקים של הדוחות על חשבון חברת אתת.

4.4 אופן התשלום:

4.4.1 עם הזמנת העבודה - 30%.

4.4.2 אישור התוכנית הרעיונית בועדת ההיגוי - 30%.

4.4.3 עם הגשת הפרוגרמה - 30%.

4.4.4 עם אישור התכנית - 10%.

4.5 תשלום לחברת PF יעשה לפי שער דולר ביום הגשת החשבון.

4.6 התמורה ליתר היועצים צמודה לתעריף החשב הכללי.

4.7 לתמורה יש להוסיף מע"מ, כחוק.

אתת בע"מ

נספח ב'

הניתוח כלכלי יבלול:

1. הערכת הכנסות ראשונית על בסיס מחירים ומספר מבקרים פוטנציאליים - היבטו תרחישים שונים.
2. הערכת הוצאות ראשונית - נתוני הוצאות תפעול שוטפות יתואמו עם יתר חברי הצוות הרלבנטיים בהתאם לאיפיון הפרויקט הרישות התפעול- לדוגמא- נתוני כח אדם, אחזקה כ"ב אשר ייחודים לפעילות עצמה.
3. יוכן דו"ח רווח והפסד ב- 10 השנים הראשונות של הפרויקט- בהתאם לתרחישים שונים.
4. איפיון סוגי פרויקטים כלכליים אשר אותם ניתן יהיה לשווק ליזמים פרטיים.

אוהב בע"מ

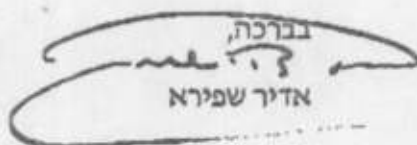
ירושלים, ט"ו חשוון בתשנ"ז
28 אוקטובר, 1996

אתת בע"מ, נהול פרוייקטים

לכבוד
מר דוד הרניק
מנכ"ל
החברה הממשלתית לתיירות

הנדון : הזמנת עבודה
פרורמה לכפר התלמודי בקצרין
סימוכין : הזמנת עבודה מיום 20.10.96

1. אנו מודים על חוצאת הזמנת העבודה לפרוייקט להכנת פרורמה לכפר התלמודי בקצרין.
מצ"ב ההזמנה חתומה על ידנו וכמו כן חצעת העבודה המעודכנת מיום ה- 17.10.96 - נספח א', אשר מההווה חלק בלתי נפרד מההזמנה.
2. ברצוננו לציין שמיפרט הבדיקה הכלכלית המפורט בסעיף 2.3.4 (בניספח א') בחצעתנו עודכן ע"י מר ויקטור אלבראנס בתאום עם הגב' אסתי דרורי ויבוצע לפי המפורט בניספח ב'.
3. למען הסדר הטוב ברצוננו להזכיר שיש צורך לצרף לצוות הפרוייקט מהנדס אזרחי כפי שחוזר בהצעתנו. בהתאם לסיכום עם מר ויקטור אלבראנס החמ"ת ותתקשר ישירות עם המהנדס האזרחי, כמפורט בהזמנתכם לגבי - האדריכל והיועץ התלמודי.

בברכה,

אדיר שפירא

1. הזמנה - חתומה ע"י חברת אתת
2. נספח א' - חצעת עבודה מיום 17.10.96
3. נספח ב' - מפרט הבדיקה הכלכלית

חצתק : מר ויקטור אלבראנס, סמנכ"ל שיווק, חמ"ת.
גב' אסתי דרורי
מר עמירן ברקוביץ
גב' גדית שש

אתת בע"מ, נהול פרוייקטים

ירושלים, ד' חשוון בתשנ"ז
17 באוקטובר 1996

נספח א'

קצרין - הכפר התלמודי הצעה להכנת פרוגרמה תכנית-פיזית ובדיקת היתכנות כלכלית

1. כללי

בחדש מאי 1996 הוגשה לחברה הממשלתית לתיירות ולמועצת העיר קצרין פרוגרמה כוללת למרכז תיירותי בקצרין, אשר הוכנה ע"י חברת אתת. בעקבות החלטת משרד התיירות להקצות משאבים כספיים לתכנון ופיתוח האתר, יזמה החברה הממשלתית לתיירות בשיתוף מועצה מקומית קצרין הכנת פרוגרמה מפורטת ובדיקת היתכנות כלכלית אשר תטפל בשלב זה, בכפר התלמודי על מגת לפתחו ולהפעילו כפארק נושאי. בחמשך להחלטה זו פנתה החברה הממשלתית לתיירות לחברת אתת, על מנת להמשיך בביצוע שלב ב' של העבודה כמפורט לעיל ולפיכך מוגשת הצעה כוללת להכנת פרוגרמה תכנית-פיזית ובדיקת היתכנות כלכלית עבור הכפר התלמודי בקצרין. ההצעה מוגשת כחמשך לתוכנית הכוללת ובהתאם להחלטות וכיווני הפעולה כפי שהועברו לנו ע"י מר ויקטור אלברנס, סמנכ"ל החמ"ת.

2. שיטת עבודה

2.1 צוות עבודה

לצורך הכנת וכתובת הפרוגרמה גובש צוות מומחים המקיף מספר דיסציפלינות, כמוצע ומפורט להלן:

- מנחל פרוייקט - חברת אתת - אדיר שפירא, אסתי דרורי.
- פרוגרמטור - חברת אתת - אסתי דרורי, עמירן ברקוביץ.
- מומחה להמחשה ומתודולוגיה - חברת PF - יורק אנגליה - מר דומיניק טוידל.
- מומחה תיירותי כולל בדיקות כלכליות - צוות אתת / גבי ווי שמואל.

לצוות זה יצטרפו מטעם החמ"ת בהנחיית מנהל הפרוייקט:

- אדריכל לארי בלקינד.
- מהנדס בניין - כפי שייקבע בתיאום עם מנהל הפרוייקט.
- מרכז צוות מומחים לתקופת התלמוד - מר נפטלי רוטנברג.

2.2 הגדרת מטרות

צוות התכנון הנבחר יגדיר ויצג בפני ועדת היגוי נבחרת, מספר נושאים אשר יהוו קו מנחה לפרוגרמה עבור הכפר התלמודי.

בין הנושאים יוגדרו:

- מטרות הפרוייקט.
- מטרות משנה.
- נושאים מרכזיים.
- תכנים ועוגנים.
- שלבי ביצוע.

2.3 הכנת פרוגרמה תכנית פיזית ובדיקת היתכנות כלכלית

הצוות הפרוגרמטי יכין את הפרוגרמה בשני שלבים עיקריים:

- גיבוש רעיוני תכני לפי המטרות בסעיף 2.2 - יוגש לאישור ועדת היגוי.
- כתיבת הפרוגרמה המפורטת.

להלן מובאת הצעה מפורטת לעבודת הצוות הפרוגרמטי עבור הכנת הנושאים השונים אשר ייכללו בפרוגרמה.

2.3.1 פרוגרמטור ומנהל פרויקט

חברת אתת תרכז את כל עבודת ניהול הפרוייקט וכתיבת הפרוגרמה כולל התייחסות ספציפית ומורחבת לנושא הארגון והתיפעול של האתר. כמו כן, תרכז חברת אתת את עבודת תיאום התכנון, ישיבות צוות העבודה וועדת ההיגוי.

2.3.2 צוות מומחים לתקופת התלמוד

הצוות ירוכז ע"י מר נפטלי רוטנברג וייתחם בין היתר אל המרכיבים הבאים:

- לימוד וניתוח הנתונים הקיימים באתר, לצורך בחירת הסוגיות התלמודיות הרלבנטיות לפרוייקט.
- ניסוח מטרות הינוכיות-לימודיות-חוויותיות והעברת "המסר התלמודי" לסוגי המבקרים השונים באתר נתיירות חוץ, פנים, תלמידים, נוער, מבוגרים, בודדים, קבוצות וכו'.
- ייעוץ בתרגום הסוגיות התלמודיות לתצוגה והפעלה.

2.3.3 מומחה להמחשה ומתודולוגיה

חברת PF מהעיר יורק באנגליה, המתמחה בפיתוח אטרקציות תיירותיות בעיקר בתחומי הארכיאולוגיה, התרום מכישוריה להכנת תכנית המחשה והעברה של המסרים המוסכמים בתכנית, באמצעים ובצורה מגוונת ומיומנת הכוללים בין היתר: עזרים טכניים, אלקטרוניים, עיצוב ועוד. לצורך העניין, יציעו מומחי החברה מספר אלטרנטיבות להקמת עוגנים באתר. האלטרנטיבות תכלולנה הצעות לדרכים שונות של הפעלה, הצגה והמחשה של הנושאים והמסרים התלמודיים שעליהם הוחלט. העבודה כוללת ביקור באתר קצרין ועבודה במשרדי החברה ביורק כולל הכנת מצגות לבחירת אלטרנטיבות.

2.3.4 יעוץ תיירותי, שיווקי ובדיקת היתכנות

צוות אתר יבצע את היעוץ התיירותי ובדיקה הכלכלית בהתייחס לנושאים והמרכיבים הבאים:

- הערכה לעלות הפעלה על בסיס נתוני ביקוש צפוי.
- הערכה להשקעה כספית נדרשת.
- מחזור הכנסות צפוי מכניסות מבקרים.
- בדיקה והערכה להוצאות תיפעול ותחזוקה.
- הערכה למספר והיקף משוער של פרויקטים כלכליים.

3. לוח זמנים

הפרוגרמה לכפר התלמודי בקצרין תושלם תוך כ- 4 חודשי עבודה נטו מיום הזמנת העבודה לפי לוח הזמנים הבא:

- שלב א' - גיבוש תכנית רעיונית תכנית כ - 2 חודשי עבודה.
- * אישור ועדת היגוי לתוכנית הרעיונית.
- שלב ב' - כתיבת הפרוגרמה המפורטת כ 2 - חודשי עבודה.
- * אישור ועדת היגוי לפרוגרמה המפורטת.

לאחר דיון ואישור הפרוגרמה ע"י ועדת ההיגוי יוחלט על המשך העבודה והתכנון המפורט לפי העדיפויות והשלבים שייקבעו ע"י המזמין.

4. תמורה מבוקשת

4.1 לחלו ריכוז התשומות הנדרשות להכנת הפרוגרמה המפורטת. התמורה תחושב לפי תעריף יועצים לניהול של החשב הכללי.

שעות עבודה	תעריף - פרוט	חברה	נושא
70 שעות	יועץ בכיר/שותף - 50 שעות יועץ בכיר א' - 20 שעות	אתת	מנהל פרוייקט
220 שעות	יועץ בכיר/שותף - 30 שעות יועץ בכיר א' - 190 שעות	אתת	פרוגרמטור
70 שעות	יועץ בכיר/שותף - 35 שעות יועץ בכיר א' - 35 שעות	חברת אתת / ויזי שמואלי	יועץ תיירותי ובדיקה כלכלית
גלובלי	תשלום גלובלי - \$ 7,000 כולל הוצאות נסיעה ושהייה	חברת PF	מומחה להמחשה ומתודולוגיה
360 שעות			סה"כ השעות
36 שעות			שעות עבודה בצ"מ 10%
396 שעות			סה"כ הערכת השעות הנדרשות

4.2 בנוסף, הוצאות הנסיעה מוערכות ב- 5,600 ש"ח (לא כולל חברת PF, אשר בשכרם נכללו הוצאות הנסיעה כפי שציינתי לעיל). התשלום עבור הוצאות נסיעה יערך לפי ההוצאות בפועל לפי תעריף החשב הכללי.

4.3 התמורה אינה כוללת הוצאות צילומים, העתקות, הפקת חומר ודוחות. הוצאות צילומים וחפיקת חומר ישולמו ע"י המזמין, למעט 5 עותקים של הדוחות על חשבון חברת אתת.

4.4 אופן התשלום:

4.4.1 עם הזמנת העבודה - 30%.

4.4.2 אישור התוכנית הרעיונית בועדת ההיגוי - 30%.

4.4.3 עם הגשת הפרוגרמה - 30%.

4.4.4 עם אישור התכנית - 10%.

4.5 תשלום לחברת PF יעשה לפי שער דולר ביום הגשת החשבון.

4.6 התמורה ליתר היועצים צמודה לתעריף החשב הכללי.

4.7 לתמורה יש להוסיף מע"מ, כחוק.

אתם בע"מ

Handwritten notes in the top left corner, including "10/27" and "11:43".

Handwritten note: "תקן 1237".

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים: 20.10.96
מספרנו: 413

לכבוד
מר אדיר שפירא
אתה בע"מ
ירושלים

הנדון: כפר תלמודי בקצרון - תוכנית אב ופרוגרמה כלכלית

הרינו להזמין חכנת תוכנית אב ופרוגרמה תכנית כלכלית לכפר תלמודי בפארק קצרון, ועפ"י המיפרט שהגשתם לחמ"ת ב-17.10.96 ואשר מהווה חלק בלתי נפרד מהזמנה זו.

העלות - 70,860 ש"ח בתוספת מע"מ ב-4 תשלומים:

- 30% עם הזמנת העבודה.
- 25% עם אישור התוכנית הרעיונית בועדת החינוך.
- 20% עם הגשת הפרוגרמה.
- 25% עם אישור התוכנית והגשת הדו"ח.

כמו כן ישא המזמין בעלות חכרת P.F מאנגליה בסך - \$ 7,000 בתוספת מע"מ כחוק עפ"י השער היציג ביום התשלום. שלבי התשלום יהיו בחלוקה לעיל.

חברי צוות התכנון יאשרו ע"י המזמין אשר גם יתקשר ישירות עם האדריכל והיועץ התלמודי וישא ישירות בעלותם.

המזמין ימנה צוות חינוכי לכל השותפים בפרוייקט אשר ינחה את צוות התכנון ויאשר המלצותיו.

הדו"ח יוגש ב-5 עותקים ולו"ז הוא 3 חודשים מיום אישור הזמנת העבודה.

הוצאות נסיעה יחושבו עפ"י תעריף חשב"ל והמזמין ישא בהוצאות צילומים, העתקות הפקות חומר וכיו"כ אשר יש להביאם לאישור חמ"ת מראש.

מר ויקטור אלבראנס, סמנכ"ל שיווק בחמ"ת, ישמש איש הקשר לביצוע העבודה.

אתה בע"מ

מאשר, אדיר שפירא, אתה בע"מ

בברכה, יידי
דוד הרניק, מנכ"ל

העתק: מר סמי בר לב- ראש המ"מ קצרון
מר ויקטור אלבראנס - המ"ת
גזברות חמ"ת ✓

אתת בע"מ, נהול פרויקטים

ירושלים, י' בחשון התשנ"ז
23 באוקטובר 1996

סיכום דיון בנושא כפר תלמודי - קצרין

שנערך באתת ביום ה- 21/10/1996

משתתפים:

מר סמי בר לב, מר שאול ניסים, גב' ויוי שמואלי, מר לארי בלקינד, הרב נפתלי רוטנברג,
מר אדיר שפירא, גב' אטוני דרורי, מר עמירן ברקוביץ

מר אדיר שפירא:

מצייג את הנוכחים בישיבה ואת תפקידיהם בפרוייקט.
מצייג את הפרוייקט, תוכנית העבודה המוצעת ומדגיש כי השלב הראשון בעבודה הוא הגדרה
מפורטת של מטרות התוכנית, יעדים ושלבי ביצוע.

מר סמי בר לב:

מדגיש כי יש לקבוע לוח זמנים כולל ולא נטו וכי במידה ולא נודרו כל התקציב המיועד לפרוייקט
יילך לשיחזור בית הכנסת.
לצורך פיתוח הכפר התלמודי ניתן להשתמש גם בשטחים מהמיתחם כולו.

מר אדיר שפירא:

במסגרת העבודה יבדק מה נדרש לאתר. פרויקטים כלכליים לא יבדקו בפני עצמם אלא כמכלול.
צוות העבודה יחולק לתתי צוותים אשר יעסקו בנושאים ספציפיים.
יש צורך לסיים ההכנות עד ה- 6/11/96 מועד ישיבת ועדת ההיגוי בתברה הממשלתית לתיירות.

גב' ויוי שמואלי:

יש חשיבות רבה מי הוא קהל היעד ומה התכנים אותם רוצים להעביר. על פי מאפייני המבקרים
יודגשו תכנים שונים.
יש לקבוע את היקף ההשקעה. גודל ההשקעה יחד עם התכנים אותם מעוניינים להעביר יקבעו את
האלמנטים שיוכנסו לאתר.
יש צורך לפנות למקבלי החלטות - מורי דרך, מובילי תיירים, מנהלי בייס וכוי ולקבל מהם משוב
מה היו רוצים באתר.

הרב נפתלי רוטנברג:

נקודות המוצא של הפרוייקט צריכה להיות שיווקית.
יש צורך בקיום דיון של כלל המליאה בכדי שהפיתוח יקודם תוך ראייה של כלל ההיבטים ותוך
שותפות והסכמה של כל הצוות.
סוגי הקהל השונים אשר יגיעו לאתר יצטרכו למצוא בו עניין וקשר.

מר ניסים שאול:

מלבד נקודות המוצא השיווקית צריך האתר להציג מסר.
מעוניין להתרחק מהצגה מוזיאלית אך לא להגיע להצגה בסגנון קיטש.
במידה והאתר לא יעמוד כלכלית בפני עצמו אין לא זכות קיום.

מר לארי בלקינד:

האדריכל וחברת Past Forward נכנסים לעבודה לאחר הכנת הפרוגרמה.
יש לקבוע את הכוון הערכי והמטרות ואותן להציג לאדריכל.

ירושלים: רח' שלומציון המלכה 8, ירושלים 94146, טל: 02-233966, פקס: 02-234536
תל-אביב: ת.ד. 48200, תל-אביב 61480, טל: 03-6992233, פקס: 03-6991511

מאמר

מר אדיר שפירא:

הנושא והמסר אשר יועבר באתר יהיה מסר של תקופה - תקופת התלמוד ולא של נושא. הקהל שיכנס לאתר ידמה לעצמו שנכנס לתקופה זו. באתר ניתן יהיה לפעול, לאכול וללון באופן דומה לתקופת התלמוד.
המטרה שהמקום יתאים לכל סוגי המבקרים. באתר יהיו מוקדים נושאים כמו: הבית, שוק, בית הכנסת, מלאכות וכי'. דרך מוקדים אלה יועברו התכנים לקהל.
חושב שהאדריכל וחברת Past Forward צריכים להיות שותפים מלכתחילה על מנת שיביעו דעתם, ייעצו מה ניתן לבצע ומה לא ושיקבלו לידיהם פרוגרמה בה הם מאמינים.
מציע גם להדגיש את הרוחניות שבתקופה, אולי בעזרת מעין בית ספר שדה רוחני לתלמוד. בדרך זו יבוא לביקור גם קהל המעוניין בחוויה רוחנית.

סוכים:

1. היועצים ילמדו הפרוגרמה והחומר שהוכן וחולק ע"י מנהל הפרוייקט.
 2. תואמו מועדי ישיבות וסיור בקצרין:
יום סיור בקצרין - 5/11/1996, המיפגש שעה 10:00, באתר בקצרין באחריות מנהל האתר, מר שאול ניסים.
- פגישות עבודה במשרד אתת:
יום ד', 30.10.96 שעה 13:00.
יתר הפגישות יערכו אחת לשבועיים בימי ב', שעה 14:30, במשרד אתת:
11/11/96, 25/11/96, 9/12/96, 23/12/96, 6/1/97, 20/1/97.
3. תוכנית עבודה ולוחות זמנים יוכנו ע"י מנהל הפרוייקט וישלחו בהקדם לחברי צוות העבודה.

רשם: עמירן ברקוביץ

תפוצה: מר ויקטור אלברנס
מר סמי ברלב
למשתתפים

החברה הממשלתית לתירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים: 21.10.96
מספרנו: 2792

לכבוד
הרב נפתלי רוטנברג
מכון ואן ליר
ירושלים

הנדון: פארק תלמודי בקצרין - קונספט ותכנים

הרינו להזמין ממך עבודה אשר תגדיר את התכנים והקונספט להקמת כפר תלמודי כפארק נושאי בפארק קצרין.

העבודה תבוצע בתאום עם צוות התכנון שיקבע על ידינו, אשר אמור להכין תוכנית אב ופרוגרמה לפיתוח הפארק הנושאי, ובהנחיית ועדת היגוי שתקבע לנושא.

עלות העבודה:

לעבודתך - 15,000 ש"ח + מע"מ כחוק.

לסטג'ר / תחקירן - 3,000 ש"ח + מע"מ כחוק.

לוח הזמנים לביצוע העבודה: 3 חודשים.

מר ויקטור אלבראנס, סמנכ"ל שיווק בחברה, יהיה איש הקשר לביצוע העבודה.

צוות התכנון ירוכז וינוהל ע"י מר אדיר שפירא מחברת "אתת" בע"מ.

בברכה, צ'הזן.

דוד הרניק, מנכ"ל

העתק: מר ויקטור אלבראנס - חמ"ת
מר סמי בר לב - ראש מ"מ קצרין

צ'הזן חמ"ת

אתת בע"מ, נהול פרוייקטים

ירושלים, ח' חשוון בתשנ"ז
23 אוקטובר, 1996

לכבוד
מר ויקטור אלבראנס
סמנכ"ל שיווק
החברה הממשלתית לתיירות

שלום וברכה,

הנדון : ניהול פרוייקט - פרוגרמה
לכפר התלמודי בקצרין

1. ברצוני לעלות על חכתב את עמדתנו לגבי נוהל עבודה מול יועצים בפרוייקט הכפר התלמודי בקצרין, עימם יחתם חוזה ישיר ע"י החמ"ת. אנו מבקשים להכניס נושאים אלה לחוזים עם היועצים :
 - 1.1 יובהר ליועצים שחברת אתת מנחלת את הפרוייקט ועבודתם תעשה בתאום ובהנחיית מנהל הפרוייקט.
 - 1.2 חשבונות היועצים יועברו לתשלום בכפוף לאישור מנהל הפרוייקט על עמידת היועץ בתנאי החזמנח ובמילוי המטלות של היועץ.
2. אודה על קבלת אישורך לנוהל העבודה המוצג לעיל.

בברכה,

 אדיר שפירא

העתק : מר דוד הרניק, מנכ"ל החמ"ת
גב' אסתי דרורי
מר עמירן ברקוביץ

3966

החברה
הממשלתית
לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים: 20.10.96
מספרנו: 413

לכבוד
מר אדיר שפירא
אתת בע"מ
ירושלים

הנדון: כפר תלמודי בקצרין - תוכנית אב ופרוגרמה כלכלית

הרינו להזמין הכנת תוכנית אב ופרוגרמה תכנית כלכלית לכפר תלמודי בפארק קצרין, ועפ"י המיפרט שהגשמת לחמ"ת ב-17.10.96 ואשר מהווה חלק בלתי נפרד מהזמנה זו.

העלות - 70,860 ש"ח בתוספת מע"מ ב-4 תשלומים:

30%	עם הזמנת העבודה.
25%	עם אישור התוכנית הרעיונית בועדת ההיגוי.
20%	עם הגשת הפרוגרמה.
25%	עם אישור התוכנית והגשת הדו"ח.

כמו כן ישא המזמין בעלות חברת P.F מאנגליה בסך - \$ 7,000 בתוספת מע"מ כחוק עפ"י השער היציג ביום התשלום. שלבי התשלום יהיו בחלוקה לעיל.

חברי צוות התכנון יאושרו ע"י המזמין אשר גם יתקשר ישירות עם האדריכל והיועץ התלמודי וישא ישירות בעלותם.

המזמין ימנה צוות היגוי לכל השותפים בפרוייקט אשר ינחה את צוות התכנון ויאשר המלצותיו.

הדו"ח יוגש ב-5 עותקים ולו"ז הוא 3 חודשים מיום אישור הזמנת העבודה.

הוצאות נסיעה יחושבו עפ"י תעריף חשכ"ל והמזמין ישא בהוצאות צילומים, העתקות הפקות חומר וכיו"ב אשר יש להביאם לאישור חמ"ת מראש.

מר ויקטור אלבראנס, סמנכ"ל שיווק בחמ"ת, ישמש איש הקשר לכיצוע העבודה.

מאשר, אדיר שפירא, אתת בע"מ

בברכה,
דוד הרניק, מנכ"ל

העתק: מר סמי בר לב- ראש המ"מ קצרין
מר ויקטור אלבראנס - חמ"ת
גזברות חמ"ת ✓

איצ'י הרב נפתלי וואלנברג

החברה
הממשלתית
לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

24.10.96

אל: אצ'י לפירא

קיראני בתוך סיניג היברויג לא פקילג צור היברויג
(מיום 96/10/24)

אני מקנל אהיימס לאמנה לך ב " ... באלה האסו
יונה לא תקופה - תקופה האמאפ ואלא א היולא " (הפוקלה או).

א. אינן פוסט אהלג - אהיימס בוקא אנאל
כאמנה מוכי לא אהפ היולקניג לבחורו.

ב. צינן אהלג - אולי ינן אהיימס אהקופה
פוק או באמצע היולא לימול באובאל,
בפני חמאי הטלה, בפסיקא - אהצק
הקופה בט אהפ אהפניג לבחורו.

חומי אהלגה.

אצ'י (2)

✓ היסמ: הרב נפתלי וואלנברג

02-6234536

02-5619293

2/26
A.N.B. LTD

א.נ.ב. בע"מ

12-09-1996
4 בספטמבר 1996
2/m-2063

לכבוד
ראמו גירייסי
ראש עיריית נצרת
נצרת

הנדון: PAST FORWARD

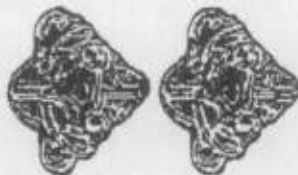
מר גירייסי הנכבד!

מצ"ב כמובטח נתונים על יורק ועל מערכת האטרקציות אשר תוכננה ומופעלת
על-ידי P.F.

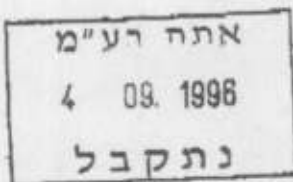
לידועתך

א. ברוק

העתק: ויקטור אלבראנס-החברה הממשלתית לתיירות

PAST FORWARD

Registered Office: MERCHANT CHAMBERS, 44 - 46 FOSSGATE, YORK, YO1 2TF ENGLAND

Telephone: (01904) 670707 Fax: (01904) 670825

Email: postmaster@pastfwd.demon.co.uk

York: Tourism Facts

York is one of the UK's major tourism centres and receives approximately 4.5 million tourists each year. It is located 200 miles north of London on the main eastern train route between London and Edinburgh. This convenient position together with excellent communication links has helped York develop a role as an important tourism destination. The city attracts a significant proportion of foreign visitors, in 1995 22% were shown to be overseas visitors. These are predominantly from USA/Canada, Australia and Europe, with 4% from other continents. In 1995 York was 6th in the UK top ten destinations for staying visitors from overseas

York is predominantly a holiday or pleasure trip destination. Visitors come to the city primarily because of its impressive range of heritage attractions. The city is famous for its collection of medieval buildings including the spectacular cathedral, city walls and streets. There are also important Roman and Viking period remains which have been the focus of major archaeological activity in recent years.

Average visitor spend in 1995 was £26 per day for British visitors and £23 for overseas.

Visitor Figures for York Attractions 1995

York Minster (Cathedral)	2,000,000
Jorvik Viking Centre	609,000
National Railway Museum	405,107
Castle Museum	361,017
York Dungeon	135,000
York Art Gallery	131,056
Yorkshire Museum	120,000
Merchant Adventurers' Hall	75,000
Archaeological Resource Centre	63,000
Richard III Museum	50,000

PAST FORWARD

PAST FORWARD

Registered Office: MERCHANT CHAMBERS, 44 - 46 ROSSGATE, YORK, YO1 2TF ENGLAND
Telephone: (01904) 670707 Fax: (01904) 670825
Email: postmaster@pastfwd.demon.co.uk

The main attraction is the Cathedral, which of course is free of charge, leaving the major fee-paying attraction in York as the Jorvik Viking Centre.

PAST FORWARD is a
Limited Liability Company
No. 2585043

החברה
הממשלתית
לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

פאקס

20.10.96 תאריך

אל הרב יואל פניב
מאת ויקטור אלקראם

הנדון: פאקס עליו - פני הארצי קריסין

לעצמך אלפי לבוא תבין ממחיל
לעצמך ואני מנסה להוציא התיק
אני צריך אתם לבקש אתכם.
אני גם מממן להתייחס לקולנו

מאדם
ויקטור

02/5601334

Handwritten notes and signatures in the top left corner, including a signature that appears to be "אילן" and another that says "אלטע ראש האוועזע".

מועצה מקומית קצרין רמת הגולן

טל 969696-06 ת.ד. 28, ת.ק.ו. 12900, פקס 369608-06

כ"ג בתשרי התשנ"ז
6 באוקטובר 1996
1020

לכבוד
מר דדי הרניק
מנכ"ל החמ"ת
ירושלים

ארוך נכבד,

הנדון: פיתוח "פארק קצרין העתיקה".

- א. בפגישה עם שר התיירות בתאריך 11/9/96 אושר תקציב בסך 3.000.000 ש"ח לפיתוח הכפר התלמודי בקצרין.
 - ב. בישיבה האחרונה שהתקיימה במשרדך בנוכחות מר ויקטור אלברנס ומר ניסים שאול סוכם:
 1. תוצא לאלתר הזמנת תכנון לשיחזור בית הכנסת העתיק עד למצב של תיק למכרז.
 2. בתוך מספר ימים יוחלט לגבי נושא הפרוגרמה על מנת שאפשר יהיה לכנס את ועדת ההיגוי בראשות ויקטור אלברנס ולהתחיל בתכנון פיזי.
- למיטב ידיעתי סיכום זה טרם מומש, ואנו חוששים לסחבת שתעכב התחלת עבודות בשנת 1997.
- לא נוכל להשלים עם עיכובים כלשהם לאחר שבשנים האחרונות לא היתה כמעט שום התקדמות בנושא פיתוח האתר.
- אודה להתייחסותך.

בכבוד רב,

שמואל בר לב
ראש המועצה המקומית

3717 קצרין שיר הנגור

ירושלים: 19.9.96
מספרנו: 2576

סיכום דיון בנושא פארק תלמודי בקצרין

השתתפו: הרב יוחנן פריד - משרד החינוך
מר ניסים שאול - מנהל פארק קצרין
מר ויקטור אלבראנס - סמנכ"ל בחמ"ת

ה"ה שאול ואלבראנס הציגו לרב פריד הרעיון לפארק התלמודי על מטרותיו ודרך הקמתו וביקשו את נציגי משרד החינוך בועדת ההיגוי.

הרב פריד נענה בעקרון ליוזמה ונכון לשתף פעולה בהיגוי ותכנון.

הרב פריד יבדוק אפשרות לתמוך תקציבית בשלב התכנון הראשוני (עד החלטה לצאת לתכנון מפורט ולביצוע).

רשם: ויקטור אלבראנס

העתק: מנכ"ל חמ"ת
ראש המועצה האזורית קצרין
למשתתפים

מועצה מקומית ק צ ר י ן ר מ ת ה ג ו ל ן

לשכת ראש המועצה

טל' 06-969696, ת.ד. 28, מיקוד 12900, פקס' 06-969608

י"ט בתשרי התשנ"ז
2 באוקטובר 1996
1017

לכבוד
מר יעקב שפר
מנהל תחום שמור
רשות העתיקות
ירושלים

ארוך נכבד,

הנדון: צוות היגוי לפיתוח קצרין העתיקה.

אני מודה לך על נכונותך להשתתף כחבר בצוות ההיגוי לפיתוח "פארק קצרין העתיקה", ומשוכנע ביכולתך לתרום לעבודת הצוות.

יו"ר הצוות הינו מר ויקטור אלברנס מהחמ"ת, וחברים בו נציגים ממשדד התיירות, החטיבה להתיישבות והמועצה המקומית.

בכבוד רב,

שמואל בר לב
ראש המועצה המקומית

העתקים: מר אמיר דרורי, מנכ"ל רשות העתיקות.
מר ויקטור אלברנס, חמ"ת ירושלים.
מר ניסים שאול, מנהל "פארק קצרין".

החברה הממשלתית לתיירות

דואר כנס

07-09-1996

לסיכום	

צריק לשלוח על הגולן

010 235413

ירושלים: 05.08.96
מספרנו: 2191

אל: מנכ"ל חמ"ת

פארק נושאי - פארק תלמודי בקצרין

לאחר ביקור במקום הגענו למסקנה פה אחד כי בפארק קצרין במצבו היום פוטנציאל להקמת "פארק נושאי" "הכפר התלמודי".

חשתיות ומערך כניסה קיימים, שחזור מספר מבנים, פיתוח ארכיאולוגי נרחב אמפיתאטרון ופיתוח נופי וטביבתו הם הבסיס להרחבת הפארק והפיכתו לפארק נושאי.

לפני קבלת החלטה על השקעות לתכנון ולביצוע יש להכין פרוגרמה מקצועית שתגדיר הנושאים הבאים:

א. המחשת החיים בתקופת בית שני והדיזקטיקה להעברת המסר למבקר הישראלי (דתי או חילוני) ולתייר הלא יהודי כאחד.

ב. פרוגרמה לפיתוח הפארק וקביעת מסי חחנות המחשה ופעילות (על בסיס הקיים ואפשרויות הפיתוח הנתונות) וכן מרכיבי פעילות אחרים כמו מסחר והטעיה בתוך הפארק.

ג. אומדן השקעות וזיהוי המקורות.

ד. ניתוח כלכלי לתפעול ואחזקת הפארק.

בנרסה,

ויקטור אלבראנס
מנכ"ל שיווק

15-08-1996

כודיעה

לטיכול

אשר ראש האגף התיירות

מועצה מקומית

ק צ ר י ן

ר מ ת ה ג ו ל ן

טל' 06-969696, ת.ד. 28, מיקוד 12900, פקס' 05-969608

כ"ו באב התשנ"ו
11 באוגוסט 1996
986

לכבוד
מר רדי הרניק
מנכ"ל החברה הממשלתית לתיירות
ירושלים

ארון נכבד,

הנדון: פיתוח נושא התיירות בקצרין.

בהמשך לפגישה שהתקיימה במשרדו של מר רדי הרניק, מנכ"ל החמ"ת, בתאריך 7/8/96 סוכס:

1. "פארק קצרין העתיקה" - הוחלט לפתח את האתר כפארק נושאי תלמודי. החמ"ת תזמין לאלתר:

א. השלמת פרוגרמה.

ב. תכנון אדריכלי.

יקבע זמן קצוב להשלמת התכנון על מנת שניתן יהיה להתחיל בביצוע כבר בשנת התקציב הקרובה. החטיבה להתיישבות והמועצה המקומית ישתתפו במימון התיכנון ב-1/3 כל אחת.

2. מוקד התיירות בין הפארק והיקב - סוכס להכין תוכנית פיתוח לאזור הן של החלק התשתיתי והן של החלק העסקי על מנת שניתן יהיה לגייס יזמים. החטיבה להתיישבות תזמין לאלתר תכנון של המוקד. החמ"ת והמועצה ישתתפו ב-1/3 כל אחת.

3. תוקם ועדת היגוי בהרכב:

- נציג החמ"ת - ויקטור אלברנס.
- נציגי משרד התיירות - יוסף אנגל (ג'וחה), עו"ד מירי חושן.
- נציגי החט' להתיישבות - עוזי אגוז, ברוך אלון.
- נציגי המועצה המקומית - שמואל בר לב, ניסים שאול.
- נציג עמותת התיירות גולן - שוקי להב.
- כן יוזמנו נציגים מרשות העתיקות ומקק"ל.

הועדה תתכנס לישיבה ראשונה בתחילת חודש ספטמבר הקרוב.

בכבוד רב,

שמואל בר לב
ראש המועצה המקומית

העתקים: ועדת היגוי.

צביק אשור על הגולן

Handwritten notes and signature in the top left corner.

ירושלים י"ד תמוז, תשנ"ו
1 יולי, 1996

מרכז תיירות בקצרין - הצעת מחיר

כללי:

להלן פרוט התמורה הנדרשת לביצוע תוכנית העבודה המפורטת בתוכנית הפעולה מיום 1 יולי, 1996:

1. פירוט שעות עבודה:

שעות עבודה	עורך העבודה	נושא
240	אתת	הכנת פרוגרמה מפורטת למוקד התיירותי
	אתת	הכנת פרוגרמה מפורטת ותכנון הכפר התלמודי והערכה תקציבית לביצוע העבודה
	Past Forward*	
40	אתת	בחירת ותכנון הקשר בין קצרין למרכז התיירות כולל פתרון תנועתי ביניהם
	יועץ תנועה	
80	אתת	הכנת תכנית כללית לארגון ותפעול האתר
90	אתת	עריכת סקר היתכנות כלכלי
40	אתת	בדיקת מצב האכסון באיזור ומתן המלצות
60	אתת	תפעול בית הבד והערכה תקציבית
40	אתת	בחירת פעילויות ערב ופסטיבלים
100	אתת	תיאום תכנון
90	אתת	שוות, ביקורים בקצרין
780		סה"כ

* התמורה לחברת Past Forward מוערכת לכל שלב זה לסך של \$ 7500, לא כולל הוצאות נסיעה המוערכות ב - \$ 2000 .

ירושלים ט"ו תמוז, תשנ"ו
2 ביולי, 1996

עדכון ל- 1.7.96

מרכז תיירות בקצרין

תכנית פעולה לקידום הפרוייקט

1. כללי

בהזמנת החברה הממשלתית לתיירות עיבדה חברת אתת פרוגרמה כללית אשר תשמש מסמך מנחה לתכנון ופיתוח מרכז תיירות בקצרין. כמודגש בפרוגרמה, מטרת פיתוח מרכז התיירות היא משיכת מספר מבקרים גדול יותר והארכת משך שהייתם באתרי הביקור.

הפרוגרמה לפיתוח מרכז תיירות בקצרין הוצגה בפני סמנכ"ל החמ"ת, מר ויקטור אלברנס ומר דיוויד מינגלגרין. בהמשך להצגת הפרוגרמה, ולאחר הערותיהם הראשוניות הוצגה התוכנית בדיון שנערך בקצרין בפני ראש מועצת קצרין, נציגי החמ"ת - מר ויקטור אלברנס ומר דיוויד מינגלגרין, נציגים מקרב חברי המועצה המקומית, נציגי המפעלים וחלק ממנהלי האתרים והגורמים התיירותיים בקצרין.

בהמשך, נערכו דיון וסיור ובעקבותיהם סוכמו המלצות הפורום לצורך הצגתם בפני מנכ"ל החברה הממשלתית לתיירות מר דדי הרניק ולשם כך נקבעה פגישה לצורך קבלת החלטות לגבי המשך הטיפול בפרוייקט.

חברת אתת נתבקשה להכין תוכנית עבודה שתכלול פרוגרמה מפורטת, סקר היתכנות ובדיקת מספר אלמנטים נוספים כפי שפורטו בסיכום הדיון מיום 17 ביוני 1996.

להלן תכנית עבודה שנערכה על סמך המלצות הדיון הנ"ל.

2. תכנית עבודה

2.1 הכנת פרוגרמה מפורטת למוקד התיירותי

הפרוגרמה תתייחס בהרחבה לאלמנטים המוצעים לפיתוח:

- אלמנטים כלכליים.
- שירותי תיירות.
- מסלולי סיור והפעלה.

הנושאים שיפורטו יכללו:

- דרך הפעלת הפארק כאתר פעיל בסגנון המוזיאון הפתוח.
- הצעות לשינוע בתוך האתר (ראה סעיף 2.3).
- מיקום האלמנטים.
- גודל שטחי האלמנטים.
- קשר האלמנטים למפעלי התעשייה והאתר הארכיאולוגי.
- הערכה תקציבית לביצוע העבודה.

2.2 הכנת פרוגרמה מפורטת ותכנון הכפר התלמודי

העבודה תעשה ע"י חברת אתר בשלוב חברת Past Forward (יורק, אנליה) ותכלול הכנת פרוגרמה מפורטת, תכנון הפעילויות ודרכי ההמחשה והתצוגה של הכפר התלמודי, כולל הערכה תקציבית לביצוע העבודה. הנושאים אשר יפורטו בפרוגמה ובתכנית הם:

- אפשרויות השחזור הארכיאולוגי (בית כנסת, בתים ורחוב שוק).
- פרוט התצוגות, כולל בתי משפחה, בתי מלאכה, שוק וכו'.
- פעילויות ומלאכות מהתקופה.

2.3 קשר תיירותי בין מרכז התיירות ומרכז קצרין

על מנת לא לפגוע במרכז העירוני של קצרין ולשמור על קשר מהיר בין המרכז העירוני ומרכז התיירות, יש לבצע בחינה של הקשר התיירותי ביניהם. בהמשך תבוצע בדיקה ותוכן הצעה לפתרון שינוע של המבקרים כדוגמת "רכבת תיירותית" ותנועה ע"י קלנועים או רכבת מיניאטורית בשטח האתר ואזור התעשייה על חלקיו השונים.

2.4 תפעול האתר

עריכת תכנית כללית בעניין תפעול האתר והמערכת האירגונית הנדרשת כולל הקשר בין הגורמים השותפים במרכז התיירות.

2.5 היתכנות כלכלית

עריכת סקר היתכנות כלכלי על סמך הפרוגרמה המפורטת. הסקר יתן הערכה מעודכנת לתקציבים הנדרשים לתוכנית הפיתוח ויכולת ההחזר של הפרויקט.

2.6 נושאים נוספים:**2.6.1 אכסון**

לאור חשיבות נושא האכסון כמרכיב תיירות כלכלי בקצרין כפי שהוצג ע"י נציגי קצרין סוכס שיש לבדוק על סמך עבודות שנעשו את מצב האכסון ברמת הגולן בכלל וקצרין בפרט ופוטנציאל הקמת מערך אכסון באזור מרכז התיירות.

בנוסף, הבדיקה תכלול התייחסות לסוגי האכסון השונים ובהתאם יומלץ על גודל ואופי מערך האכסון המוצע להקמה כשבין היתר תיבדק בסיוע אנשי Past Forward הדרך להקמת מלון /אכסניה בסגנון תלמודי בסמוך לפארק הארכיאולוגי שתהווה אטרקציה בפני עצמה.

2.6.2 בית בד

בדיקה ראשונית בקשר לאפשרות להפעלת בית בד מודרני בכבישה קרה במסגרת מרכז התיירות או בשטח צמוד באזור התעשייה והערכה ראשונה לאפשרות ההקמה.

2.6.3 פעילות ערב ופסטיבלים

בחינת הפעלת האתר בשעות הערב ועריכת אירועים מיוחדים ופסטיבלים הקשורים למסלולים ולפרוייקטים.

3. במהלך העבודה ועם התקדמות הפרויקט יש צורך לטפל בנושאים הבאים:

- 3.1 קביעת פורום מנחה, המורכב מנציגים של השותפים ובעלי העניין בפרויקט.
- 3.2 הארכת ההתקשרות עם חברת אתת להמשך טיפולה בפרוייקט.
- 3.3 בחירת צוות תכנון לאתר בתיאום עם המועצה המקומית ומנהל הפרוייקט. צוות התכנון יכלול אדריכל, מתכנן תנועה, מתכנן נופי, יועץ לתקופת התלמוד המתמחה בתחום הפעילות המוצע ויועצים מקצועיים אחרים לפי הצורך. הצוות יופעל וינהל ע"י מנהל הפרוייקט ובהנחיית מזמין העבודה.
- 3.4 בחירת האלטרנטיבה לתפעול מרכז התיירות כפי שהוצג במסמך הפרוגרמה בפרק מס' 5.

3.5 יוזמי התוכנית יפעלו להעברת הקרקע לגורם המפתח, להרשאה לתכנון ופיתוח וכן יטפלו באמצעות מנהלי הפרוייקט בשינוי יעוד הקרקע באזור מרכז התיירות בהתאם לשימושים המוצעים.

3.6 במקביל, יש לבדוק ולטפל במספר נושאים שהובלתם תעשה ע"י ראש המועצה המקומית ובשיתוף מנהל הפרוייקט וצוות התכנון:

3.6.1 הוספת השטח מדרום למי עדן וממזרח לכביש הכניסה לאיזור התעשייה, לשטח מרכז התיירות לפי התחום שייקבע.

3.6.2 בחינה תכנונית, הנדסית וכלכלית לאפשרות להעתקת כביש הכניסה לאזור התעשייה מחוץ לאזור המיועד למרכז התיירות.

הפרוגרמה הסופית תעוצב ותקבע לאחר קבלת ההחלטות בסעיפים 3.6.1 ו- 3.6.2.

4. ביצוע התוכנית

4.1 הפרוגרמה המפורטת, סקר ההיתכנות, הפעלת צוות התכנון והיועצים וניהול הפרוייקט ייעשו ע"י צוות אתת בשיתוף מלא של צוות Past Forward (יורק-אנגליה) המתמחה בתכנון כולל ומפורט ובהפעלה של אתרים דומים.

4.2 יופעל צוות תכנון ויועצים כמפורט בסעיף 3.3.

4.3 יועצים נוספים לפי הצרך יקבעו לאחר אישור הפורום המנחה.

5. לוח זמנים

לביצוע תוכנית הפעולה כמפורט לעיל יש צורך ב- 90 עד 120 יום. דו"ח ביניים יוכן לאחר 60-70 יום.

* * *

אתת בע"מ, נהול פרויקטים

ירושלים, ט' בטבת התשנ"ו
1 ינואר, 1996

סיכום פגישה בנושא פארק קצרין

שנערכה בחברה הממשלתית לתיירות ביום ה- 1.1.96

משתתפים: מר ויקטור אלברנס, מר אדיר שפירא, מר עמירן ברקוביץ ✓

אדיר שפירא הציג את מצב התיירות הקיימת באיזור קצרין ואת התפיסה האומרת גיבוש אונרי התיירות הקיימים היום במסגרת אחת. מסגרת זו תכלול, בין היתר, מסלול תיור העובר מאתר לאתר, זמני פתיחה שווים, כרטיס משולב וכו'.

מר ויקטור אלברנס המליץ:

- להקים שילוט ייחודי לאתר.
- לפנות לאוכלוסייה הדתית ולאוכלוסייה הבוגרת.
- לתרגם לאנגלית את מיצג הגולן.

סיכום:

- מר ויקטור אלברנס יסייע בהשגת העבודה בנושא תיירות ברמת הגולן של עליזה פליישר.
- אדיר ידבר עם אורי מאיר - מנהל החברה הכלכלית בגולן ויזום פגישה.
- אתת תיצור קשר עם עמותת התיירות בגולן לצורך פגישה.
- לקראת גיבוש הטיטא יש להזמין את מר ויקטור אלברנס לסיור שנערוך שם במשותף.

רשם: עמירן ברקוביץ

תפוצה: מר סמי בר-לב, ראש-המועצה האזורית קצרין
למשתתפים

ב/2505

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים: 25.4.96
מספרנו: 1107

1

לכבוד
מר אדיר שפירא
אתת בע"מ
רח' שלומציון המלכה 8
ירושלים 94146

ר. א. ל. ר. כ.

הנדון: פרוגרמה למרכז תיירות בקצרין

קראתי בענין את הפרוגרמה שערכתם בהזמנתנו וניכר שהושקע בעבודה מאמץ מקצועי ניכר.

עם זאת אני מבקש להעיר מספר הערות:

א. הדו"ח שהוגש הוא בשלב זה טיוטה ודו"ח סופי יוכן ויופץ לאחר אישור המזמין ומועצה מקומית קצרין.

ב. בהזמנת העבודה התבקשתם לערוך פרוגרמה כלכלית תיירותית. יש להשלים, לדעתי, ניתוח כלכלי של ההמלצות שלכם, כדאיות הקמת הפרוייקט אם בחלופה אחת ואם בחלופה השניה, ניתוח התרומה האזורית בתיירות ובתעסוקה, אמדן השקעות ציבוריות ו/או פרטיות בכל חלופה.

ג. מאחר ומומלץ להקים מוקד תיירות במשבצת קרקע מסויימת וברורה אני מבקש להתייחס אליה בכל הקשור לשטח, ולבעלות על הקרקע, תהליכי שיווק, תשתיות קיימות, מצב סטטוטורי וכו'. כל זאת כדי להביא את ההמלצה לרמה של המלצה קונקרטיה ומפורטת.

ד. ההמלצה למסלולי הליכה והפעלה מעניינת ונכונה אך הייתי מבקש שתבהירו את היחוד שבהן. במילים אחרות - האם לדרך השמן והזית או לדרך החלב שהמלצתם בגולן יחוד ביחס לאתרים דומים אחרים בארץ?

ה. אני מציע לקבוע דיון משותף עם המועצה המקומית קצרין, עמותת "גולנית", עמכם ועימנו (אולי בקצרין דווקא) בו נדון בהמלצות שלכם ולאחר שתשלימו את החסר על פי ההערות שיתקבלו.

בכרכה,

ויקטור אלבראנס
סמנכ"ל שיווק

העתיק: מנכ"ל חמ"ת, מר ד. הרניק
ראש המועצה המקומית קצרין, מר ס. כל לב
מר אורי מאיר - מנכ"ל החברה לפיתוח הגולן.

תנ

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים: 7.6.96
מספרנו: 1245

לכבוד
מר אדיר שפירא
אתת בע"מ
ירושלים

1, פ"ע

הנדון: פרוגרמה למרכז התיירות בקצרין
סימוכין: מכתבך מיום 5.5.96

1. תודה לך מכתבך שבסימוכין. נראה לי שתוך זמן קצר נקבל החשמה ונוכל לקיים דיון מסכם עם אנשי קצרין ועמותת "גולנית".
2. נושא תפעול מוקד התיירות המוצע ושיווקו צריכים לידון רק במהלך ההקמה. בשלב זה עדיין מוקדם לדון בכך. כק לגבי כדאיות ההשקעות ליזמים פרטיים (סעיפים 2.5 2.6 במכתבך).
3. כוונתי במכתבי מיום 25.4.96 היתה לאמוד בלבד את ההשקעות הפרטיות ביחס להשקעה הציבורית הנדרשת ואת תיזמון ההשקעות ועקרונות שותפות בין יזמה ציבורית ליזמה פרטית - אם נדרשת שותפות כזו.

בברכה,

ויקטור אלבראנס
סמנכ"ל שיווק

אתת בע"מ, נהול פרוייקטים

ירושלים, ט"ז באייר התשנ"ו
5 במאי 1996

לכבוד
מר ויקטור אלברנס
סמנכ"ל שיווק
החברה הממשלתית לתיירות
ירושלים

הנדון: פרוגרמה למרכז תיירות בקצרין

סימוכין: מכתב 1007 מיום ה- 25.4.96

1. קיבלנו את מכתבך בנוגע לפרוגרמה ואנו מודים על הערותיך.
2. הנחיותיך המלאות בקשר לניתוח הכלכלי כפי שמופיעות במכתבך כוללות, לדעתנו, את הסעיפים הבאים:
 - 2.1. ההערכה של ההשקעות הציבוריות הנדרשות בפרוייקט.
 - 2.2. המצב הסטטוטורי של האתר והתשתיות הנדרשות.
 - 2.3. התרומה של הפרוייקט לתעסוקה באזור.
 - 2.4. ההשקעה הציבורית בפרוייקט וכדאיותה לקצרין ולמשק הלאומי.
 - 2.5. אומדני ההשקעות הפרטיות הנדרשות בפרוייקטים הכלכליים וכדאיות כל השקעה ליזם הרלבנטי.
 - 2.6. מוקד התיירות המוצע - דרכי שיווק המוצר ותיפעולו.
3. בדקנו שנית את הזמנת העבודה ותרשומת משיחתנו עם מנכ"ל החמ"ת ונראה לנו כי הנושאים המופיעים בסעיפים 2.1, 2.2, 2.3, 2.4 אכן נדרשים בהגדרה הכתובה של הזמנתכם. סעיפים 2.5 ו-2.6 אינם נכללים לדעתנו בהיקף העבודה ואנו מבקשים אישורכם לתוספת של 85-90 שעות עבודה לצורך הכנת החומר הנדרש.
4. נודה לך על אישורך לני"ל וקבלת הנחיותיך להשלמת העבודה.

333 כ"ה,
אדיר שפירא

העתק: מר דדי הרניק, מנכ"ל החמ"ת
ב/ 3342

103

אתת בע"מ, נהול פרויקטים

ירושלים, לי בסיון התשנ"ו
17 ביוני 1996

סיכום דיון בנושא פיתוח מרכז תיירות בקצרין

שנערך במועצה מקומית קצרין בתאריך 16/6/1996

נוכחים:

מר סמי בר לב - ראש המועצה המקומית קצרין
 מר מאיר מוניץ - סגן ראש המועצה המקומית קצרין
 מר ויקטור אלברנס - סמנכ"ל שיווק חמ"ת
 מר דיוויד מילגרין - אגף הכספים חמ"ת
 מר שוקי להב - מנהל עמותת גולנית
 מר ירובעם שגב - מנהל יקבי רמה"ג
 גב' כרמית אהרנרייך - יקבי רמה"ג
 גב' חמדה צידון - יקבי רמה"ג
 מר שאול ניסים - מנהל פארק קצרין
 גב' אתי סירי - מי עדן
 מר שי פורת - דובר המועצה קצרין
 מר אדיר שפירא - "אתת"
 גב' אסתי דרורי - "אתת"
 מר עמירן ברקוביץ - "אתת"

מר סמי בר לב:

הציג את השתלשלות העניינים בנושא הקמת מרכז תיירות בקצרין.

מר אדיר שפירא:

הציג בהרחבה את הפרוגרמה תוך מתן דגש לנקודות הבאות:
 - יצירת קשר פיזי ורעיוני בין פארק קצרין למפעלי התעשייה ע"י מוקד תיירותי ומסלולי פעילויות.
 - המוקד התיירותי יכלול אלמנטים כלכליים, שרותי תיירות ואטרקציות.
 - מסלולי הפעילויות יחיו בנושאים הקשורים לגולן בעבר ובהווה: יין, שמן, חלב, מים וחיטה.
 - שדרוג הפארק הארכיאולוגי והפעלתו ככפר תלמודי פעיל - פארק פיתוח פעיל.
 - שתי אלטרנטיבות למימוש התכנון הפיזי של מרכז התיירות.
 - פתיחת האזורים בזמנים אחידים, בשבתות וחגים.
 - כל אלה יהוו אטרקציה ומוקד משיכה בעל משמעות כלכלית רבה.

מר ירובעם שגב:

תומך בתוכנית המוצעת. המליץ לכלול את השטח המצוי דרומית למי עדן במרכז התיירות והעלה את בעיית ההלנה באיזור קצרין. מציע לכלול נושא איכסון במסגרת הפרוגרמה.

מר מאיר מוניץ:

העלה את הצורך ביצירת קשר תחבורתי בין מרכז קצרין למרכז התיירות. מדגיש את חשיבות התוכנית ומבקש לזרז ביצועה.

מר ויקטור אלברנס:

הציג את הצורך בסקר היתכנות כלכלי, מדגיש חשיבות עוגן תיירותי ומציע כי פארק תלמודי יהווה את עוגן המשיכה של מרכז התיירות. טען כי הערכת עלות שדרוג האתר הארכיאולוגי והפיכתו לאתר פעיל נמוכה מדי. במקביל יש צורך בפרוגרמה מפורטת.

2486
1935
11/13/96

מר שאול ניסים:

חוזה דעתו כי בית הכנסת לאחר שחזרו ושחזור חיי היום יום באתר אכן יהוו את העוגן הנייל.

מר סמי בר-לב:

תומך בתוכנית וברעיון המוצע ומבקש לזרז תחילת ביצוע. מבקש מהחמ"ת לנקוט בכל הפעולות הנדרשות לקראת ביצוע התוכנית.

לאחר קבלת תשובות להערות וההצעות ומתן תשובות והבהרות, סוכס כדלקמן:

1. יש לערוך פרוגרמה מפורטת של הפרוייקט ובמיוחד של הפארק התלמודי והערכת השקעות בהתאם.
2. יש לקבוע צוות תכנון לאתר בתיאום עם מנהלי הפרוייקט.
3. יש לבצע סקר היתכנות כללי, כולל הערכה מחודשת של התקציבים הנדרשים ויכולת החזר.
4. לבחון את הקשר בין המוקד התיירותי והמרכז העירוני בקצרון כולל מציאת פתרון תנועתי ביניהם.
5. מוסכם לכלול בשטח הפרוייקט המוצע את השטח ממערב למפעל מי עדן ומדרום לכביש הכניסה לאיזור התעשייה (לפי הצעת מי-עדן).
6. אתת תיבחן, בסיוע החמ"ת, את העבודות שנעשו בנושא איכסון בגולן.
7. ייבחנו רעיונות עקרוניים שהוצגו במהלך הדיון ע"י משתתפים שונים:
 - 7.1 פעילות בשעות הערב, קבועה ומזדמנת.
 - 7.2 אירועים ופסטיבלים הקשורים למסלולים ולפרוייקטים.
 - 7.3 הפעלת "רכבת-תיירותית" וקלטועים לתנועה בשטח האתר.
 - 7.4 תוספת נושא האיכסון בסמוך לאתר, מגורים בנוסח היסטורי במבנים משוחזרים.
 - 7.5 שילוב מלא של המפעלים.
 - 7.6 בחינת המערכת התיפעולית, כרטיס משולב וכו'.
8. בחינת האלטרנטיבה לפיתוח מרכז התיירות תעשה במועד מאוחר יותר.
9. נציגי החמ"ת יעלו את הנושאים כמפורט, בפני מנכ"ל החמ"ת. מר סמי בר-לב יטפל בקביעת פגישה בחשתתפתו, עם נציגי החמ"ת ואנשי אתר.

רשם: עמירן ברקוביץ

תמוצה: למשתתפים

ב/ 3530